وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ

دیموکراسی دینە

﴿هەرکەس شوێن دینێکی دیکە بکەوێت جگە دینی ئیسلام ئەوە لێی وەرناگیردرێت﴾

ئاگادار کردنەوەی یەکتا پەرستان
لەشوێن کەوتنی دیموکراسی و هەڵوە شاندنەوەی ئیمان

دانانی
شێخ: ئەبو محمدی مەقدیسی

وەرگێڕانی
ئیمام عبدالله

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنهُ﴾

ديموكراسى دينه

﴿هەركەس شوێن دینێكی دیكه بكەوێت جگه دینی ئیسلام ئەوه لێی وەرناگیردرێت﴾

ئاگادار كردنەوەی یەكتا پەرستان
له شوێن كەوتنی ئایینی دیموكراسی و هەڵوەشاندنەوەی ئیمانیان

تەخریجی فەرموودەكان
لەسەر پەرتوكەكانی زانای پایه بەرز شێخ (محمد بن ناصرالدين الالبانی) كراوه
رەحمەتی خوای لێ بێت

دانانی
شێخ ئەبو موحەممەدی مەقدیسی

وەرگێڕانی
ئیمام عبدالله

پێشەکی

شێخ ئەبو محمدی ئەلمەقدسی (فك الله أسره)

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد له ولياً مرشداً.. وأشهد أنَّ لا إله إلا الله وحده لا شريك له هو حسبنا ونعم الوكيل... وأشهد أنَّ محمداً عبده ورسوله هو قائدنا وأسوتنا صلى الله وسلم عليه وعلى آله وأصحابه وأتباعه إلى يوم الدين...

وبعد:

ئەم نوسراوە چەند لاپەرەیەکە، کە بەپەلە نوسیومن لەبەر هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی شەریعەت دانانی شیرکی، ئەمەش دوای ئەوەی کە خەڵکی سەریان لێ شێوێندراو توشی فیتنەی دیموکراسی بوون، وە چەنە بازەکانی طاغوت لە طاغوتە لەدین دەرچووەکان چەنەبازی لەسەر دەکەن ، یان ئەوانەی خۆیان بە دیندارو بانگ خواز ناساندووە، وە حەقیان بە ناحەق و باتڵ پۆشیوە، بەمەش جارێك ناوی دەنێن ئازادی و حورییەت ... وە جارێکیش ناوی دەنێن شورا، وە جارێك کارو پیشەی پێغەمبەری یوسف (عليه السلام) لەلای مەلیکی میصر دەکەنە بەهانەو بەڵگە، وە جارێکیش کارو حوکمی نەجاشی پاشای حەبەشە، وە جارێکی دیکەش بە بەهانەو ناوی بەرژەوەندی و بەچاکزانین، ئەمەش تەنها بۆ ئەوەی حەقو راستی لە خەڵکە توغامەکە بە باتڵ و ناحەقی بپۆشن، وە هەتا نورو تاریکی تێکەڵ بکەن، وە شیرك بە ئیسلام و یەکتاپەرستی تێکەڵ بکەن و بشێوێنن، وە ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە وەڵامی هەموو ئەو شوبهانەمان داوەتەوە، وە روونمان کردۆتەوە کە (دیموکراسی) دینێکە لە غەیری دینی خوای گەورە، وە رێبازو میلەتێکە جگەلە رێبازو میلەتی یەکتاپەرستی، وە ئەنجومەنەکانی نوێنەرانیش شتێك نییە تەنها کۆشك و بنەکەیەکی ئاشکرای شیرك و وەسەنییەت نەبێت، کە

واجبه مرۆڤى موسوڵمان خۆى لێيان دوور بخاتەوە، بۆ بەجێگەياندن و بەرقەرار كردنى يەكتاپەرستى، كە حەق و ماڤى خواى گەورەيە لەسەر بەندەكانى، بەڵكو واجبە لەسەر بەندە يەكتاپەرستەكانى هەوڵبدەن بۆ روخاندنى و دوژمنايەتى بەندەو شوێن كەوتووەكانى، و تورە كردنيان و پەست كردنيان و جەنگ و جيهاد كردن لە دژيان...

وە ئەمەش فەرمانێكى ئيجتهادى (خۆمان) نييە، بەڵكو ئەمە شيركێكى روون و ئاشكرايە، وە كوفرێكى بێ گومان و ديارو وازحە، وە خواى گەورە ئاگادارى و حەزەرى داوە لە بارەيەوە لە قورئانى پيرۆزدا، وە پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) بە درێژايى ژيان و بانگەوازى موحارەبەو دژايەتى ئەمەى كردووە.

جا كەوابوو براى يەكتاپەرست، پێداگربە بۆئەى ببيتە شوێن كەوتوان و پشتيوانانى پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)، ئەوانەى كە لە شيرك خۆيان ئەپارێزن و دژايەتى ئەكەن، وە پەلە بكە لە سێبەرو زيلڵى ئەم نامۆيى و غەريبايەتييەدا بۆ گەيشتن بە كاروان و قافيلەى ئەو كۆمەڵە و تائيفەى كەلەسەر دينى خواى گەورە وەستاون، ئەو كۆمەڵەى كە پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە بارەيانەوە دەفەرموێت: ((لا تزال طائفةٌ من أُمتي قائمةً بأمر الله لا يضرهم من خذلهم ولا من خالفهم حتى يأتي أمر الله)).[1] واتە: بەردەوام تا دوارۆژ تاقم و كۆمەڵێك لە ئوممەتەكەم وەستاون لەسەر فەرمانى خوا، وە زيانيان پێناگەيەنێت ئەو كەسەى پشتيان تێبكات يان پێچەوانەيان بكات، هەتا ئەو كاتەى فەرمانى خواى گەورە دێت ئەوان هەروان)). خواى گەورە من و تۆش بكاتە يەكێك لەو تاقم و كۆمەڵە راوەستاوە لەسەر فەرمانى خواى گەورە. والحمد لله أولاً وآخراً. / ابو محمد المقدسي

[1]) ئيمامى مسلم ريوايەتى كردووە، وە فەرموودەكە لە لەفزى ديكەش هاتووە، وەك ((لا تزال طَائِفَةٌ أو عِصابَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَأَهُمْ حَتَّى يُقَاتِلَ آخِرُهُمْ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ)) واتە : بەردەوام تا رۆژى دوايى دەستەيەك لە ئومەتەكەم شەڕ دەكەن و دەجەنگن لەسەر حەق دژ بەهەموو ئەوانەى دژيان دەوەستنەوە، هەتا كۆتا كەسيان دژى مەسيحى دەجال دەجەنگێت)).

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، اللهم لا سهل إلا ما جعلته سهلا وأنت تجعل الحزن إذا شئت سهلا.

((بُعِثتُ بالسَيفِ بَينَ يَدَي الساعَة حَتى يُعبَدَ الله تَعالى وَحدَهُ لا شَريكَ لَهُ، وَ جُعِلَ رِزقِي تَحتَ ظِلِ رُمحِي وَجُعِلَ الذُلَ والصَغارَ على مَن خالَفَ أمري، وَمَن تَشَبَهَ بِقَومٍ فَهوَ مِنهُم)).[2] واته: من نێردراوم به پێغەمبەری خوا، که هەتا دوا ڕۆژ به شمشێر (سەیف) جەنگ و جیهاد و کوشتار بکەم، هەتا خوای گەوره به تەنها بپەرسترێت و شەریکی بۆ بڕیار نەدرێت، واته هەتا به تەواوەتی تەوحید و یەکتا پەرستی لەسەر ڕووی زەوی بەرقەرار دەبێت و حوکم هەر بۆ خوای گەوره دەبێت، وه ڕزق و ڕۆزیشم بۆ کراوەته ژێر سێبەری نێزه (رمح)ەکەمەوە، واته (فەیئ‌و غەنیمەت)، وه هەرکەسیش پێچەوانەم بکات لەم کارەدا و لەم ڕێگای من لابدات، تەنها ڕیسوای و زەلیلی بۆ دەمێنێتەوە، وه هەرکەس خۆی بچوێنێت به هەر گەل و هۆزێکی دیکەوە، ئەویش لەوانه، واته لەمن نییه)).

ئەم پەرتوکه نایابەی شێخی تێکۆشەر ئەبو محمدی ئەلمەقدسی (فك الله أسره) کورته باسێکی پوخت و بەسوده لەبارەی دیموکراسی، که شێخ بەناوی (الديمقراطية دين) واته دیموکراسی دینه، دایناوه، شێخ زۆر درێژەی به باسەکه نەداوه و به شێوازێکی کورت و موختەصەر دایناوه ...

[2]) **صحيح**: رواه احمد في المسند برقم (٤٩٤٤) و (٤٥٨٩) عن عبدالله بن عمر بن الخطاب القرشي، و رواه الطبراني في (مسند الشاميين) برقم (١٢١١) ، و رواه البيهقي في (شعب الايمان) برقم (١١٩٨) ، و رواه (ابن شيبة) برقم في (المصنف) برقم (١٩٠٠٦) و (١٩٠٤٢) و (٣٢٣٦١)، و رواه الطحاوي في (المشكاة الاثار) برقم (١٩٨) ، و رواه أيضا الامام (ابن المبارك) و (خطيب البغدادي) في كتاب (الجهاد) و (الفقيه والمتفقيه) عن طاوس بن كيسان اليماني، وأيضا عن انس بن مالك بن نضر بن ضمضم البخاري، برقم (٧٥٨)، و (١٠٤)، و صححه الالبانى رحمه الله في (صحيح الجامع الصغير للسيوطي) برقم (٢٨٣١) و (مشكاة الفقر) برقم (٢٤) و (صحيح الجامع الصغير) برقم (٢٨٢٨) وقال الالبانى وهذا حديث صحيح و رجاله كلهم ثقات، و صححه شيخ المحدثين احمد شاكر المصري في تخريجه لكتاب مسند امام أحمد بن حنبل رحمهم الله تعالى أجمعين ....

كه له چەند بابێك پێك هاتووه و به شێوازێكی ڕوون و رەوان بەڵگەكانی باس كردووه، و گومانەكانی پوچەڵ كردۆتەوه، لەگەڵ ئەوەشدا شێخ پەرتوكێكی دیكەی هەر لەسەر (دیموكراسی) داناوه به ناوی (مشروع شرق الاوسط الجدید)...[٣]

ئەو دانراوانەشی كه لەبارەی (دیموكراسی) دانراون، لەلایەن زانایانەوه زۆرن، شێخ (احمد ولد الكوری العلوی) دانراوێكی گەورەی له قەبارەی (٤٦٣) لاپەرەدا بەناوی (فتنة الدیمقراطیة) داناوه، وه هەروەها دكتۆر (هانی السباعی)یش پەرتوكێكی گرنگی لەسەر دیموكراسی داناوه كه له پێگەكەی خۆیدا بەناوی (المقریزی) بلاّو كراوەتەوه، وه شێخ (محمد شاكر)یش دانراوێكی بەناوی (حقیقة الدیمقراطیه) داناوه، وه شێخمان (ئەبو مصعب)یش خوا به شەهیدی قبوڵ بكات چەند بلاّو كراوەیەكی دەنگی و نوسراوی هەیه لەسەر باسەكه، كه زۆربەیان له مینبەری (التوحید والجهاد) بلاّوكراونەتەوه ...

---

[٣]) ڕەنگه زۆربەمان گوێبیستی پرۆژەی ڕۆژهەلاّتی ناوەراستی نوێ بوبین له دەزگاكانی راگەیاندنەوه، لەسەر زاری سەرۆكایەتی ئەمریكاوه، كه پێی دەڵێن (مشروع شرق الاوسط الجدید)، بەلاّم هیچ كەس نایەت بپرسێت ئەم پرۆژ چییه و مەبەست چییه له پشتی یەوەی؟

ئەم زانیاری و هەواڵه سەرەتای بلاّو بوونەوەی لەگەڵ سەردانی سەرۆك وەزیرانی توركیا (رەجەب تەیب ئەردۆگان) بوو بۆ (واشنطن) له بەرواری ٢٨ /٢٠٠٤/١ كه ڕۆژنامەی (ینی شفق) ی توركی كه واتای (بەرەبەیان)ه بلاّوی كردەوه له بەرواری ٢٠٠٤/١/٣٠ ، كه تێیدا هاتووه سەرۆكی پێشوی ئەمریكا (جۆرج دەبلیو بۆش) مەشخەڵی ئەم پرۆژەی نیشانی سەرۆكی توركیا داوه، كه له (مەغریب)ەوه درێژ دەبێتەوه بۆ (ئیندونوسیا) و پاشان بەرەو باشوری ئاسیاو، ئاسیای ناوەراست و قەوقاز، وه سەرەتا ئەم پرۆژە نیشانی توركیا دراو و بۆئەو پێشنیار كرا، هەتا پەرەی پێ بدات و ببێته نمونەیەكی دیموكراسی و، ئیعتیدالی دینی!! بەپێی هەواڵی ڕۆژنامەكه، بەمەبەستی پاڵختنی بۆ ئەمریكاو ئیسرائیل)، هەتا بەو ئەندازەی سەرۆكی ئەمریكا پێشنیاریكرد كه (توركیا) كەسانی شارەزاو لێهاتو بنێرێت بۆ تەواوی ولاّتانی جیهانی ئیسلامی، بۆ بانگەوزای تەبشیر! به وێنەی ئیعتیدال و میانرەوی هاوشێوەی توركیا خۆی ....

وه شتێكی ئاشكراشه توركیا گەورەترین دۆست و هاوكاری ئەمریكایه له ناوچەكەدا، وه ئیدارەی ئەمریكا زۆر باش لەوه دڵنیایه كه وێنەی دەسەلاّت داری توركیا باشترین وێنەیه له جیهانی ئیسلامیدا، چونكه وێنەی دەسەلاّتێكه كه هیچ زەرەرو زیانێكی نییه بۆ سەر عیلمانی یەتی توركیا و، وه ئەو پەری وەلائو پشت گیری هەیه بۆ ئەمریكاو ئیسرائیل....

ئەوەی مەبەست بێت لەم پەرتوکە تێگەیاندنی موسوڵمانانە بە بەڵگەو بورهانەکان بەوەی کە (دیموکراسی) دینە و دید نییە، وەك زۆربەی خەڵکی موسوڵمان لێی تێگەیشتوون و گومانی بۆ دەبەن، پاشان پوچەڵ کردنەوەی گومان و شوبهەی موجادەلە چییەکان لەسەر ئەم دین و ڕێچکە کوفری یە ... وە هەروەها ئاگادار کردنەوەی ئەو زاناو بانگ خوازانەی کە ئەصل و بنچینەی مەسارو ڕێگاو ڕێبازەکەیان لێ تێك چووە و، بە فیتنە چوون و سەریان لە خۆیان و خەڵکیش شێواندووە ...

وە سوپاس بۆ خوای گەورە کە ئەم فەزڵەی بەمن بەخشی و توانیم ئەم کتێبە بکەمە سەر زوبانی کوردی، هەرچەند لە چەند جێگەیاکدا لەبەر فراوان کردنی ماناو زیاتر تێگەیاندنی خوێنەر هەندێك زیادەمان لە پەراوێزەکاندا نوسیوە، لەگەڵ دەست کاری کردنی سەری بابەتەکان و ڕوونکردنەوەی زیاتر، کە ئەوەی بە پێویستم زانیبێت ئاماژەم بە هەندێکی داوە، وە داوای تەوفیق و سەدادیش هەر لەخوای گەورە و بەدەسەلآت دەکەین، وە لێی دەپاڕێینەوە کە ئەم کارەمان لێ وەربگرێت و ئیخلاص و صەوابمان پێ بدات لە هەموو کارەکانماندا، وە هەرچی هەڵە و پەڵەیەکیش لەم کاری وەرگێڕانەدا هەبێت عەفومان بکات و، هەرچیش بەچاکی و ڕەوانی وەك خۆی وەرمان گێڕاوە لێمان قبوڵ بکات و بیکاتە مایەی خێرو هیدایەت بۆ خۆمان و شێخ ئەبو محمد و سەرجەم موسوڵمانان ..

پێشم خۆشە ئەوە باس بکەم، کە سەرەتا دەستم کرد بە وەرگێڕان و ئامادە کردنی ئەم کتابە، هیچ زانیارییەکم نەبوو لەبارەی ئەوەی برایەکی دیکە هەستابێت بەم کارە، جا لە نیوەی کارەکەدا زانیم کە برایەکی دیکە هەستاوە بە وەرگێڕانی ئەم کتابەو لە مینبەرەکەی شێخ ئەبو محمد بلآو کراوەتەوە، بەلآم لەبەر ئەوەی نیوەی کارەکە الحمدلله بەباشی تەواو بوو بوو، پێم خۆش نەبوو دەستی لێ هەڵبگرم، وە ئەو نوسخە تەرجومە کراوەشم راکێشا، بینیم الحمدلله شتێکی نوێی تێدایە، ئەویش دانان و نوسینی دەقەکانی رەشنوسی دەستوری عێراق و کوردستانە، لەپاڵ ئەو خاڵ و بەندە دەستووریانەی کە شێخ ئەبو محمد ئاماژەی پێکردوون، بۆیە منیش دەقاو دەق لەو شوێنانەدا کە ئەو برایە ئاماژەی پێکردبوون، لای خۆم نوسیمنەوە، و دووبارە رەشنوسی دەستورەکەم بەراوورد کردەوە، بینیم الحمدللە وەك خۆیەتی، خوای گەورە پاداشتی ئەو برایە بداتەوە، کارەکەی جێی دەست خۆشییە... دووبارە بینیم شێخ هەندێك فەرموودەی باس کردووە کە لە هەندێکیاندا ئاماژەی بە پلەی صحەتی فەرموودەکە

نەكردووە، بۆیە بە پێویستم زانی كە دووبارە چاو بخشێنمەوە بە كتێبەكانی فەرموودەو، تەئكید بكەمەوە لە صحەت و پلەی فەرموودەكان، وە الحمدلله ئەوەی گرنگ بوولام ، ئەوە بوو كە فەرموودەكان بە شێوەیەكی گشتی صەحیح بوون و الحمدلله فەرموودەی لاوازیان تێدا نەبوو، پاشان كێشەیەكی دیكە كە ئێمە زۆر لە كتێبە كوردییەكاندا بە دەستییەوە گیرۆدە بووین، تەفسیرو راڤەی دەقە قورئانییەكانە، كە بەداخەوە زۆرێك لە برایان زۆر گرنگی و ئیهتمام بە تەفسیرو راڤەی دەقەكان نادەن و خۆیان ناگەڕێنە بۆ تەفسیرە باوەر پێكراوەكانی ئەم ئوممەتە، وەك تەفسیرەكانی: (طەبەری و قرطبي و ئیبن كەثیرو بیضاوی و ئیبن عەباس و ئیبن تەیمیە) و جگە ئەوانیش لە تەفسیرە باوەر پێكراوەكانی ئوممەتی ئیسلامی، بۆیە زۆر سادەی و مانا كاڵی دەبینین بە تەفسیرەكانەوە، وە والله أعلم هەركەس تەفسیری ئایەتێك نەقڵ بكات و، كەم تەرخەمی بكات لە گەیاندنی واتاكەی بە پێی پێویست ئەوە لای خوای گەورە موقەصیر بووە.. بۆیە دووبارە بە پێویستم زانی بۆ زیاتر تێگەیشتن و ڕوون كردنەوەی دەقەكان و هۆكارەكانی دابەزینی ئایەتەكان (أسباب النزول) بگەڕێمەوە بۆسەر هەندێك لەو تەفسیرە گەورانەدا، هەتا خوای گەورە زیاتر بەرەكەت بكاتە كارەكەوە ... وهو القادر على ذلك

جا داواخوازم لە هەر برایەك كە ئەم كتابە ئەخوێنێتەوە، هەر نوقصانی و كوم و كورییەك هەبوو لە باس و خواستێكی ئەم كتێبەدا ئەوە تەقصیری نەكات و ئاگادارمان بكاتەوە، خوای گەورە ئەم كارەمان لێ وەربگرێت و بیكاتە مایەی خێرو مەنفەعە بۆ هەموو موسوڵمانان، وە تیرێكیش بێت بۆ دڵ و چاوی دوژمنانی ئیسلام و شەرو زەیف و خراپەیان ئاشكرا بكات بەرامبەر موسوڵمانان.... ألهم امین

أخوكم في الله/ امام عبدالله

** ** **

باسى ڕوونكردنەوەى :

ئەصل و بنەڕەتى بنچينە و ئامانجى بەدى هێنانى بونەوەر و, ناردنى كتێبەكان و بانگەوازى پێغەمبەران و، ميلەتـــى ئيبراهـــيم و، دەست گرتن بە كۆڵەكەى مەتينەوە (العروة الوثقى) واتە :(لاإلـــەإلاالله) كە تەوەر و مەدارى ڕزگار بوونى لـــەســـەردامەزراوە :

خوا لێت خۆش بێت، بزانە: كە سەرى ئەم دينە و كۆڵەكەى و ڕاگرەكەى و بنچينەكەى و يەكەم شت كە خواى گەورە فەرزى كردووە لەسەر نەوەكانى ئادەم، كە فێرى ببن و كارى پێ بكەن، پێش نوێژ و زەكات و حەج و تەواوى پەرستش و بەندايەتى يەكانى ديكە، بريتيە لە بێ باوەر بوون و كافر بوون بە (طاغوت) و دوور كەوتنەوە و دەرچوون لێى، وە پاك كردنەوە و تەنها كردنى يەكتاپەرستى بۆ خواى گەورە (عزوجل)، چونكە هەر لەم پێناوەدا خواى گەورە تەواوى بوونەوەرەكانى دروست كردووە و پێغەمبەرانى ڕەوانە كردووە و كتێبەكانى ناردووە و، لەم پێناوەشدا جەنگ و جيهاد و شەهيد بوونى داناوە، وە هەر لەم پێناوەشدا دوژمنايەتى و خصومەتى[٤] لە نێوان شوێن كەوتوان و ئەوليائى (ڕەحمان) و شوێن كەوتوان و ئەوليائى (شەيطان) داناوە، وە هەر لە پێناوى ئەم بنچينەدا دەوڵەتى ئيسلامى و خەلافەتى ڕاشدين و ژيرو هۆشمەند دادەمەزرێت، بەو بەڵگەى خواى گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ الذاريات:٥٦). واتە : مـن جن و مرۆڤەكانم تـەنها لەبەر بەندايەتى خۆم بەدى هێناوە يان من جن و مرۆڤەكانم دروست نەكردووە بۆ ئەوەنەبێت كە تەنها من بپەرستن و بەندايەتى تەنها بۆ من بكەن)).

زانايانى تەفسير دەفەرموون: أي ليوحدون، (يعبدونني وحدي)، واتە بۆ ئەوەى يەكتاپەرست بن، بەتەنها بەندايەتى و عيبادەت بۆ من بكەن، وە هەر ئەوەشە واتا و ماناى (لاإله إلاالله)، واتاى ئەوەيە هيچ پەرستراوێك نييە بەهەق شياوى پەرستن و بەندايەتى بۆ كردن بێت تەنها زاتى پيرۆزى (الله) نەبێت .

[٤]) خصومەت هەر بە واتاى جياوازى و دوژمنايەتى و لەيەك دوور كەوتنەوە دێت.

وە ئەمە، ئەو مەبەست و ئامانجەیە کە لە پێناویدا تەواوی پێغەمبەرانی بۆ نێردراوە، بەو بەلگەی خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطاغوت ﴾ النحل ٣٦ واتە ئێمە بۆ هەموو گەل و نەتەوەیەك (قەومێك) پێغەمبەرێکمان ڕەوانە کردووە، هەتا بەندایەتی خوای گەورە بکەن و واز لە بەندایەتی و گوێڕایەڵی (طاغوت) بهێنن)).

ئەمەش گەورەترین کۆڵەکە و پایەیە، لە کۆڵەکە و پایەکانی ئیسلام، بەبێ ئەم کۆڵەکە هیچ کام لە پەرستشەکانی دیکە لە جیهاد و نوێژ و زەکات و ڕۆژو و حەج و تەواوی فەرائیزەکانی دیکە وەرناگیردرێت، وە هیچ کەس لە ئاگری دۆزەخ ڕزگاری نابێت هەتا دەست بەم کۆڵەکە و بنچینە مەتینەوە نەگرێت، ئەویش تەنها یەك بنچینە و کۆڵەکەیە، کە خوای گەورە وەعد و بەڵێنی پێداوین کە تاکە بنچینە و کۆڵەکەیە کە هەرگیز ناترازێت و بەربوون و پچرانی بۆ نییە، وە بنەماو کۆڵەکەکانی دیکەی دین و شەریعەت بەتەنها بەبێ ئەم کۆڵەکە و بنچینە بنەڕەتی و ئەساسی یە بەس نییە و بەجێ نایەت، بۆ نەجات و ڕزگار بوون، بەو بەلگەی خوای گەورە لە سورەتی (البقرة) دا دەفەرموێت:

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا ﴾ البقرة : ٢٥٦). واتە: زۆر لێکردن و ئیجباری کردنی هیچ کەسێك لە خاوەن نامە ئاسمانییەکان (یەهود و نەصارا) ناکرێت بۆ یەکتاپەرستی و تەوحید دوای باوەڕ هێنانی عەرەبەکان، چونکە ئیمان و کوفر، یان هەق و باطل، هەردووکیان ئاشکران و دیاری کراون، هەرکەس بێ باوەڕ و کافر ببێت بە (طاغوت) واتە بە هەموو جۆرەکانییەوە، وەك گوێڕایەڵی فەرمانی شەیتان و پەرستن و بەندایەتی بت و دروست کراوەکان، وە باوەڕ و ئیمانی تەواوەتی بهێنێت بە خوای گەورە (الله) و ئەوەی ناردویەتی، ئەوە دەستی گرتووە بە پەت و کۆڵەکەی مەتینەوە (العروة الوثقى) واتە (لاإله إلاالله) کە پێی دەڵێن یەکتاپەرستی یان تەوحیدی خوای گەورە، وە هیچ کات ئەو پەت و کۆڵەکە مەتینە پچرانی بۆ نییە، یان هیچ کات خاوەنەکەی لە نازو بەرەکەتی بەهەشت بێ بەش نابێت، یان هەرگیز بە سزای دۆزەخ سزا نادرێت)).

هەروەها لە ئایەتێکی تردا دەفەرموێت: ﴿ والَّذينَ اجتَنبوا الطاغوتَ أن يعبدوها و أنابوا إلى الله لَهُم البُشرى ﴾ الزمر ١٩ واتە: ئەوانەی لە پەرستن و بەندایەتی (طاغوت) و شەیتان دەرچوون و تەکینەوە، وە گەرانەوە بۆلای بەندایەتی و یەکتاپەرستی و ئیمانیان بە خوای گەورە هێنا، ئەوە مژدەی چونە بەهەشت و ڕزگار بوون لە سزای دۆزەخ یان بۆ هەیە)).

سەرنج بدە چۆن خوای گەورە، کافر بوون و دەرچوون لە (طاغوت)ی پێش باوەر هێنان بە خوای تاك و تەنها و گەرانەوە بۆلای خستووە، تەواو وەك چۆن (نەفی) هەموو خوداکانی دیکەی پێش (ئیسپات) سەلماندنی خوای تاك و تەنها کردووە لە شەهادەت (لاإله إلاالله) دا.

ئەمەش تەنها بۆ ئاگادار کردنەوەیە لەم ئەرکانە گرنگەی کە لەم بنچینە و کۆڵەکە گرنگەدایە، واتە (لاإله إلاالله)، کە باوەر هێنان بە خوای گەورە دروست نابێت و دانامەزرێ، ئیلا بە دەرچوون وبێ باوەر بوون بە (طاغوت) لە پێشدا، واتە پێویستە مرۆڤ پێش ئەوەی ئیمان بهێنێت بە خوای تاك و تەنها، دەربچێت و بێ باوەر ببێت لە بەندایەتی و گوێڕایەڵی تەواوی خواکانی دیکە.

وە ئەو (طاغوت)ەی کە واجبە لەسەرت پێی کافر ببیت و لێی دەربچیت و دوور بکەویتەوە لە گوێڕایەڵی و بەندایەتی کردنی، بۆ ئەوەی دەست بگریت بە بنچینە و کۆڵەکەی مەتینەوە (العروة الوثقى) ، تەنها بریتی نییە لە پەرستن و بەندایەتی کردنی کۆمەڵە بەرد و بت و دارێك بە سجود و پارانەوە و نەذر و طەواف کردن بە دەوریاندا، نەخێر.. بەڵکو ماناو واتای (طاغوت) زۆر لەمانە زیاتر و فراوان تر و گشتگیر ترە، بەڵکو واتای (طاغوت) بەم جۆرە پێناسە دەکرێت: ((يشمل كل معبود عُبِدَ مِن دون الله تعالى بأي نوع من أنواع العبادة وهو غير منكر لذلك)). واتە: هەموو پەرستراوێك دەگرێتەوە کە لە جێگەی خوای گەورە بپەرسترێت، بەهەر جۆرێك لە جۆرەکانی بەندایەتی بۆ کردن بێت، ئەویش رازی بێت پێی و هیچ نکوڵی پەرستنی نەکات))[٥] بەم جۆرە.

[٥]) ئەمەش مەرجێکی گرنگە: چونکە دەستەواژەی (طاغوت) ناچەسپێت بەسەر ئەو کەسانەی کە دەپەرسترێن و، ئەوانیش رازی نین بە پەرستنیان، وەك فریشتە و پێغەمبەر عوزەیر و عیسا مەسیح و جگە ئەوانیش، لە

وشەی (طاغوت) لە (الطغيان)ەوە وەرگيراوە، کە ئەويش بريتيە لەوەی دروست کراو يان مرۆڤ ئەو سنور و ئەندازە بشکێنێ وببەزێنێ کە خوای گەورە بۆی داناوە و سنووری کردووە، وە جۆرەکانی بەندايەتی (عيبادەت) زۆرن، يان بەندايەتی چەند جۆرێکە، وەك چۆن سجود و رکوع و دوعاو نەذر و (ذەبح) سەربڕين هەموويان بەندايەتی و عيبادەتن، وە بەهەمان جۆر گوێڕايەڵی و ئيطاعەت لە تەشريعدا بەهەمان جۆر بەندايەتی و عيبادەتە وەك رکوع و سجود...

وە بەڵگەشمان لەسەر ئەمە، ئەو ئايەتەی سورەتی (التوبة) يە کە خوای گەورە لە بارەی شوێن کەوتوانی نامە ئاسمانييەکان، ئەهلی کيتاب (واتە يەهود و نەصارا) کان دەفەرمووێت: ﴿اتَّخَذُوا أَحبارَهُم وَ رُهبانَهُم أرباباً مِن دون الله ﴾(٣١).[٦]واتە: يەهود و نەصاراکان لە بری خوا زانا و روهبانەکانی خۆيانيان کردە پەروەردگاری خۆيان!، لەجێگای خوای تاك و تەنها (الله)، وە حەراميان بۆ حەڵاڵ کردن و حەڵاڵ يان بۆ حەرام کردن)).

أحبار: زاناکانی گەلی يەهودە، وە رهبان: لەخوا ترس و قەشە رەبانييەکانی نەصارايە، کە يەهودييەکان (أحبار) و نەصاراکان (روهبان)ەکانيان کردبووە پەروەردگاری خۆيان، نەك

پێغەمبەران و پياو چاكان و صالحين، بەمانە ناوترێن طاغوت، وە بەرائەتيان لێ ناكرێت، بەلاَم بەرائەت دەكرێت لە پەرستن و بەندايەتی كردنيان و لە بيرو باوەری عيبادەت (ئولوهيەت) يان .

[٦]) هۆكاری دابەزينی ئايەتەكە بەم جۆرە بوو:

ئيمامی ترمذی وبەيهەقی و ئيبن شەيبە و طەبەری لە عەدی يەوە ريوايەت يان كردووە كە: عەدی كوری حاتەم خوای لێ رازی بێت دەگێڕێتەوە جارێكيان خاچێك (صەليب)ێكی ئاڵتونم لە ملدا بوو، پاشان چومە خزمەت پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) كە منی بينی فەرمووی: ئەمە چييە عەدی؟ ئەو بتە فرێدە لە ملتا، پاشان گوێم لێ بوو كە ئەم ئايەتەی دەخوێندەوە: ((اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله والمسيح ابن مريم)). پاشان فەرمووی: ((أما إنهم لم يكونوا يعبدونهم ولكنهم كانوا إذا أحلوا لهم شيئا استحلوه وإذا حرموا عليهم شيئا حرموه)) خۆ ئەوان نەيان دەپەرستن بەلاَم ئەگەر شتێكيان بۆ حەلالْ بكردنايە حەلالْ يان دەكرد و ئەگەر شتێك يان بۆ حەرام بكردنايە حەراميان دەكرد/هەروەها مەعانی دەڵێت: ئەحبار و روهبانەكانيان كردبووە خوای خۆيان بەو جۆرەی گوێڕايەڵی يان دەكردن لە هەموو شتێكدا، هەروەها عبدالله ی كوری موبارەك دەفەرموێت: ((وهل أفسد الدين إلا الملوك وأحبار سوء ورهبانه)). / وە پرسياريان كرد لە حوزەيفە ئايا يەهود و نەصارا ئەحبار و روهبانەكانيان دەپەرست؟ فەرمووی: نەخێر حەراميان بۆ حەلال كردن و ئەوانيش حەلاَليان كرد، وە حەلال يان بۆ حەرام كردن و ئەوانيش حەراميان كرد....).

بەو جۆرەی شوێن کەوتەکانیان (یەهود و نەصارا) ئەوانیان کردبێت بە خوا (ئەرباب) و سجود و رکو یان بۆ بەرن و نوێژیان بۆ بکەن، نەخێر.... بەڵکو بە گوێڕایەڵی و ئیطاعە کردنیان بۆ ئەحبار و روهبانەکان لە حوکم و تەشریعدا ـ واتە لە حەلاڵ و حەرام دا، چونکە ئەم جۆرە گوێڕایەڵی و ئیطاعەیە بەندایەتی و عیبادەتە، وەك رکوع و سجود و نوێژ و رۆژو و هەموو عیبادەتەکانی دیکە، کە دەبێت تەنها بۆ خوای گەورە (عزوجل) بکرێن و نابێت لە غەیری ئەو بۆ هیچ کەسێکی دیکە بکرێت، وەلەو ئەگەر لە تاکە حوکمێکیشدا بێت .

وە بەڵگەش لەسەر ئەوەی کە تەنها گوێڕایەڵی کردن و شوێن کەوتن بۆ غەیری خوای گەورە، لە حوکم و تەشریعدا دەبێتە شیرکی گەورە زۆرن، لەوانەش، وتەی خوای گەورە کە لە سورەتی (الانعام) دا دەفەرموێت: ﴿ وَإنَ الشياطينَ لَيُوحُونَ إلى أولِيآئِهِم لِيُجادِلُوكُم وَإن أطَعتموهم إنَكُم لَمُشرِكون ﴾ (١٢١) واتە: بزانن کە شەیاطینەکان هەمووکات شتی پڕوپوچ و وەسوەسە و شوبوهات دەخەنە دڵی دۆست و ئەولیائەکانیانەوە (مەبەست پێی ئەبو ئەحوەص و شوێن کەوتوەکانیەتی)، و هەڵیان دەنێن، بۆئەوەی موجادەلە و دەمە دەمێ تان لەگەڵ بکەن لە بارەی (خواردنی گۆشتی ملدارەوە بوو، و شیرك، و بانگەوازی ئەوەی کە فریشتەکان کچی خوان) خۆ ئەگەر بەگوێتان کردن و هاتنە سەر ئەو بیرو باوەڕە بەتاڵەی ئەوان، دڵنیابن ئێوەش وەك ئەوانن (واتە موشریکن) و هیچ جیاوازی تان نییە لەگەڵ ئەو موشریکانە)) چونکە شوێن کەوتنی غەیری حوکم و شەریعەتی خوای گەورە کوفر و شیرکە بە خوای گەورە...

دەبینین لێرەدا تەنها گوێڕایەڵی کردنی هاوەڵان و ئەولیائی شەیطانەکان شیرکە و بەندایەتی و عیبادەت کردنە بۆ غەیری خوای گەورە، چونکە گوێڕایەڵی و ئیطاعەت کردنێکە لە حوکم و تەشریعدا، واتە لە حەلاڵ و حەرامدا، کە نابێت بۆ غەیری خوای گەورە بکرێت، وەك ئیمامی (حاکم) و (ترمذی) و غەیری ئەوانیش بە سەنەدێکی صەحیح لە ئیبن عەباسەوە خوای لێ ڕازی بێت دەگێڕنەوە: ((أن أناسا من المشركين كانوا يجادلون المسلمين في مسألة الذبح وتحريم الميتة فيقولون: تأكلون مما قتلتم ولا تأكلون مما قتل الله. يعني

الميتة)) فقال الله تعالى : ﴿وَإِن أَطَعتموهُم إِنَّكُم لَمُشرِكون﴾.[٧] واته: خەڵکانێك لە موشریكان موجادەلەی موسوڵمانەكان (هاوەڵەكان) یان دەكرد، و موناقەشەیان دەكردن لەبارەی مەسەلەی سەربڕین و حەرامی خواردنی گۆشتی ملدارەوە بوو، وە ئەیان ووت: ئێوەی موسوڵمان ئەوەی خۆتان دەیكوژن و سەری دەبڕن دەیخۆن، بەلاّم ئەوەی خوا خۆی دەیكوژێت نایخۆن؟ واتە ملدارەوە بوو)) ئیتر خوای گەورە لە وەلاّمی ئەم موشریكانەو ئاگادار كردنەوەی هاوەڵەكانی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئەم ئایەتەی نارده خوارەوە (نازڵی كرد) : **((خۆ ئەگەر بەگوێتان كردن و هاتنە سەر ئەو بیرو باوەڕە بەتاڵەی ئەوان، دڵنیابن ئێوەش وەك ئەوانن (واتە موشریكن) و هیچ جیاوازی تان نییە لەگەڵ ئەو موشریكانە)).**[٨]

دەبینین تەنها گوێڕایەڵی و ئیطاعە كردن لەم جۆرە شتانەدا، بەشیرك دادەنرێت، هەر بۆیە زانای موفەسیر (ئیبن كەثیر) خوا لێی خۆش بێت دەفەرموێت: ((أي حَيثُ عَدَلتم عن أمر الله لكم و شرعه إلى قولِ غَيره فقَدَمتم عليه غيره فهذا هو الشرك)) أنتهى كلامه رحمه الله/ واتە: ئێوە پشتان كرد لە بڕیار و حوكمی خوای گەورە و شەریعەتەكەی، بۆ قسە و فەرمانی كەسانی تر و، فەرمانی كەسانی ترتان خستە پێش فەرمان و حوكمی خوای گەورە، ئەوە شیركە، واتە شەریك تان بۆ خوای گەورە بڕیار داوە)).

وە چەمكی (طاغوت) دەچەسپێت بەسەر هەر كەسێكدا كە بەهەوەس و ئارەزووی خۆی (شەریعەت)ێكی دیكەی دابنێت لەگەڵ (شەریعەت)ی خوای گەورە، واتە هەركەس نەفس و هەوەسی خۆی كردە (شەریعەت) لەپاڵ شەریعەتی خوای گەورە، جا ئەو كەسە (حاكم) دادوەر بێت یان (مەحكوم) بڕیار بەسەردا دراو، ئەندام بێت لە دەسەلاّتی (تەشریع)دا، یان هەڵبژێردراو بێت بەوەی هەستێت بەو كارە، ئەوە دەچنە ناو موسەما وچەمكی طاغوتەوە،

[٧]) صحيح : ئیمامی حاكم لە (موسنەد)ەكەیدا و ئیمامی طەبەری لە (جامع البيان) دا بە ژمارەی (١٣٦٠٢) هێناوییەتی و ئیمامی ترمذي لە (سوننەن)ەكەیدا بە ژمارەی (٢٦٣) و موجاهدیش لە تەفسیرەكەیدا بە ژمارەی (١٣٦٠٢) هێناوییەتی و، ئیمامی ئیبن ئەبی حاتەمیش لە تەفسیرەكەیدا بە ژمارەی (٧٨٧٥) هێناوییەتی و شێخ ئەلبانی لە (سوننەنی ترمزی) دا پلەی صەحیحی پێداوە و دەفەرموویێت فەرموودەیەكی صەحیحە ...

[٨]) تێبینی :

موشریكەكان باوەڕیان وابوو كە : ئەو گیاندارەی ملدار دەبێتەوە (تۆپیو) بكوژەكەی خوای گەورەیە، واتە ڕۆحی ئەو گیاندارەی سەر دەبڕدرێت و ئەوەشی بۆخۆی ملدار دەبێتەوە هەر بە دەستی خوایە و خۆی دەیمرێنێت!!

چونكه بەم كارەی ئەو سنورەی بەزانـدووە كە خوای گەورە بۆی سنور دارو دیاری كردووە، چونكە خوای گەورە دروستی كردووە و بەدی هێناوە هەتا بەندایەتی و پەرستشی بۆ بكات، وە فەرمانی كردووە بە رازیبون و تەسلیم بوون بە شەریعەتەكەی، واتە ئیسلام، بەلاّم ڕووی وەرگێڕاوە و، بە كیبر و یاخی بوون سنوری خوای گەورەی بەزانـدووە، وە دەیەوێت نەفس و هەوەسی خۆی یەكسان بكات لەگەڵ خوای گەورە و، شەریكی شەریعەتی خوای گەورەی بكات لە سیفەتی تەشریعدا، واتە خۆی بكاتە ڕیزی خواو و خوایەتی بە مەبەستی دانانی شەریعەت، لەپاڵ شەریعەتی خوای گەورە، واتە خۆی بكاتە موشریع و شەریعەت دانەر، كە ئەم كارەش جگە لە خوای گەورە دروست نییە بۆ هیچ كەس بیكات، وە دانانی شەریعەت تەنها لە تایبەتمەندی و سیفاتی خوای گەورەیە، وە ئیتر هەركەس ئەم كارە بكات، ئەوە نەفس و هەوەسی خۆی كردۆتە خوایەكی شەرع دانەر، وەك عەرەب دەڵێن (إلها مشرعا)، وە بێ گومان ئەمەش لە سەران و رئوسی طاغوتەكانن، كە هیچ كاتێك یەكتاپەرستی و ئیسلامەتی مرۆڤ دانامەزرێت، هەتا پێی بێ باوەر (كافر) نەبێت و، لێی دەرنەچێت و بەرائەت لە خۆی و بەندە و پشتیوان و شوێن كەوتوەكانی نەكات .

خوای گەورە لە سورەتی نیسائدا دەفەرموێت: ﴿ يُرِيدونَ أن يَتَحاكَموا إلى الطاغوت وَقَد أُمِروا أن يَكفُروا بِهِ ﴾٦٠). واتە: موناfiقەكان بۆ برینەوە و دادوەری كێشەكانیان دەیانەوێت بچن بۆلای (طاغوت) و بەرنامەی غەیری بەرنامەی خوای گەورە، لە كاتێكدا فەرمانیان پێ كراوە كە بەو بەرنامانە كافر ببن و لێی دەربچن)).[9]

---

[9]) تێبینی یەكی گرنگ :

هۆكاری دابەزینی ئایەتەكە:

ئیمامی (ئەحمەد) و (حاكم) و (بەیهەقی) و (طەبەری) و (ئیبن كەثیر) و غەیری ئەوانیش بە سەنەدێكی صەحیح ڕیوایەتیان كردووە بە تەحقیقی زانای فەرمووده ناس احمد شاكر و شێخ ئەلبانی، كە ((جارێكیان پیاوێكی جولەكە و بەناو موسوڵمانێك (موناfیق)ێك كێشەیەك كەوتە نێوانیان، جا بۆ چارەسەر كردنی كێشەكە، كابرای جولەكە وتی: بابچینە لای محمد هەتا حوكم و داد وەریمان بكات، كابرای بەناو موسوڵمانیش (موناfیق) وتی نەخێر با بچینە لای (كەعبی كوری ئەشرەف)ی جولەكە، پاشان جولەكەكە وتی: من دەڵێم با بچینە لای پێغەمبەرەكەتان، كەچی تۆ بۆلای كەعبی بەرتیل خۆرم دەبەیت؟!، ئیتر كابرای بەناو موسوڵمان (موناfیق) بە ناچاری لەگەڵیدا چوو بۆلای پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم)،

هاوەڵی موفەسیر (موجاهید) خوای لێ ڕازی بێت دەفەرموێت: ((**الطاغوت**: الشيطان في صورة الأنسان يتحاكمون إليه وهو صاحب أمرِهِم)). واتە طاغوت: شەیتانە لە وێنە و شێوەی مرۆڤدا، کە مرۆڤەکان دەگەڕێنەوە بۆلای حوکم و بڕیاری و ئەویش حوکم و فەرمانیان پێدەکات و دەبێتە حاکمیان)).

هەروەها شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت: ((ولهذا سُمِيَ مَن توحكِمَ إليه من حاكم بغير كتاب الله: **طاغوت**)).[10] واتە: لەبەر ئەوە ئەوانەی حوکم بە کیتابی خوا گەورە (قورئان) ناکەن و حوکم بۆلای ئەوان دەبرێتەوە لە جێگای کیتابی خوای گەورە، پێیان دەوترێت و ناویان لێ دەنرێت: طاغوت)).

وە قوتابی شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە، کە ئیبن قەییمی ئەلجەوزی یە ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت: ((**الطاغوت**: كل من تجاوز به العبد حده من معبود أو متبوع أو مطاع، فطاغوت كل قوم من يتحاكمون إليه غير الله و رسوله، أو يعبدونه من دون الله، أو

وە پاش باس کردنی کێشەکەیان، بەقازانجی کابرای جولەکە تەواو بوو، پاشان کابرای بەناو موسوڵمان (موونافیق) وتی من بەم حوکم و بڕیارە ڕازی نیم و قایل نابم، دەبێ بچین بۆلای ئیمامی عومەر (ڕەزای خوای لێ بێت)، کابرای یەهودیش شوێنی کەوت و ڕازی بوو/ ئەوەبوو چون بۆلای ئیمامی عومەر و کێشەکەیان بۆ باس کرد، وە کابرای یەهودی خێرا پێی ووت: ئەی عومەر بزانە پێش تۆ ئێمە چووین بۆلای ئەبا قاسم (محمد) و، بڕیاری بۆ مندا و مافەکەی گەڕاندەوە بۆ من، کەچی ئێستا ئەم بەناو موسوڵمانە قایل و ڕازی نابێت بە حوکمی محمد و، هێناومە بۆلای تۆ، هەتا تۆ حوکم مان بکەیت/ ئیمامی عومەریش فەرمووی: جا چۆن شتی وا دەبێت؟! ، کابرای بەناو موسوڵمان (موونافیق) وتی: بەڵێ/ ئیمامی عومەر فەرمووی: کەوایە کەمێك چاوەڕوان بن، ئێستا حوکم تان ئەکەم، ئیمامی عومەر بەپەلە هەڵسا و گەڕایەوە بۆ ماڵەوە و شمشێرەکەی هێناو، یەکسەر بەبێ قسە کردن دای لە ملی کابرای بەناو موسوڵمان (موونافیق) و سەری پەڕان، و فەرمووی: ((**ومن لم يرضى بحكم الله و رسوله فهذا حُكمُهُ**)) واتە: هەرکەس ڕازی نەبێت بە حوکمی خوا و پێغەمبەرەکەی ئەوە حوکمی ئەبێت، یان ئاوا ئەدەم لە ملی))، ئیتر ئەوە بوو خوای گەورە ئەم ئایەتەی ناردە خوارەوە: [أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا]. بۆ زیاتر سەیری تەفسیری طەبەری و ئیبن کەثیر و ارشاد الرحمن و ابن عەباس بکە ...

[10]) مجموعة الفتاوى لشيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله (ج٢٨/ ص٢٠١).

يتبعونه على غير بصيرة من الله، أو يطيعونه فيما لا يعلمون أنه طاعة لله)).[11] واته: طاغوت: بريتيه له هەموو ئەو شتانەى كە بەندە سنوريان دەبەزێنێت لە پەرستراوێك يان شوێن كەوتنێك يان گوێڕایەڵی کردنێك، وە طاغوتى هەموو گەل و قەومێك ئەو كەسەيە كە حوكم و بريار دەگەڕێننەوە بۆلاى، لە جێگاى ئەوەى بى گێڕنەوە بۆلاى خوا و پێغەمبەرەكەى، يان ئەوەى لە جێگاى خواى گەورە دەيپەرستن و بەندايەتى بۆ دەكەن، يان شوێنى دەكەون كوێرانە و بەبێ هيچ بەصيرەت و چاو ڕونى يەك لە خواى گەورەوە، (واتە: بێ ئەوەى بگەڕێنەوە بۆ لاى كيتاب و سوننەت، چونكە بەصيرەت بريتيە لە كيتاب و سوننەت)، وە گوێڕايەڵى و ئيطاعەى دەكەن لە شتانێكدا كە نازانن گوێڕايەڵى و ئيطاعە كردنى بۆ خواى گەورەيە، واتە تەنها مافى خواى گەورەيە و دروست نييە بۆ كەسى ديكە بكرێت)).

هەروەها دەفەرمويت: ((من تحاكم أو حاكم إلى غير ما جاء به الرسول صلى الله عليه وسلم فقد حكم الطاغوت أو تحاكم إليه)).[12] واتە: جا هەركەسێك حوكمى بردەوە بۆلاى كەسێك يان شتێكى كردە حاكم، جگە لەوەى كە پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) هێناوييەتى، ئەوە طاغوتى كردۆتە حاكم و حوكمى بۆلاى طاغوت گەڕاندۆتەوە)).

جا لەو جۆرە (طاغوت)انەى كە لەم رۆژگار و زەمانەدا لە جێگەى خواى گەورە دەپەرسترێن و، واجبە لەسەر هەموو يەكتاپەرست و موەحيدێك پێى بێ باوەر و كافر ببێت و بەرائەت لە خۆى و ئەنصار و شوێن كەوتوەكانى بكات، هەتا دەست بگرێت بە (العروة الوثقى) كۆڵەكە و بن هەنگڵى مەتين و دامەزراوەوە، و رزگارى ببێت لە ئاگرى دۆزەخ، ئەو خوا و (ئەرباب)ە درۆينە و زائيفانەيە، كە زۆرێك لە خەڵكى كردويانن بە شەريك و هاوبەش لە تەشريعدا، لە جێگەى خواى گەورە، وە خواى گەورە لە قورئاندا باسيان دەكات و دەفەرمويت:
﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ﴾ الشورى ٢١). واته: ئاخۆ ئەو موشريكانە (ئەبو جەهل و شوێن كەوتوەكانى) چەند خوايەكى هاوبەشيان هەيە، كە بەرنامە و شەريعەتيان بۆ دادەنێن، لەوەى كە بۆيان نييە بيكەن و خواى

[11]) اعلام الموقعين عن رب العلمين لابن القيم (ج/١ص٥٠).
[12]) اعلام الموقعين عن رب العالمين لابن قيم (ج/١ص٥٠).

تاك و تەنها ڕێگری لێ کردوون، ئەگەر بەڵێنی خوا نەبووایە بە دواخستنی سزا بۆ ڕۆژی دوایی، هەر زوو بریار درابوو لە نێوان ئەوان و ئیمان دارەکاندا، بە لەناو بردن و غەزەبی خوای گەورە بەسەر بێ ئیمان و موشریکەکاندا)).

بەڵێ بەوەی کەوا ئەوان شوێنیان کەوتوون لەسەر ئەوەی کە (تەشریع) و شەریعەت دانان، ماف و حەق و تایبەت مەندی خۆیان و پەرلەمان و دەزگاو دەسەڵاتە ناوخۆی و نێودەوڵەتی و هەرێمی یەکەیانە، وە هەر لەسەر ئەم بنەمایەش لە (یاسا) و (دەستور) و قانونەکانیان نوسیویانە و دایان رشتووە، وە ئەمەش لای ئەوان شتێکی زۆر ناو دار و بەناو بانگە ...

جا بەمە دەبنە خوا و ئەربابی هەر کەسێك کە شوێنیان بکەون و گوێڕایەڵیان بکەن و تێکەڵ یان ببن لەسەر ئەم کوفر و شیرکە ئاشکرا و صەراحە، وەك چۆن خوای گەورە یەهود و نەصاراکانی لە قورئاندا بەم جۆرە لە قەڵەمداوە، کاتێك یەهودی و نەصاراکان شوێن (احبار) زاناو (رهبان) روهبانەکانیان کەوتن و، گوێڕایەڵی و ئیطاعەیان کردن و شوێن یان کەوتن لە دانانی تەشریع و حوکمدا ...

بەڵکو حاڵ و بارو دۆخی ئەمان زۆر لە یەهود و نەصاراکان، خراپتر و پیس تر و قێزەونترە، چونکە زاناو روهبانەکانی یەهودو نەصارا، کاتێك حەرامیان حەڵاڵ دەکرد یان حەڵاڵ یان حەرام دەکرد و شەریعەتیان دەگەڕاندەوە بۆ هەواو هەوەس و بەرژەوەندی خۆیان، نەهاتن بینوسن و دایرێژن و بیکەنە دەستور و قانون و بەرنامە و شەریعەتی هەموو خەڵکی، بەجۆرێك هەرکەس سەرپێچی و پێچەوانەی بکردایە و لێی دەربچوایە و تانەی لێ بدایە سزای بدەن و مەحکومی بکەن، وە نەچوون بیکەنە هاوشانی کیتابی خوای گەورە و قسە و بەرنامەی خۆیان سەر بخەن بەسەریدا، وەك چۆن ئێستا لەم سەردەمەدا دەکرێت، و دەچن دەیکەنە دەستور و یاساو قانون و بەرنامەی ژیان، بەوەشەوە ناوەستن و دەیکەن بە حاکم بەسەر حوکمی خوای گەورەوە .

ئەگەر بەباشی لەمە تێگەیشتی، ئەوە چاك بزانە کە گەورەترین (اعظم) دەرەجە و پلەی پەیوەست بوون و دەست گرتن بەم کۆڵەکە و بن هەنگڵە مەتینەوە (العروة الوثقى) واتە (لاإله إلاالله) و بەرز ترین پایەکانی کافر بوون و دەرچوون و بێ باوەر بوون بە (طاغوت)،

بریتیه له چڵە و پۆپەی ئیسلام.[١٣]، واته جەنگ و جیهاد کردن، وه جەنگ و جیهاد کردن دژی شوێن کەوتوان و ئەتباعی ئەم مەنهەج و مەزهەبە کوفری یە و، هەوڵ دان و تێکۆشان له پێناوی ڕوخاندن و داڕماندنی و تێکدانی و، لەبن دەرهێنانی و، ڕزگار کردن و دەرکردنی خەڵکی له بەندایەتی بەندەوه بۆ بەندایەتی خوای بەندەکان، واته خوای گەورەی بەدیهێنەر، وەك دەڵێن: (من عبادة العباد إلى عبادة رب العباد)، ئەمەش بێ گومان بە بلاۆکردنەوه و ڕاگەیاندن و ئیعلانی ئەم هەقه دەکرێت، که ئەمەش کار و ڕێگەی تەواوی پێغەمبەران بووه، وەك خوای گەوره بەباشی بۆی ڕوون کردوینەتەوه، بە جوان ترین شێواز، کاتێك فەرمانمان پێدەکات بە ئیقتیدا کردن و شوێن کەوتنی میلەتی ئیبراهیم و دەعوه و بانگەوازەکەی، وەك له سورەتی (الممتحنة) دا دەفەرموێت: ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴿٤﴾) واته: ئەی ئیمانداران، ئەو کەسانەی یەکتاپەرستن، ڕێباز و ڕێگا و بانگەوازێکی زۆر چاك و حەسەن بۆ ئێوه هەیه، له ڕێبازو ڕێگاو بانگەوازی پێغەمبەر ئیبراهیم و تەواوی پێغەمبەرانی پێش ئەویش، و ئەوانەی ئیمانیان پێی هێنابوو لەگەڵیدا، واته (حەواری و هاوەڵەکانی ئیبراهیم)، کاتێك بەگەل و قەومەکەی خۆیان ووت: ئێمه بەرائەتی خۆمان له ئێوه (خۆتان) و ئەو شتانه دەکەین که لەجێگەی خوای گەوره دەیان پەرستن و بەندایەتی بۆ دەکەن، واته ئەو شتانەی که کردوتانەته طاغوتی خۆتان، وه خۆمان له ئێوه بەرئیو تەبەرا کرد و، به خۆتان و ئەو شتانەش که دەیان پەرستن (واته ئەو دینه کوفری یەتان) کافر و بێ باوەر بووین، وه عەداوەت و دوژمنایەتی و ڕق و بوغز و کینه له

---

[١٣]) وەك پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموێت : ((**رأس الأمر الإسلام وعموده الصلاة ، وذروة سنامه الجهاد في سبيل الله**)). واته : سەری هەموو کارێك ئیسلامه ، وه کۆڵەکه و پایەکەی نوێژه و ، چڵەو پۆپەشی جیهاد کردنه له پێناوی خوای گەوره))./

صحيح : مسند أحمد بن حنبل - مسند الأنصارحديث معاذ بن جبل - حديث : ٢١٤٤٥ ، و سنن الترمذي الجامع الصحيح - الذبائح أبواب الإيمان عن رسول الله صلى الله عليه وسلم - باب ما جاء في حرمة الصلاةحديث : ٢٦٠، و المستدرك على الصحيحين للحاكم - كتاب الجهاد حديث : ٢٣٤٨./ وصححه الالبانى رحمه الله .

نێوان ئێمە و ئێوەدا سەری هەڵدا و دروست بوو، هەتا ئەو کاتەی دێنە سەر ڕێگەی هەق و یەکتاپەرستی و باوەر بە خوای تاك و تەنها دەهێنن و تەنها بەندایەتی بۆ ئەو دەکەن)).[١٤]

خوای گەورە لە زووبانی ئیبراهیم و شوێن کەوتوەکانی یەوە دەفەرموێت: ﴿وَبَدَا﴾ واتە دەستی پێکردوو سەری هەڵداو ئاشکرابوو، وە سەیرکە بزانە چۆن خوای گەورە ﴿العَدَاوَة﴾ دوژمنایەتی و عەداوەتی پێش ﴿البَغضاء﴾ ڕق و کینە و بوغز خستووە، چونکە ئەمەیان (دوژمنایەتی) زۆر گرنگتر و لە پێش ترە لە (ڕق و کینە)، چونکە هەندێك جار مرۆڤ ڕقی لە (طاغوت) و شوێن کەوتوانی و ئەولیاکانی یەتی، بەڵام دوژمنایەتی و عەداوەتی یان ناکات، بەمەش هەڵناسێت بەو واجبەی کەلەسەریەتی، هەتا هەردووکیان (دوژمنایەتی و رقو کینە) پێکەوە کۆ بکاتەوە و ئامانج و واجبەکەی سەرشانی جێبەجێ بکات و بێتە دی .[١٥]

زانایانی تەفسیر دەفەرموون: ﴿كَفَرنا بِكُم﴾ أي تبَرأنا بكم وَمِن دينِكُم، ﴿وَبَدا﴾ ظهَرَ وَ بانَ ﴿بَينَنا وَ بَينَكُم العَداوَةَ﴾ بالقَتل والضَرب، ﴿والبَغضاء﴾ في القلب ...[١٦]

(تأمَل) وە سەرنج بدەو ورد بەرەوە، چۆن خوای گەورە (بەرائەتی) ئیبراهیم وشوێن کەوتوەکانی لە موشریکەکان پێش (بەرائەتی) لە پەرستراوەکانیان کردووە، واتە چۆن ئیبراهیم و شوێن کەوتوەکانی بەرائەتیان کردووە لە گەل و قەومەکەیان پێش ئەوەی بەرائەت بکەن لەو پەرستراوانەی کە گەل و قەومەکەیان دەیان پەرستن، وەك دەفەرموێت:

یەکەم: ﴿إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ﴾ ئێمە بەرائەتی خۆمان لە ئێوە (خۆتان) کرد .

---

[١٤]) ئەم ئایەتە لەگەڵ تەواوی سورەتەکە لەسەر یەکێك لە هاوەڵەکان دابەزی بەناوی (حاطبي کوری ئەبی بەلتەعە)، کە لە باسەکانی داهاتوودا بە ئیزنی خوای گەورە لەسەر ئەم باسە دەدوێین، چونکە بە داخەوە زۆرێك لە خەڵکی زۆر تەئویل و شوبوهاتی بەتاڵ و نابەجێی بەنەزانانە و گومانی شەیتانی یانە بۆ دەکەن .

[١٥]) وەك ئەمە حاڵی زۆربەی خەڵکی ئەم ڕۆژگارەیە، سور ئەزانێت فلاَن کەسی نزیکی یان خزمی لە ریزی بێ باوەران و موشریکانە، کەچی ئامادە نییە یان ناوێرێت لەبەر مەصلەحەت و سودێکی دونیایی بەرائەت و حاشاو دوژمنایەتی خۆی لەگەڵیدا ڕابگەیەنێت لە پێناو بەجێ گەیاندنی فەرمانی خوای گەورە و جێبەجی کردنی وەلائو بەرائەت و نزیك بوونەوە لە خوای گەورە و دەست گرتن بە کۆڵەکەی مەتین و شوێن کەوتنی میلەتی ئیبراهیمەوە.

[١٦]) تفسیر ابن عباس (٦٠٩-٦١٠).

دووەم: ﴿وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ﴾ لەو شتانەش کە لەجێگەی خوای گەورە دەیان پەرستن و بەندایەتی بۆ دەکەن.

لەبەر ئەوەی یەکەم لە دووەم گرنگتر و لەپێش ترە، چونکە زۆربەی خەڵکی، بەرائەت دەکەن لە بت و طاغوت، یان دەستور و یاسا و قانون و دینە باتڵ و درۆکان، بەڵام بەرائەت لە خۆیان و شوێن کەوتوان و دەست و پێوەندەکانیان ناکەن.[17]، جا بەم جۆرەش واجبەکەی جێبەجێ نەکردووە و، هەڵنەستاوە بە بەجێ هێنانی فەرمانی خوای گەورە، کە لەسەر تەواوی پێغەمبەران و ئیبراهیم و محمد (صلی الله علیه وسلم) واجبی کردووە، بەڵام ئەگەر بەرائەت و تەبەرای کرد لە موشریکەکان، ئەوە بەرائەت کردن لە پەرستراوەکانیشیان دەگرێتەوە.[18]، واتە دووەمیش دەچێتە ناو یەکەمەوە، بەو جۆرەی ئەگەر بەراستی دووژمنایەتی و بەرائەتی کرد، ئەوە بۆخۆی رقو بوغز و کینەکەش دروست دەبێت ...

بەم جۆرە، کەمترین داواو تەکلیفێك لە بەندەکان کە واجبە لەسەریان و پێویستە هەستن پێیی و جێبەجێی بکەن، کە بێ ئەوە هەرگیز رزگاریان نابێت و لە ریزی یەکتاپەرستان دانانرێن، بریتیە لە کافر بوون بە (طاغوت) و دوور کەوتنەوە و دەرچوون لە پەرستن و بەندایەتی و شوێن کەوتنی خۆی و شیرك و باتڵەکەی، بەو بەڵگەی خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ البقرة٢٥٦).
واتە: هەرکەس بێ باوەڕ و کافر ببێت بە (طاغوت) واتە بە هەموو جۆرەکانییەوە، وەك گوێڕایەڵی فەرمانی شەیتان و پەرستن و بەندایەتی بت و دروست کراوەکان، وە باوەڕ و ئیمانی تەواوەتی بهێنێت بە خوای گەورە (الله) و ئەوەی ناردویەتی، ئەوە دەستی گرتووە بە پەت و کۆڵەکەی مەتینەوە (العروة الوثقى) واتە (لاإله إلاالله) کە پێی دەڵێن یەکتاپەرستی یان تەوحیدی خوای گەورە)).

---

[17]) وەك ئەمە حاڵی زۆربەی بەناو زنای ئایینی و شوێن کەوتوانی بانگ خواز و حیزبی یەکانە، زۆر بێ شەرمانە دەڵێن: ئایینی ئیسلام ئایینی دوژمنایەتی و رق و کینە نییە، بەڵکو ئایینی پێکەوە ژیان و یەك خوێندنەوەیە، وە زۆر بێ شەرمانەش دەڵێن ئێمە هەڵگری قورئان و شوێن کەوتەی میلەتی ئیبراهیمین، سبحان الله !

[18]) سەیری (سبیل النجاة والفکاك من موالاة المرتدین وأهل الإشراك، لحمد بن عتیق) بکە لەگەڵ (ملة ابراهیم و دعوة الانبیاء والمرسلین و أسالیب الطغاة في تمییعها و صرف الدعاة عنها). طبع النور للإعلام الإسلامی.

هەروەها دەفەرمویّت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل ٣٦) واتە ئێمە بۆ هەموو گەل و نەتەوەیەك (قەومێك) پێغەمبەرێكمان ڕەوانە كردووە، هەتا بەندایەتی خوای گەورە بكەن و واز لە بەندایەتی و گوێڕایەڵی (طاغوت) بهێنن)).

وە دەفەرمویّت: ﴿ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴾الحج٣٠) واتە: دوور بكەونەوە لە پیسی شیرك و بتەكان)). وە هەروەها لە دوعا و پاڕانەوەكەی پێغەمبەر ئیبراهیمەوە (علیه السلام) خوای گەورە دەفەرمویّت: ﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴾ ابراهيم ٣٥)، واتە: پەروەردگارا، هێمنی و ئەمانەت بكێشە بەسەر ئەم شارو ولآتەدا (حەرەم)و دانیشتوانەكەی و، خۆم و نەوە كانیشم بپارێزە لەوەی كە بتەكان بپەرستن)). واتە لە شیرك.

ئەگەر مرۆڤ ئەمە لەم دونیادا جێبەجێی نەكات و بەدی نەهێنێت، و ئێستا دوور نەكەوێتەوە و كافر نەبێت بە (طاغوت) و شوێن كەوتوانی، ئەوە لە قیامەتدا لە ڕەنج بە خەسارو قوڕ بەسەرەكان (الخاسرين) دەبێت، جا ئەو كاتە هیچ شتێك لەم دینە سودی پێ ناگەیەنێت، ئەگەر كەم تەرخەمی و كەم و كورتی هەبوو لەم بنچینە ئەساسی و ئەصلە ئەصیلە، وە پەشیمان دەبێتەوە لە ڕۆژێكدا كە پەشیمانی هیچ سودو قازانجێكی بۆی نابێت، كە خۆزگە دەخوازێت بۆ تەنها جارێك بگەڕێتەوە دونیا و، ئەم بنچینە و ڕوكنە گەورە و عەظیمە جێبەجێ بكات و، دەست بگرێت بە كۆڵەكەی مەتین و نەپچراوەوە (العروة الوثقى)، و شوێن ئەم (میلەت) و ڕێبازە گەورە بكەوێت.

پاشان خوای گەورە باسی ئەو ڕۆژەمان بۆ دەكات و دەفەرمویّت: ﴿ إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ* وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴾ البقرة ١٦٦_١٦٧).

واتە: لە ڕۆژی دواییدا، كاتێك سەركردەوە و پێشەوا (طاغوت) و موشریكەكان سزای دۆزەخ دەبینن، خێرا حاشا دەكەن لە شوێن كەوتەكانیان و بەرائەتیان لێ دەكەن، وە هەموو ئەو پەیمان و بەڵێنانەیان بیر دەچێتەوە كە لە دونیادا دابوویان بەیەك، یان كە هیوای

گەرانەوەیان نەما بۆ دونیا و تەوبە کردن، وە ئەوانەشی شوێن ئەو سەرکردە و پێشەوا موشریکانە کەوتبوون هاوار دەکەن و دەڵێن: خۆزگە ئەگەر هەر بۆ تەنها جارێکیش بووە دەگەڕاینەوە دونیا، ئەوە ئێمەش یەخەمان لێ هەڵدەتەکاندن و، بەرائەت و حاشامان لێ دەکردن، وەك چۆن ئەمڕۆ ئەوان (سەرکردە و پێشەواو گەورەکانمان) خۆیان لە ئێمە بەری کردوو حاشایان لێ کردین، ئیتر خوای گەورە بەو جۆرە کار و کردەوەکانی خۆیانیان پیشان دەدات، بەهەر دوولایان، سەرکردەکان و ئەوانەش کە شوێن یان کەوتبون و گوێڕایەڵی یان بوون لە دونیادا، وە دەبێتە کۆڵ و کەسەر بۆ هەردوو لایان و، بۆ هەتا هەتاش هەر لە ئاگری دۆزەخدا پێکەوە دەمێننەوە)).

هەیهات ... هەیهات، فقد فات الأوان، بەلاَم تەواو ... تەواو، ئیتر کار لە کار ترازا، و کات تێپەڕی، گەرانەوە و فرسەت بۆ دونیا نەما، تۆ ... ئەی بەندەی خوا ئەگەر بە ئومێد و هیوای رەحم و بەزەیی خوای گەورەیت، کە بۆ ئەوانەی نوسیوە خۆیان دەپارێزن و تەقوای خوای گەورەیان هەیە، ئەوە لە هەموو سەرانی (طاغوت) دوور بکەوە، وە هەر ئێستا خۆت بپارێزە و دوور بکەوە لە شیرکەکانیان (ألآن ... ألآن) بەڵێ ئێستا، هەر ئێستا، ئەزانی بۆ؟ چونکە لە رۆژی دواییدا هیچ کەسێك لەوان و سەرەنجامی خراپی ئەوان رزگاری نابێت، ئیلا (تەنها) ئەو کەسانە نەبێت کە لە ژیانی دونیادا خۆی لێیان بە دوور گرتووە و بەرائەتی لێ کردوون، بەلاَم ئەو کەسەی رازی بێت بەو دینە باطل و بەتاڵەیان، و شوێن یان بکەوێت لەسەری و گوێڕایەڵی یان بکات، ئەوە بانگ کەرێك (مونادی) یەك لە رۆژی دواییدا هاوار دەکات و دەڵێت: ((من كان يعبد شيئا فليتبعه فيتبع من كان يعبد الشمس الشمس ويتبع من كان يعبد القمر القمر ويتبع من كان يعبد الطواغيت الطواغيت)). واتە: هەرکەس لە دونیادا چی دەپەرست و بەندایەتی بۆچی دەکرد با ئێستاش هەر شوێن ئەو بکەوێت، جا هەرکەس خۆری دەپەرست شوێن خۆر دەکەوێت، وە هەرکەس مانگی دەپەرست شوێن مانگ دەکەوێت، وە هەرکەس (طاغوت)ەکانی دەپەرست ئەوە شوێن (طاغوت)ەکان دەکەوێت)). هەتا لە فەرموودەکەدا دەگاتە سەر ئیمان دارەکان و پێیان دەگوترێت: ((ما يحبسكم وقد ذهب الناس ؟ فيقولون : فارقناهم ، ونحن أحوج منا إليه اليوم ، وإنا سمعنا مناديا ينادي : ليلحق كل قوم بما كانوا يعبدون ، وإنما ننتظر ربنا)). واتە: چی شتێك ئێوەی وەستاندووە، یان چاوەڕێی چی دەکەن؟ وە خەڵکیش هەمووی رۆشتن؟ دەڵێن: ئێمە لە دونیادا لەوان جیا بوینەوە، وە ئێمە لەم رۆژەدا زۆر زیاتر لە خۆمان پێویستی مان بەو جیابوونەوەیان هەیە، وە ئێمە گوێمان لە بانگ دەرێك بوو بانگی

دەكرد و دەیووت: با هەر قەوم و گەلەی بگات بەوانەی كە لە دونیادا دەیان پەرستن، وە ئێمەش لە دونیادا تەنها خوای تاك و تەنها مان دەپەرست، وە ئێستاش هەر چاوەڕێی پەروەر دگارمان دەكەین)).[19]

جا سەرنج بدە لە وەڵامی ئیمان داران لەو ڕۆژەدا : ((فارقناهم و نحن أحوج منا إليه)). ئێمە لە دونیادا لەوان جیا بوینەوە، وە ئێمە لەم ڕۆژەدا زۆر زیاتر لە خۆمان پێویستی مان بەو جیابوونەوەیان هەیە)).

---

[19]) متفق عليه: ئیمامی بوخاری لە كیتابی (التوحيد) یەكتاپەرستی و ئیمامی موسلیم لە كیتابی (الایمان) باوەردا هێناویانە.

تەواوی فەرموودەكە بەم جۆرەیە:

عن أبي سعيد الخدري ، قال : قلنا يا رسول الله هل نرى ربنا يوم القيامة ؟ قال : " هل تضارون في رؤية الشمس والقمر إذا كانت صحوا ؟ " ، قلنا : لا ، قال : " فإنكم لا تضارون في رؤية ربكم يومئذ ، إلا كما تضارون في رؤيتهما " ثم قال : " ينادي مناد : ليذهب كل قوم إلى ما كانوا يعبدون ، فيذهب أصحاب الصليب مع صليبهم ، وأصحاب الأوثان مع أوثانهم ، وأصحاب كل آلهة مع آلهتهم ، حتى يبقى من كان يعبد الله ، من بر أو فاجر ، وغبرات من أهل الكتاب ، ثم يؤتى بجهنم تعرض كأنها سراب ، فيقال لليهود : ما كنتم تعبدون ؟ قالوا : كنا نعبد عزير ابن الله ، فيقال : كذبتم ، لم يكن لله صاحبة ولا ولد ، فما تريدون ؟ قالوا : نريد أن تسقينا ، فيقال : اشربوا ، فيتساقطون في جهنم ، ثم يقال للنصارى : ما كنتم تعبدون ؟ فيقولون : كنا نعبد المسيح ابن الله ، فيقال : كذبتم ، لم يكن لله صاحبة ، ولا ولد ، فما تريدون ؟ فيقولون : نريد أن تسقينا ، فيقال : اشربوا فيتساقطون في جهنم ، حتى يبقى من كان يعبد الله من بر أو فاجر ، فيقال لهم : ما يحبسكم وقد ذهب الناس ؟ فيقولون : فارقناهم ، ونحن أحوج منا إليه اليوم ، وإنا سمعنا مناديا ينادي : ليلحق كل قوم بما كانوا يعبدون ، وإنما ننتظر ربنا ، قال : فيأتيهم الجبار في صورة غير صورته التي رأوه فيها أول مرة ، فيقول : أنا ربكم ، فيقولون : أنت ربنا ، فلا يكلمه إلا الأنبياء ، فيقول : هل بينكم وبينه آية تعرفونه ؟ فيقولون : الساق ، فيكشف عن ساقه ، فيسجد له كل مؤمن ، ويبقى من كان يسجد لله رياء وسمعة ، فيذهب كيما يسجد ، فيعود ظهره طبقا واحدا ، ثم يؤتى بالجسر فيجعل بين ظهري جهنم " ، قلنا : يا رسول الله ، وما الجسر ؟ قال : " مدحضة مزلة ، عليه خطاطيف وكلاليب ، وحسكة مفلطحة لها شوكة عقيفاء ، تكون بنجد ، يقال لها : السعدان ، المؤمن عليها كالطرف وكالبرق وكالريح ، وكأجاويد الخيل والركاب ، فناج مسلم ، وناج مخدوش ، ومكدوس في نار جهنم ، حتى يمر آخرهم يسحب سحبا ، فما أنتم بأشد لي مناشدة في الحق ، قد تبين لكم من المؤمن يومئذ للجبار ، وإذا رأوا أنهم قد نجوا ، في إخوانهم ، يقولون : ربنا إخواننا ، كانوا يصلون معنا ، ويصومون معنا ، ويعملون معنا ، فيقول الله تعالى : اذهبوا ، فمن وجدتم في قلبه مثقال دينار من إيمان فأخرجوه ، ويحرم الله صورهم على النار ، فيأتونهم وبعضهم قد غاب في النار إلى قدمه ، وإلى أنصاف ساقيه ، فيخرجون من عرفوا ، ثم يعودون ، فيقول : اذهبوا فمن وجدتم في قلبه مثقال نصف دينار فأخرجوه ، فيخرجون من عرفوا ، ثم يعودون ، فيقول : اذهبوا فمن وجدتم في قلبه مثقال ذرة من إيمان فأخرجوه ، فيخرجون من عرفوا " قال أبو سعيد : فإن لم تصدقوني فاقرءوا : إن الله لا يظلم مثقال ذرة وإن تك حسنة يضاعفها ، " فيشفع النبيون والملائكة والمؤمنون ، فيقول الجبار : بقيت شفاعتي ، فيقبض قبضة من النار ، فيخرج أقواما قد امتحشوا ، فيلقون في نهر بأفواه الجنة ، يقال له : ماء الحياة ، فينبتون في حافتيه كما تنبت الحبة في حميل السيل ، قد رأيتموها إلى جانب الصخرة ، وإلى جانب الشجرة ، فما كان إلى الشمس منها كان أخضر ، وما كان منها إلى الظل كان أبيض ، فيخرجون كأنهم اللؤلؤ ، فيجعل في رقابهم الخواتيم ، فيدخلون الجنة ، فيقول أهل الجنة : هؤلاء عتقاء الرحمن ، أدخلهم الجنة بغير عمل عملوه ، ولا خير قدموه ، فيقال لهم : لكم ما رأيتم ومثله معه "

واته: ئێمه له ژیانی دونیادا خۆمان لێ یان جیا كردنه‌وه، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ئێمه پێویستی مان به درهه‌م و ماڵ و پاره و كارو باری ئه‌وان هه‌بوو، جا چۆن له‌م شوێنه گه‌وره و عه‌ظیمه‌دا لێیان جیا نابینه‌وه، جا له‌م فه‌رمووده‌دا كۆمه‌ڵێك مه‌شخه‌ڵی ڕێگا هه‌یه، له‌وانه‌ش فه‌رمووده‌ی خوای گه‌وره كه ده‌فه‌رموێت: ﴿احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ الصافات ٢٢). واته: ئاده‌ی فریشته‌كان، ئه‌وانه‌ی وا زوڵم و سته‌میان كردوو موشریك بوون له دونیادا، خۆیان و هاوشێوه و شوێن كه‌وتووه‌كانیان و ئه‌وانه‌ی كه له‌جێگای خوای گه‌وره ده‌یان په‌رستن هه‌موویان پێكه‌وه كۆبكه‌نه‌وه)).

﴿وَأَزْوَاجَهُمْ﴾ واته: هاوشێوه‌كانیان و ده‌ست و پێوه‌نده‌كانیان و شوێن كه‌وته‌كانیان له‌سه‌ر باتڵه كانیان، پاشان دوای ئه‌وه خوای گه‌وره ده‌فه‌رموێت: ﴿فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ * إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِين * إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُون﴾ ٣٣-٣٥). واته: جا ئه‌مانه هه‌موویان پێكه‌وه (پێشه‌وا و شوێن كه‌وته) له سزا و ئازاردا هاوبه‌ش و شه‌ریكن، ئێمه ئاوا به موجریم و موشریكه‌كان ده‌كه‌ین، چونكه له دونیادا كاتێك پێیان ده‌ووترا: هیچ خوایه‌ك نییه به‌هه‌ق شیاوی به‌ندایه‌تی بۆ كردن بێت، جگه (الله)، خۆیان زۆر به‌زل ده‌زانی))..

جا ئه‌ی به‌نده‌ی خوا نه‌كه‌ی پشت هه‌ڵبكه‌یت و ڕوو وه‌رگێڕێت له كه‌لیمه‌ی یه‌كتاپه‌رستی، وه كه‌م ته‌رخه‌می بكه‌یت له هه‌ردوو ئه‌ركانه‌كه‌ی، كه بریتیه له (نه‌فی) و (ئیسپات)، وه خۆت به‌گه‌وره بزانیت له شوێن كه‌وتن و ئیتباعی هه‌ق و ڕاستی و، پشت گیری طاغوت بكه‌یت و هه‌وڵی سه‌رخستن و نوصره‌تی بهیت، و به‌مه‌ش له دوا ڕۆژدا بچیته ڕیزی به خه‌سار و هه‌لاك چووه‌كان، و له‌گه‌ڵ ئه‌وان و داهاتووی ئه‌وان كۆ بكرێیته‌وه ...

پاشان بزانه (أعلم)، كه خوای گه‌وره ئه‌م یه‌كتاپه‌رستی و ته‌وحیده پاك و خالصه و ئه‌م بنه‌ماو بنچینه ئه‌ساسی و ڕه‌سه‌نه‌شی زامن كردووه، واته دینی ئیسلام، وه هه‌ڵیبژاردووه و پاكی كردووه بۆ به‌نده یه‌كتاپه‌رسته‌كانی، جا ئه‌وه‌ی به‌ڕاستی ده‌ستی به‌م ئایینه‌وه گرتبێت ئه‌وه لێی وه‌رده‌گیردرێت، خۆ ئه‌گه‌ر به ئایینێكی دیكه‌وه بێت ئه‌وه ده‌درێته‌وه به ڕوویداو له خه‌سارت مه‌نده‌كان ده‌بێت، خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رموێت: ﴿ وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾البقرة١٣٢). واته: پێغه‌مبه‌ر

ئیبراهیم و یەعقوب (سەلامی خوایان لێ بێت)، لەسەرە مەرگیاندا، ئەم ئەمانەتەیان بە کورەکانیان راسپارد و وەسیەتیان پێ کردن بە کەلیمەی (لاإله إلاالله)و، گوتیان: رۆڵەکانم...بێ گومان بن کە خوا ئەم ئایینی یەکتاپەرستی یەی هەڵبژاردووە بۆتان (واتە ئایینی ئیسلام)، وە ئێوەش هەر تەنها بە موسوڵمانی و یەکتاپەرستی بمرن)).

وە دەفەرموێت: ﴿ إنَ الدينَ عِندَ الله الإسلام ﴾ واتە: بێ گومان تەنها ئایینی ئیسلام لای خوای گەورە پەسەند و قبوڵە)).

هەروەها دەفەرموێت: ﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ ﴾ واتە: هەرکەس شوێن دینێکی دیکە بکەوێت جگە دینی ئیسلام ئەوە لێی وەرناگیردرێت)).

وە ئاگاداربە، بەهەڵەدا نەچیت و وشەی دین تەنها بەسەر (نەصرانی) و (یەهود)دا بسەپێنی و، پێت وابێت کە تەنها وشەی دین هەر ئەم دوو دینە دەگرێتەوە و، هەر ئەم دووانە دینن، نەخێر.، ئیتر شوێن دینە گومرایی و ضەلالەتەکانی دیکە بکەویت و، سەرت لێ بشێوێت، نەخێر...، بەڵکو وشەی (الدين) ئاین هەموو ڕێباز و مەنهەج و نیزام و حوکم و دەستورو و قانونێکی دانراو دەگرێتەوە، کە خەڵکی شوێنی دەکەون و پشتگیری و ملکەچی بۆ دەکەن.

ئەمانە هەموو گشت پێکەوە دین و ئایینن، کە واجبە بەرائەت و تەبەرایان لێ بکرێت و، بەندە لێ یان دوور بکەوێتەوە و پێ یان کافر ببێت و لە خۆیان و شوێن کەوتووەکانیان دەربچێت، تەنها ڕێبازی یەکتاپەرستی و دین و ئایینی ئیسلام نەبێت، وە خوای گەورە فەرمانمان پێ دەکات کە بەهەموو کافر و بێ باوەڕێك بە هەموو شێوازەکانی جیاوازی ڕێباز و ڕێچکەیان پێ یان بڵەین: ﴿قُل يا أيُها الكافِرون* لا أعبُدُ ما تَعبدون﴾ واتە: ئەی محمد بە کافرو موشریکەکان بڵێ و پێیان ڕابگەیەنە کە ئەوەی ئێوە بەندایەتی بۆ دەکەن و دەیپەرستن من نایپەرستم و، بەندایەتی بۆ ناکەم، هەتا وتەی ... ﴿لَكُم دينُكُم وَ لِيَ دين﴾ وە دین و ئایینی شیرك و کوفری خۆتان بۆ خۆتان، وە دین و ئایینی ئیسلام و یەکتاپەرستی خۆم بۆ خۆم)).

جا هەر گەل و میللەتێك، لە گەل و میللەتی کوفر، کۆ ببنەوە لەسەر هەر نیزام و مەنهەج و دەستورێك، کە موخالەفە و دژایەتی دین و ئایینی ئیسلام بێت، ئەوە دین و ئایینی

ئەوانە کە پێی رازی بوون ...، ئەمەش هەموو موسەماو بەرنامەکانی دیکەی وەك: ((شیوعی یەت و، ئیشتراکی یەت و، عەلمانی و بەعسی و، هاو شێوەیان)) ئەمانە و هەموو ئەو بەرنامە و مەنهەج و مەبدەئانەی کە داهێنراون و خەڵکی بە عەقڵ و فکری ژەنگاوی و قێزاوی خۆیان هەڵیان بژاردووە و دایان رشتووە و لەسەری رازین و بە چاکی دەزانن دەگرێتەوە، واتە ئەمانە گشت دەچنە نێو بازنەی دین و ئایینەوە، وە بەمەش دەبێتە دین و ئایین یان، وەك دین و ئایینی یەهود و نەصارا و زەبوور و صابیئە و ئیسلام، وە لەوانەش کە دین و ئایینە وەك دین و ئایینەکانی دیکە، بریتیە لە دین و ئایینی (**دیموکراسی**)، وە لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت، کە (**دیموکراسی**) ئاینێکی جیاوازە لە ئایینی خوای گەورە، وە لێرەوە کۆمەڵێك دەستەواژە و کەلیمات باس دەکرێت و دەخرێتە پێش چاوت، کە تەعبیرن لەم ئایینە گومرایی و چەواشە کاری یە، کە زۆربەی خەڵکی شوێنی کەوتوون و شەیدای بوون و بەهۆیەوە سەریان لێ شێواوە و گومرا بوون، بەڵکو زۆرێك لەوانەی کە خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام، هەتا زۆر بەچاکی بزانن کە ئەم دینە (دیموکراسی) ڕێباز و میلەتێکە جگە لە ڕێباز و میلەتی یەکتاپەرستی و رزگار بوون، وە ڕێگەیەکە لە ڕێگە دەرچووەکان لە ڕێگەی حەق و راستەقینە، کە شەیتان لەسەر ڕێگای هەر یەکێك یان وەستاوە و بانگەواز دەکات بۆ ئاگر، واتە ئەم ڕێگا ڕێگای بەرەو ئاگرە، جا تۆش دوور بکەوە لەم ڕێگایە، وە بانگی خەڵکیش بکە بۆ دوور کەوتنەوەی ...

تذکیرا للمؤمنین ... بیر خستنەوەیەك بۆ ئیمان دارەکان.

و تنبیها للغافلین ... وە ئاگادار کردنەوەیەك بۆ بێ ئاگاکان.

و إقامة الحجة علی المعاندین ... وە بیانو بڕ کردنی کەللە ڕەق و سەرپێچی کارەکان.

و معذرة إلی رب العالمین ... وە داوای لێ خۆشبون لە خوای جیهانەکان .

باسى
ديموكراسى دين و ئاييني‌كى كوفرى داهێنراوه
وه ديموكراسيه‌كانيش له نێوان چه‌ند په‌روه‌ردگارێكى شه‌رع دانه‌ر و چه‌ند شوێنكه‌وته‌يه‌كدان كه ده‌يان په‌رستن

بزانـه، كـه ده‌بێـت لـه سـه‌ره‌تادا ئه‌صـل و بنچـينه‌ى ئـه‌م وشـه پيسـه (الديمقراطيـة) ديموكراسى بزانيت، وه پێش ئه‌وه‌ى هيچ ڕوونكردنه‌وه‌يه‌ك بكه‌ين له‌سه‌ر ئـه‌م باسـه، پێويسـته سـه‌ره‌تا زۆر بـه باشـى لـه واتـاو مانـاى ئـه‌م وشـه (الديمقراطيـة) ديموكراسـى، تێبگـه‌يت، هـه‌تا وه‌رگێڕو موته‌رجيمه سه‌ر لێ شێواوه‌كان واتاى راستـى ئـه‌م وشـه (غـه‌ربى يـه) لـه پـێش چاوى خه‌ڵكى دا نه‌شێوێنن و، چه‌واشه‌يان نه‌كه‌ن به مانا و واتاى ديكه‌ى درۆيينـه، و بيرازێننـه‌وه بـه واتا و ماناى ديكه و له پێش چاوى خه‌ڵكه نه‌زان و داماوه‌كه‌دا بيكه‌نه ئايه‌تى قورئان ...

بزانه كه له ئه‌صل و بنه‌ره‌تدا ئه‌م وشه پيسه (الديمقراطيـة) وشـه‌يه‌كى (عـه‌ره‌بى يـان كوردى) نييه، به‌ڵكو لـه بنه‌ره‌تـدا وشـه‌يه‌كى (يۆنانى)يـه، كـه ئـه‌م وشـه‌يه (الديمقراطيـة) يـان (Democracy) ، وشه‌يه‌كه له دوو بڕگه پێك هاتووه، ئه‌وانيش:

١. ديموس (Demos) واته: گه‌ل يان ميله‌ت يان شه‌عب .
٢. كراتوس (Kratos) واته: ده‌سه‌ڵات يان حوكم يان شه‌ريعه‌ت يان ياسا و ده‌سه‌ڵات.

وه بـه گرێدانى ئـه‌و دوو بڕگـه و ده‌مـج كردنـى بـه‌م شـێوازه : Kratos + Demos وشه‌ى (Democracy) دروست ده‌بێت، كه به‌زوبانى عـه‌ره‌بيش پێـى ده‌ڵێن: (الديمقراطيـة) كه واتاكه‌ى : (حوكمى گه‌ل) يان (ده‌سه‌ڵاتى گه‌ل) يان (شه‌ريعه‌ت و شـه‌رعى گـه‌ل) ده‌گرێتـه‌وه، واته ئه‌و حوكمه‌ى كه تيايدا ته‌واوى شه‌ريعه‌ت و ده‌سه‌ڵات بۆ گه‌له، وه‌ك له ره‌شنوسـدا هـاتووه ده‌ڵێت: ((أن الشعب هو مصدر السلطات، بما في ذلك السلطة التشريعية)). واتـه: گـه‌ل سه‌رچاوه‌ى ته‌واوى ده‌سه‌ڵاته‌كانه، هه‌تا به ده‌سه‌ڵاتى ته‌شريع و شه‌رع دانانيشه‌وه)).

ئەمە لە گەورەترین و گرنگترین خاسیەت و خەسڵەتی دیموکراسی (الدیمقراطي) یە، لەلای شوێن کەوتوەکانی، واتە (حکم الشعب للشعب) دەسەلأتی گەل بۆ گەل .

لەبەر ئەمەش هەڵدەستن بە پڕوپاگەندە و بانگەواز کردن و وەسف و سەنا کردنی، ئەمەش برای یەکتاپەرست خۆی لە خۆیدا و لە بنەرەتدا، لە گەورەترین و تایبەت مەند ترین تایبەت مەندییەکانی شیرك و کوفر و باطیلە، کە دینی ئیسلام و ڕێباز و میلەتی یەکتاپەرستی هەڵدەوەشێنێتەوە خراپترین هەڵوەشاندنەوە، و دژایەتی دەکات خراپترین دژایەتی و بەر بەرەکانێ.

چونکە تۆ لە پێشدا زانیت و تێگەیشتی کە ئەو ئەصل و بنەمایەی خوای گەورە لە پێناویدا هەموو دروست کراوەکانی بەدی هێناوە و کتێبەکانی ناردووە، و پێغەمبەرانی ڕەوانە کردووە، وە کردویەتی یە گەورەترین بنچینە و کۆڵەکە لە ئیسلامدا بریتیە لە: (توحید العبودیة) یەکتاپەرستی بەندایەتی بۆ خوای گەورە، وە دوور کەوتنەوە لە بەندایەتی کەسانی دیکە ... چونکە گوێڕایەڵی و ئیطاعەت لە تەشریعدا لەو بەندایەتی و عیبادەتانەیە کە واجبە تەنها بۆ خوای تاك و تەنها بکرێت، ئەگەر نا ئەوە مرۆڤ لە موشریك و بە هەلاك چووەکان دەبێت .

ئەم تایبەت مەندییەی کە لەدینی (الدیمقراطي) دیموکراسیدا هەیە، (حکم الشعب للشعب) حوکم و دەسەلأتی گەل بۆ گەل، بە درێژایی مێژووی لە هیچ شوێنێکی دونیادا جێبەجێ نەکراوە و نەهاتۆتە دی و، سەرکەوتوو نەبووە، وە دینی دیموکراسی تەنها دەسەلأتێکی چینایەتی زیاتر نەبووە، کە چەند چین و توێژێکی کەمینەی کۆمەڵگە، ئیرادە و دەسەلأت و ویستی خۆیان بەسەر تەواوی کۆمەڵگەدا دەسەپێنن، وەك وتویانە (دیکتاتۆری) یەو (دیموکراسی) نییە .

لە ڕابردوودا و لەلای (ئیغریقی) یە کۆنەکان، چینێکی پێك هاتە لە کار بەدەستان و گەورە پیاوانی قەوم و هۆزەکان، خاوەنی دەسەلأتی (مطلق) گشتی شەرع دانەر و ئیرادەی بەرزی خۆیان بوون، کەچی تەواوی ئەو خەڵکە ڕەش و ڕووتەی دیکە کە زۆرینە بوون، توانا و دەسەلأت وئیرادەی مێشولەیەکیشان نەبووە.

بەلاّم لە چاخی نوێدا (عصر الحديث).[20] شێوازێکی دیکە هاتە ئاراوە، کە چەند چینێکی گەورە لە خاوەن سامان و سەرمایەی زۆر و دەوڵەمەند، کە پێیان دەڵێن (الرأس ماليين) خاوەنی دەسەلاّتی موتڵەق و ئیرادەی بەرزی خۆیانن، وە هەر ئەوانن لە ڕێگەی حیزب و وەسائیل و دەزگاکانی ڕاگەیاندن و ئیعلامەوە دەتوانن ڕای گشتی بۆلای خۆیان و بانگەوازیان ڕابکێشن و بیکەنە ژێر کاریگەری بۆچون و تەشریعەکانی خۆیانەوە، لە کۆتایشدا بە دەنگ و ڕای زۆرینە دەسەلاّتی موتڵەق و شەریعەت و ئیرادەی تەواوەتی دەبێتە ماڵی سەرمایە دارەکان (رأس ماليين).

لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت کە دیموکراسی حوکم و دەسەلاّتی کەمینەیە نەك گەل و زۆرینە، وە دەسەلاّتی زۆرینە بۆ کەمینەیە، بەڵکو زۆرینەی گەل چەواشە دەکرێت لە پێناو کەمینەیەکی خاوەن سەرمایە و سامانێکی زۆر، یان لە پێناو حیزب و تاقم و دەستەیەکی کەمینە بۆ بەجێ هێنانی مەرامە گلاّوەکانیان، و گەیشتن بە پەرلەمان و دارو دەستە شێرکی یەکەیان، ئەمەیە پێناسەی ناوەڕۆکی دیموکراسی، کە سەدو هەشتا پلە پێچەوانەی ڕواڵەتە کەیەتی...

جا دیموکراسی لە هەردوو ڕووەکەیەوە، کوفرە بە خوای گەورە و، هاوەڵ دانان و شێرکە بە بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەوی، وە هەڵوەشێنەرەوەی ڕێباز و میلەتی یەکتاپەرستی و دینی پێغەمبەرانە ، لەبەر چەند هۆکارێکی زۆر و جۆرا و جۆر، لەوانەش:

یەکەم: لەبەر ئەوەی (دیموکراسی) تەشریع و شەریعەتی زۆرینە و جەماهیر و جەماوەرە، یان حوکمی طاغوتە و حوکمی خوای گەورە نییە، وە خوای گەورە فەرمانی داوە بە پێغەمبەرەکەی (صلى الله عليه وسلم) بە حوکم کردن بەوەی کە بۆی ناردووە، واتە حوکم کردن بەو حوکمەی کە خوای گەورە بۆ پێغەمبەری ناردووە، وە ڕێگری لێ کردووە لە شوێن کەوتنی هەوا و هەوەس و ئارەزوی ئوممەت و جەماوەر و گەل، وە ئاگاداری کردۆتەوە کە توشی فیتنەی بکەن لە هەندێك لەو شتانەی کە خوای گەورە بۆی ناردووە، وە دەفەرموێت:
﴿وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ المائدة٤٩). واتە: ئەی محمد (صلى الله عليه وسلم) هەر دەبێت لەناو هەموو خەڵکی و

[20]) کە بەراستی چاخی نوێ (الحديث) تەنها ناوە، ئەگەر نا لە واقعدا (عصر الحديد)ە ...!

شوێن کەوتوانت و خاوەن نامە ئاسمانییەکان بەوە حوکم بکەین کە خوای گەورە بۆی ناردویت، وە نەکەیت شوێن هەواو هەوەس و ئارەزووی خەڵکی بکەویت، وە ئاگاداربە کە لات نەدەن و هەڵت نەگێڕن لە هەندێك لەو شتانەی کە خوای گەورە بۆی ناردویت لە حوکم و بڕیارەکانی)).[٢١]

ئەمەش لە ڕێباز و میللەتی یەکتاپەرستی و دینی ئیسلامدا.

بەڵام لە دینی دیموکراسی و ڕێباز و میلەتی شیرکدا بەندە و عەبیدەکانیان دەڵێن: ((وأن احكم بينهم بما ارتضى الشعب واتبع أهواءهم واحذر أن تفتن عن بعض ما يريدون و يشتهون و يشرعون)). واتە: حوکم و دادوەری بکە لە نێوانیان بەوەی کە گەل و شەعب پێی خۆشە و شوێن وهەوەس و ئارەزووەکانیان بکەوە، وە ئاگاداریش بە کە توشی فیتنەت نەکەن و هەڵت بخەڵەتێنن لە هەندێك لەو شتانەی کە دەیانەوێت و داوای دەکەن و دەیکەن بە شەرع و یاسا)).

ئاوا دەڵێن و دەفلتێنن ... ئەمەیە دەستور و بڕیاری دیموکراسی، واتە ئەمەیە بڕیاری دینی دیموکراسی، ئەمەش کوفرێکی ئاشکرا (بەواح) و شیرکێکی ڕوونە ئەگەر جیبەجێی بکەن، لەگەڵ ئەمەشدا و لە ڕاستی و واقیعدا ئەو بارودۆخەی تێیدان زۆر لەمە خراپ تر و بۆگەنترە، خۆ ئەگەر قسە بکەن و بدوێن لەسەر حاڵ و بارو دۆخیان دەڵێن: ((وأن احكم بينهم بما يهوي الطاغوت و ملؤه، ولا يسن تشريع ولا قانون إلا بعد تصديقه و موافقته)). واتە: حوکم و دادوەری بکەن لە نێوان یان بەوەی طاغوت و کۆمەڵ و دەست و پێوەندەکەی ئارەزووی دەکەن، وە نابێت هیچ یاسا و تەشریعێك دەربچێت و دابنرێت ئیلا دوای ئەوەی طاغوت پێی ڕازی دەبێت و پشت گیری دەکات!!)).

هذا ضلال مبين واضح أبدا   بل هو الشرك بالمعبود عدوانا

---

[٢١]) هۆکاری دابەزینی ئایەتەکە بۆسەر تاقمێك لە یەهودی یەکان دابەزی، ئەوانیش (ئیبن سوریا، کەعب، شاس) کاتێك کۆبونەوە و وتیان با بچین (محمد) لە خشتە بەرین، و پێی بڵەین لە مەسەلەی ڕەجمدا پشت گیری مان بکە و با ئەو حوکمە تەعتیل بکەین و لایبەرین، ئەوسا ئێمەش لە هەندێك شتدا بە گوێت دەکەین، خۆشت باش دەزانی ئەگەر ئێمە شوێنت بکەوین تەواوی هۆز و تائیفەکانی دیکەش شوێنت دەکەون، بەڵام پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) بە گوێی نەکردن، و حوکم و دادوەری گەراندەوە بۆ لای خوای گەورە ./ تەفسیری ئبین عەباس.

دووهم: چونكه (ديموكراسى) حوكم و دادوهرى زۆرينه يان طاغوتـه، ئـهويش بـهگوێره و لهسهر بنهماى (دهستور)، نهك لهسهر بنهماى شهريعهتى خواى گهوره، ئهمهش له (دهستور) و كتێبهكانياندا ئاماژهى پێ كراوه و نوسراوه.[22]، كه زۆر له قورئان بهرز و پيرۆز تـرو موقهدهس تـر رايـدهگرن، بـهو بهلگـهى كـه حـوكم و بريـارى دهسـتور دهكهنـه پـێش حـوكمى و، وه شهرعهكهى دهسهلاتداره لهسهر شهرعى قورئان.

لـه دينـى ديموكراسـى دا گـهل و جـهماوهر هـيچ دهسـهلات و حـوكم و بڕيـارێكى وهرناگيردرێت _ئهمه ئهگهر بهراستى دهسـهلات و تهشريع بـۆ ئـهوان بێـت_ هـهتا يهكسان و موتـابيق نـهبێت لهگهلْ مادهكانى رهشنوسـى دهسـتور، چونكه دهستور بابـه گـهورهى تـهواوى قانون و ياساكانهو، كتێبـى پـيرۆز و موقهدهسـى يانـه، وه لـه ديـن و ئـايينى ديموكراسـيدا هـيچ حساب و ئيعتبارێك بـۆ ئايهتـهكانى (قورئـان) و (فـهرمووده) كـانى پێغهمبـهر (صلى الله عليـه وسلم) ناكرێت، وه قهت ناكرێت و نابێت هيچ مادهيهكى قانونى يان تهشريعى دابنرێت لهسـهر بنهماى ئيسلام، ئيلا مهگهر هاوتاو موافيق بێت لهگهلْ كتێبـه پـيرۆز و موقهدهسـهكهيان، واتـه (دهستور)، ئهگهر باوهڕيش ناكهن ئهوه بچن بپرسـن لهوانـهى كـه شارهزان لـه قـانون، ئهگـهر ئێوه لهم قسه به گومانن .

خواى گهوره دهفهروێت: ﴿ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾ النساء ٥٩). واته: ئـهى ئـهو كهسـانهى باوهڕتـان هێنـاوه، گوێڕايـهڵى خـواى گـهوره و گوێڕايـهڵى پێغهمبـهر (محمـد) و كاربهدهسـتهكانتان بكـهن (ئهوانـهى كـه وهك ئێـوه ئيمان دار و يهكتا پهرستن).[23]، خۆ ئهگهر له شتێكدا ڕێك نهكهوتن و نيـزاع تـان هـهبوو، ئـهوه

[22]) مـادهى (٥) لـه رهشنوسـى دهسـتورى ههميشـهيى عێـراق هـاتووه: (سـهروهرى بـۆ ياسـايه، گـهليش سهرچـاوهى دهسهلات و شهرعى بونييهتى).

ههروهها مادهى (٣) له پرۆژه دهستورى ههرێمى كوردستان – عيراق هاتووه: (گهل سهرچاوهى دهسـهلات و رهوا بوونيهتى، كه له رێگاى دام و دهزگا دهستورى يهكانهوه پياده دهكرێت).

[23]) تێبينـى: **(وَأولي الْأمر مـنكُم)** ئـهو كاربهدهسـتانه دهگرێتـهوه كـه وهك ئيمـان دارانـن، واتـه يهكتاپهرسـتن و لـه ميلـهتى ئيسـلامن، و حـوكم و دادوهرى بـه قورئـان و سـوننهت دهكـهن، واتـه حـوكم بهدهسـتورهكان و ياسا دهست كردهكـانى ديكـهى وهك (ديموكراسـى و عيلمـانى و ماركسـى و حيزبايـهتى) ناكـهن، ئهمـهش نابێتـه بهلگـه بـۆ ئـهو ئهحمهقانهى كه بهم كار بهدهسـته مورتهدانـهى ئـهم زهمانـه دهلێن ولات و ئـهلئموور يـان وهلى و ئهلئهمر، وه فـهتوا

بیگێڕنەوە بۆ خوای گەورە و پێغەمبەرەکەی، واتە قورئان و سوننەت، ئەگەر ئێوە بەراستی ئیمان دارن و ئیمانتان بە خوای تاك تەنها و ڕۆژی دوایی هەیە، ئەوە چاکترین و خێرترین حوکم و سەرەنجام و پاداشتی هەیە)).

بەڵام لە دینی (دیموکراسی)دا دەڵێت: ((فإن تنازعتم في شئ فردوه إلى الشعب و مجلسه و مليكه وفقا للدستور الوضعي والقانون الأرضي)). ئەگەر لە شتێکدا ڕێك نەکەوتن و نیزاع تان هەبوو، ئەوە بیگێڕنەوە بۆ حوکم و داد وەری گەل و ئەنجومەنی و سەرکردەکەی، بەپێی دەستورە دانراوەکەی و یاسا و قانونە زەمینی یەکەی !!)).

﴿أُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ الأنبياء٦٧ واتە: ئۆف (ئاخ) لە ئێوە و لەو شتانەش کە لە جێگەی خوای گەورە بەندایەتی بۆ دەکەن و دەیپەرستن، ئەوە ئێوە تاکەی عاقڵ نابن، تاکەی عەقڵ تان ناکەنە کار ؟)).[٢٤]

وە لەسەر ئەمە، ئەگەر تەواوی گەل و جەماهیر و جەماوەر بیانەوێت لە ڕێگەی دینی (دیموکراسی) و لە میانەی ئەنجومەنی شیرکی و تەشریعی یەکانیانەوە حوکمی شەریعەتی خوای گەورە بکەن، هەرگیز ناتوانن کاری وا بکەن، ئەگەر طاغوت ڕیگەش بدات پێیان، ئیلا مەگەر لە ڕێگای (دەستور) و مادە و دەقەکانی یەوە نەبێت، چونکە (دەستور) بریتیە لە کتێبە بەرز و پیرۆز و موقەدەسەکەی دینی (دیموکراسی)، یان بڵێ تەورات و ئینجیلە تەحریف و شێوێن راوەکەی بەگوێرەی شەهوەت و هەواو و هەوەسی خۆیان .

سێیەم: هەر لە بنەرەتدا (دیموکراسی) بەرهەم و ثەمەرەی (عیلمانی) پیس و خەبیث و، کچ و مەلۆتکە ناشەرعی و زۆڵەکەیەتی، چونکە (عیلمانی)یەت لە بنەرەتدا: مەزهەب و ڕێچکەیەکی کوفری و بێ باوەری یە، کە هەوڵ دەدات بۆ جیاکردنەوەی دین و ئاین لە ژیان، یان جیاکردنەوەی دین و ئاین لە دەوڵەت و حوکم و دەسەڵاتدا .

دەدەن هەرکەس دەربچێت لێیان ئەوە خەواریجە، بەڵکو بە پێچەوانەوە دەرچون و شەر کردن دژی ئەم کاربەدەستە مورتەد و کافرانە وەك نوێژ و ڕۆژو واجبە .

[٢٤]) خوای گەورە لە سەر زاری پێغەمبەر (ئیبراهیم)ەوە دەفەرموێت، کاتێك پێغەمبەر ئیبراهیم سەلامی خوای لێ بێت شیرك و خراپی پەرستنی طاغوت و بت و پەیکەرەکانی بۆ گەل و قەومەکەی ڕوون کردەوە.

وه **(ديموكراسى):** بريتيه له حوكم و دەسەڵاتی گەل، یان حوكم و دەسەڵاتی (طاغوت)، وه لەگشت حاڵەتەكاندا، یان بە هەموو شێوازەكانی یەوە، حوكم و داد وەری خوای گەورە و بەرز و موتەعال نییە، بەڵكو وەك باسمان كرد و زانیت دینی (دیموكراسی) هیچ حساب و ئیعتبارێك دانانێت بۆ شەریعەتی موحكەم و بێ كەم و كورتی خوای گەورە، ئیلا پێش هەموو شتێك دەبێت بگونجێت و موافیق بێت لەگەڵ مادەكانی (دەستور) دا.

وه دووەم شتیش دەبێت بگونجێت و موافیق بێت لەگەڵ هەواو هەوەس و ئارەزوی گەل و جەماوەر، وه پێش هەموو ئەمانەش ویست و رەغبەت و ئارەزوی طاغوت یان دارو دەست و پێوەندەكەی...

لەبەر ئەوە ئەگەر هەموو گەل، یان تەواوی خەڵكی و جەماوەر و جەماهیر، پێكەوە بەیەك دەنگ بە (طاغوت) یان ئەرباب و خواكانی (دیموكراسی) بڵێن: ئێمە دەمانەوێت كە حوكم بكرێت **(بما أنزل الله)** بەوەی كە خوای گەورە ناردویەتی، واتە ئێمە حوكمی ئیسلاممان ئەوێت، وه نابێت هیچ كەس لەگەل یان نوێنەرەكانی لە (پەرلەمان) و ئەنجومەكانی تەشریع و شەرع دانان، یان كار بەدەستان و داد وەران، هیچ ماف و حەقێكیان هەبێت لە تەشریع و شەرع داناندا بەهیچ جۆرێك .... وه دەمانەوێت حوكم و بریاری خوای گەورە بەسەر (مورتەد) ئەو كەسانەی لە ئیسلام هەڵدەگەڕێنەوە، و ئەو كەسانەی زینا دەكەن و مەشروب (مادده سڕ كەرەكان) دەخۆن و دزی دەكەن، جێبەجێ بكرێت، وه دەمانەوێت حیجاب و بالأپۆشی و داوێن پاكی بەسەر ئافرەتاندا جێبەجێ بكەین ، وه دەمانەوێت رێگری بكەین لە خۆ ڕازاندنەوە و تەبەروج و فجور و زیناو داوێن پیسی و نێربازی و جگە لەوانیش لە فەساد و خراپەكاری و فەواحیشەكان، ئەوە یەكسەر پێیان دەڵێن: ئەوە دژی بنەماكانی دین و ئایینی (دیموكراسی) و ئازادییەكانییەتی!!

چونكە وەك لە سەرەتادا باسمان كرد كە گەورەترین و تایبەت مەند ترین، یان گەورەترین بنەما و كۆڵەكەی دین و ئایینی (دیموكراسی) بریتیە لە دوو كۆڵەكە، یان دینی (دیموكراسی) خۆی لەسەر دوو كۆڵەكە گرتووە، ئەوانیش:

١. سیادە و دەسەڵاتی گەل یان ئوممەت .
٢. دان پێدانان و ئیعتراف كردن بە مافەكانی تاك و ئازادی و حوری یەتی و پاراستنی .

ئەمەيە ... ئەمەيە حورپەت و ئازادى دينى (ديموكراسى)، دەرچون و خۆ ئـازاد كـردن و تەحەرور لە دين و شەريعەت و سنورەكانى خواى گەورە ... بەلاّم شەرع و ياسـاى (دەسـتور) ى زەمينى و قانون و قەوانينى وەزعى و دانراوەكەيان، لايان پيرۆز و موقەدەس و پـاريزراوە، لـە دينە (ديموكراسى) يـە كوفرى و پـيس و بۆگەنەكەيانـدا، بـەلكو هەركـەس سـنورى ببـەزينى و پيچەوانەى بكات و دژى بوەستيتەوە و بەرەنگارى بيتەوە، سزا و عيقـاب دەدريـت، تونـد تـرين سزاو عيقاب، وەك خۆيان دەلين (مەحكەمە) يـان داد وەر (حـاكم) بريـارى دا بـە سـزاى (.....) بە پيى مادەى (...) لە رەشنوسى دەستور !

فتبا لكم تبا لكم تبا لكم ⋆ تبا لكم حتى يكل لسان

لەناو چون بۆتـان لەنـــاو چون بۆتان لەناو چون بۆتـان

لـەناو چون بۆتـان هەتا ووشك بوون و لالّ بوونى زمان

كەواتە براى يەكتاپەرست، بزانـە كـە **(ديموكراسى)** ديـن و ئايينيكـە لـە جيگـەى ديـن و ئايينى خواى گەورە، وە حـوكمى (طاغوت)ە لـە جيگـەى حـوكمى خـواى گـەورە، وە تەشـريع و شەريعەتى خواو ئەربابە بەش بـەش و لـەت و پەتەكانـە لـە جيگـەى شـەريعەتى خـواى تـاك و تەنها و بەهيز و بەتوانا (ئەلقەهار)، وە هەركەس ئەم شەريعەت و حوكمە شيركى و كوفرى يە قبولّ بكات و وەرى بگريت و پيى رازى بيت و تيكەلّى ببيت، ئەوە بەراستى قبولّى كـردووە كـە مافى تەشريع و شەرع دانانى هەبيت، بەپيى مادە و موادەكانى دەستور، وە ئەو شـەريعەتەى لا پيشتر بيت لە جيگەى شەريعەتى خواى گەورەى تاك و تەنها.

ئيتر جيـاوازى نييـە، ئەگـەر دواى ئەمـە تەشـريع و ياسا دابنيـت يـان نـا، وە دەربچيـت و سەركەويت بە دەنگدان (ئينتخابات)ى شيركى يان نا، چونكە دەسـت تيكـەلّ كـردن و بـەژدارى كردنى لەگەلّ موشريكەكاندا لەسەر دين و ئايينى (ديموكراسى)، و قبولّ كردنى و رازى بـوونى بەوەى كە حوكم و تەشريع بۆ ئەو بيت، وە دەسەلاّت و سولّتەى بەسەر كيتابى خواى گـەورە و شـەريعەتەكەيەوە بيـت، ئـەوە بۆخـۆى بـە ئاشـكرا كـوفر و لـەدين دەرچـوونە، وە گـومرايى و زەلاّلّەتيكى روون و ئاشكرايە، بەلّكو ئـەوە (شـيرك) و هـاوەلّ دانانـە بـۆ خـوا –پەرسـتراوى- بـىّ هاوەلّ و هاوتا .

له دين و ئايينى (ديموكراسى)دا گەل ئەو ئەندام و نوابانە هەڵ دەبژێرن و دەیکەنە نوێنەرى خۆیان، وە هەموو تاقم و تائیفە و کۆمەڵ و قەبیلە و بنەماڵە و حیزبێك ئازاد و سەر پشکن لەوەى کێ هەڵدەبژێرن و دەیکەنە (ئەرباب) پەروەردگارى خۆیان، لەنێوان ئەو هەموو (ئەرباب) پەروەردگارانەى دیکەدا، هەتا بە ویستى هەواو هەوەس و ئارەزوى خۆیان شەرع و حوکم ویاسایان بۆ دەربکەن، و چییان حەزلێ بوو وایان بۆ بشەرعێنن، بەلاّم وەك زانیمان دەبێت لەسەر بنەماى مادەکانى دەستور بێت و لە (نصوص)ى ئەو دەرنەچێت!!، واتە سنورى دەستور نەبەزێنێت، ئیتر لەم بەینەدا هەیانە نوێنەر (مەعبود) پەرستراوە شەرع دانەرەکەى هەڵدەبژێرێت بەگوێرە و لەسەر بنەماى فیکر و ئایدۆلۆژیاى خۆى... جا یا ئەوەتا پەروەردگار (رَب) یّکە لە حیزبى فولانى، یان خوا (إله) یّکە لە حیزى عەللانى، وە هیواشیان تێدایە هەڵى دەبژێرێت بە گوێرەى هۆزگەرایى و خزمایەتى، یان ئەوەتا خوا (إله) یّکە لە هۆزى فولانى، یان بت (وثن) یّکى پەرستراوە لە خزمى فولانى، وە لە نێوانیشیاندا هەیە بە نیازى خۆیان خوایەکى (سەلەفى) هەڵدەبژێرن، وە هەندێکى دیکە خوایەکى (ئیخوانى) واتە (ئیخوان المسلمین) هەڵدەبژێرن، یان پەرستراوێکى ریشدار، یان پەرستراوێکى بێ ریش هەڵدەبژێرن..[٢٥]

وە خواى گەورە دەفەرموێت: ﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ﴾ الشورى ٢١). واتە: ئاخۆ ئەو موشریکانە (ئەبو جەهل و شوێن کەوتوەکانى) چەند خوایەکى هاوبەشیان هەیە، کە بەرنامە و شەریعەتیان بۆ دادەنێن، لەوەى کە بۆیان نییە بیکەن و خواى تاك و تەنها رێگرى لێ کردوون، ئەگەر بەڵێنى خوا نەبووایە بە دواخستنى سزا بۆ رۆژى دوایى، هەر زوو بریار درابوو لە نێوان ئەوان و ئیمان دارەکاندا، بە لەناو بردن و غەزەبى خواى گەورە بەسەر بێ ئیمان و موشریکەکاندا)).

جا ئەو نوێنەر و ئەندام (پەرلەمان)انە لە راستیدا و لە بنەرەتدا، چەند بت (وَثن)یّکى دانراو، و (أصنام) پەیکەرێکى پەرستراو، و (آلهة) خوایەکى درۆینەو متمانە پێ نەکراون، لە پەرستگا و قەلاّکانى بەندایەتى و پەرستنیان (واتە پەرلەمان)، کە خۆیان و شوێن کەوتوانیان

[٢٥]) وەك ئێستا لە ولاّتى کوێت هەندێك بەناو سەلەفى (تەلەفى) بە بستێك ریش و جزداشەیەکى کورتەوە چونەتە ناو پەرلەمان !!، و لە ولاّتى (میصر)یش (ئیخوان ئەلموفلیس)ەکان لەناو پەرلەمان بانگ دەدەن !

دینـداریان بـۆ دەكـەن و، بـە دینـی (دیموكراسـی) و شـەرع و شـەریعەتی دەسـتوور، حـوكم و شـەریعەتی بـۆ دەگێڕنـەوە بـە پێـی مـادە و موادەكـانی رەشـنوس و دەقـی دەسـتوور، وە پـێش هەموو ئەمانەش خوا و پەروەردگارە گەورە كەیان یان بت و پەیكەرە گەورەكەیان، حـوكم یـان دەكات، یان پێش هەموو ئەمانە حوكم لای ئەوە، هەر ئـەوە یـان ئـەوەتا رەزامەنـدی دەنوێنێت لەسەری یان نارازی دەبێت بە بریار و تەشریع یان، ئەویش بریتیە لە سەرۆك یان پێشەوا یـان مەلیك .

ئـەی بـرای یەكتاپەرسـت (موەحیـد) ئەمەیـە كاكڵـەو نـاوەڕۆكی میللـەت و ڕێبـازی حەقیقـەتی دیموكراسـی ... بریتیـە لـە دینـی طـاغوت .... نـەك دینـی خـوا ... وە میللـەت و ریبازی شیركە ... نەك میللەت و ڕێبازی پێغەمبەران ... وە شەریعەت و شەرعی خوا و ئالیهەو ئەربابە جیاواز و پەرتەوازەكانە ... نەك شەریعەت و شەرعی خوای تاك و تەنهای قەهار .

وە خـوای گـەورە لـە زاری پێغەمبـەر (یوسـف)ەوە (علیـه السـلام) دەفـەرموێت: ﴿يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ سورەتی یوسف ٣٩-٤٠).

واتە: ئەی هەردوو هاوڕێی بەندیخانەكەم: ئاخۆ چەند خوایەكی جیا جیا (موتەفەریق) بپەرسترێن چاكترە، یان هەر یەك خوای تاك و تەنها و زاڵ و بە دەسەلاٌت بەسەر هەموو شتێكدا ؟؟ ئەوەش چاك بزانن ئەوانەی ئێوە لە جێگەی خوا دەیان پەرستن تەنها چەند ناوێكی بێ ناوەڕۆكن، ئێوە و باو و باپیرانتان بە ئارەزووی خۆتان ناوتان ناون و كردوتانن بە خوا/ وە خوای گەورە هیچ بەلگەیەكی بۆ ڕاستی پەرستنی ئەوانە نەناردووە، وە هەموو حوكم و بریارێك تەنها و تەنها هەر هی خوایە، وە دەبێت تەنها هەر ئەو حاكم و بڕیار بەدەست بێت، وە فەرمانی داوە كە: ئێوە دەبێت تەنها بەندایەتی بۆ ئەو بكەن و ئەو بپەرستن و گوێڕایەڵی ئەو بكەن، نەك لە حیزب و عەشیرەت و گروپ و خێڵ ....، هەر ئەو ئاینە (یەكتاپەرستی) ڕاست و رەواو پایە دارە، كە پێم راگەیاندی و بانگەوازم بۆ كردی، بەلاٌم زۆربەی خەڵكی نازانن كە ئایینی یەكتاپەرستی (تەوحید) ڕاست و رەوا یە)).

هەروەها دەفەرموێت: ﴿أَإِلَهٌ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ سورةتی النمل٦٣).

كەواتە ئەى بەندەى خوا هەڵبژێرە ... یان دینى (خوا) و شەریعەتە پاکەکەى و چرا ڕووناکەکەى و ڕێگا ڕاستەکەى ... یان دینى (دیموکراسى) و شیرك و کوفر و ڕێگا لارو لەوێر و خراپەکەى ... حوکمى خواى تاك و تەنها و قەهار ... یان حوکمى طاغوتى ستەم کار .

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا ﴾ البقرة٢٥٦). واتە: زۆر لێکردن و ئیجبارى کردنى هیچ کەسێك لە خاوەن نامە ئاسمانییەکان (یەهود و نەصارا) ناکرێت بۆ یەکتاپەرستى و تەوحید دواى باوەڕ هێنانى عەرەبەکان، چونکە ئیمان و کوفر، یان و هەق و باطل، هەردووکیان ئاشکران و دیارى کراون، هەرکەس بێ باوەڕ و کافر ببێت بە (طاغوت) واتە بە هەموو جۆرەکانییەوە، وەك گوێڕایەڵى فەرمانى شەیتان و پەرستن و بەندایەتى بت و دروست کراوەکان، وە باوەڕ و ئیمانى تەواوەتى بهێنێت بە خواى گەورە (الله) و ئەوەى ناردویەتى، ئەوە دەستى گرتووە بە پەت و کۆڵەکەى مەتینەوە (العروة الوثقى) واتە (لاإله إلاالله) کە پێى دەڵێن یەکتاپەرستى یان تەوحیدى خواى گەورە، وە هیچ کات ئەو پەت و کۆڵەکە مەتینە پچرانى بۆ نییە، یان هیچ کات خاوەنەکەى لە نازو بەرەکەتى بەهەشت بێ بەش نابێت، یان هەرگیز بە سزاى دۆزەخ سزا نادرێت)).هەروەها دەفەرموێت: ﴿ أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ * قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ *وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ سورةتى آل عمران ٨٣-٨٥).

واتە: ئاخۆ دینێکتان دەوێت لە جێگەى دینى خواى گەورە؟ کە هەرچى لە ئاسمانەکان و زەویدایە بیانەوێ و، نەیانەوێ موسوڵمان و ملکەچى فەرمانى ئەون و، هیچ کەسێك ناتوانێت لە ژێر دەسەڵاتى خوا خۆى لابدات، وە هەمووانیش تەنها هەر بۆلاى ئەو دەگەڕێنەوە...، ئەى محمد (صلى الله علیە وسلم) تۆش بڵێ خۆم و گەلەکەم باوەڕمان هێناوە بەو قورئانە، بەو شتانەش کە بۆ ئیبراهیم و ئیسحاق و یەعقوب و نەوەکانى ئەو (یوسف و براکانى یوسف) هاتبوو، وە باوەڕیشمان بەو (تەورات) و (ئینجیل)ە کە بۆ موساو عیسا هاتووە و، وە بە تەواوى پێغەمبەرەکانى دیکە وەك (داود و سولەیمان ئەیوب) هەیە، وە لەبەرامبەر هیچ کەسێکیاندا جیاوازیمان نییە و، بڕوامان بە هەموویان هەیە، وە تەنها و تەنها گوێڕایەڵى ئەوین، وە هەرکەسێك جگە لە بەرنامەو شەریعەتى ئیسلام هەردین و بەرنامەیەکى دیکە بۆ

خۆی هەڵبژێری و بیکاتە دین و بەرنامەی خۆی ئەوە هەرگیز لێی وەرناگیردرێت، وە لە دواڕۆژدا لە ڕیزی بە خەسار چووەکانە)).

باسی

پوچەڵکردنەوە و وەڵام دانەوەی ئەو گومان و بەڵگە بەتاڵانەی کە دینی (دیموکراسی) پێ دەڕازێنرێتەوە

خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ * رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴾ سورةتی آل عمران ٧-٨).

خوای گەورە (سبحانە وتعالی) لەم ئایەتە پیرۆزانەدا بۆمان ڕوون دەکاتەوە کە خەڵکی لەگەڵ شەریعەتەکەیدا دوو جۆرن، یان خەڵکی بەرانبەر ئایەتەکانی قورئان دوو جۆرن:

١. **شوێن کەوتوانێکی خاوەن عیلم و تێگەیشتنێکی دامەزراو:** هەموو ئایەتەکانی قورئان وەردەگرن و ئیمان بە هەمووی دەهێنن، وە دەق و نەصە گشتی یەکان بە تایبەتەکانەوە دەبەستنەوە، وە ڕەهاکانیش بە کۆت کراوەکان، وە کورت کراوەکان بە ڕوونەکان، وە هەر شتێك کێشەی هەبوو لایان، یەکسەر دەیگێڕنەوە بۆ دایکی لە بنچینە و ئوصولە دامەزراو و ئاشکراکان، وە قاعیدە جێگیرو پتەوەکان، کە بەڵگە شەرعییەکان پشتگیری لەسەر دەکەن...

٢. **وە شوێن کەوتوانێکی سەر لێ شێواو و گوماناوی:** کە تەنها شوێن شتە چوون یەك و گوماناوی یەکان دەکەون، کە تەنها دەست بەوانەوە دەگرن و لە پێناو فیتنە و ئاشوبدا پێی دڵ خۆش دەبن، وە ڕووش وەردەگێڕن لە ئایەتە موحکەم و ئاشکرا و ڕەوان و دامەزراوەکان یان تەفسیر کراوەکان ...

وه ئا لێرەدا ... له بابو باسی (دیموکراسی) و ئەنجومەنی نوێنەرانی شیرکی و هاو شێوەیاندا، خەڵکی ڕیچکەی گومرایی و گومان (الزیغ والضلال) دەگرن، وه شوێن هەندێك ڕووداو و بەسەرهات و گومان و شوبوهاته کان دەکەون و تەنها ئەوانە وەردەگرن، بێ ئەوەی بیبەستنەوە یان بیگەڕێننەوە بۆ ئەصل و بنچینه ئاشکرا و کۆت کراوەکان یان تەفسیر کراوەکان، لە قاعیدەکانی دین و بنەما دامەزراو و جێگیر و داڕێژراوەکەی ... ئەویش تەنها لەبەر ئەوەی دەیانەوێت حەق به باتڵ و ڕووناکی به تاریکی بشارنەوە .

لەبەر ئەوە ... لێرەدا و لەم باسەدا بە خێرایی هەندێك لەو گومان و شوبوهاته ناودارانه باس دەکەین، وه به یارمەتی و پشتیوانی خوای گەوره بەرپەچیان دەدەینەوه و پوچەڵ یان دەکەینەوه و وەڵامیان دەدەینەوه ...

گومانی یەکەم:

(عمل یوسف عند ملك مصر)

کاری پێغەمبەر یوسف علیه السلام لای پاشا و گەورەی میصر

بزانە: ئەم شوبهە و گومانە، کۆمەڵێك لەو موفلیس و مایە پوچانە خۆیان پیا هەڵواسیوە، کە هیچ بەڵگەیەکی موحکەم و ئاشکرایان پێ نییە.[٢٦]

زۆر بێ شەرمانە دەڵێن: ئەی یوسف (علیه سلام) پلە و مە نصەبی وەزیری وەرنەگرت، یان نەبووە وەزیر، لەلای مەلیکێکی کافر و بێ باوەر، کە حوکمی بەوە نەدەکرد کە خوای گەورە ناردبووی ؟ کەواتە لەبەر ئەوە بەژداری کردن لەو حکومەتە کافر و بێ باوەرانەدا دروستە، بەڵکو بەژداری و چوونە ناو (بەرلەمانەکان) و ئەنجومەنەکانی گەل و هاوشێوە شیان دروستە ...

ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە پێیان دەڵێین:

یەکەم: پشت بەستن و بەڵگە هێنانەوە بەم گومانە لەسەر چوونە ناو (پەرلەمان)ەکانی تەشریعی، و پشت بەستن پێی بەڵگەیەکی فاسید و باتیڵە، چونکە ئەم (پەرلەمان)ە شیرکی یانە لە بنەرەتدا لەسەر دینێك وەستاوە لە جێگەی دینی خوای گەورە، ئەویش دینی (دیموکراسی) یە، کە تێیدا خوایەتی (ئولوهیەتی) تەشریع و حەڵاڵ کردن و حەرام کردن بۆ گەلە نەك بۆ خوای تاك و تەنها .

---

[٢٦]) تێبینی:

هەرکەس تۆزێك بە ووردی تەماشای سورەتی (یوسف) بکات دەبینێ کە زۆربەی ئایەتەکانی ئەم سورەتە لەسەر یەکتاپەرستی و حاکمیەتی خوای گەورە دەدوێن، کەچی سبحان الله ئەو دڵ نەخۆشانە هەموو باس و مەبەستەکانی ئەم سورەتە موبارەکە و ئەم چیرۆکە گەورەیان پێچەوانە کردۆتەوە.

وه خواى گەورە دەفەرمویّت: ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ واته: هەركەس شویّن دینیّكى دیكه بكەویّت جگه دینى ئیسلام ئەوه لیّى وەرناگیردریّت)).

باشه كەس هەیه زاتى ئەوه بكات یان بویّریّت و پیّى وابیّت یان بانگەوازى ئەوه بكات كه پیّغەمبەر یوسف (علیه السلام) شویّن دینیّكى تر كەوتووه له جیّگەى دینى ئیسلام، یان شویّن میللەت و ریّبازیّك كەوتووه له جیّگەى میللەت و ریّبازى باوانى یەكتاپەرستى ... یان سویّنى خواردووه لەسەر ریزگرتنى؟؟ یان به گویّرەى ئەو شەرعى داناوه ؟؟ وەك ئەوەى حالّى ئەندام پەرلەمانەكانى ئەم زەمانەیه..؟؟ [٢٧]

چۆن شتى وا دەبیّت، لەكاتیّكدا یوسف (علیه السلام) كه بیّ دەسەلاّته و له زیندانه و دەست بەسەره، به ئاشكرا بانگەواز دەكات و دەفەرمویّت: ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُون * وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ سورةتى یوسف ٣٧ – ٣٨).

واته: چاك بزانن كه من ریّبازى (میلەتى) ئەو كەسانەم واز لیّهیّناوه، كه باوەریان به خوا و رۆژى دوایى نییه، وه بۆخۆم كەوتومەته شویّن ریّبازى باب و باپیرانم: ئیبراهیم و ئیسحاق و یەعقوب، هەركەسیّكى دیكەش ئاوا بكات، هەر ئاوا سەركەوتو دەبیّت، وه بۆ ئیّمەش نییه (خانەوادەى پیّغەمبەران و شویّن كەوتوانیان) هیچ شتیّك بكەینه هاوبەش و هاوەلّى خواى گەورە)).

هەروەها دەفەرمویّت: ﴿ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارِ * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُون ﴾ سورةتى یوسف ٣٩-٤٠)

---

[٢٧]) وەك له دەستوورەكانیاندا هاتووه و نوسراوه كه (أن الامه أو الشعب هو مصدر السلگات) واته گەل یان میللەت سەرچاوەى هەموو دەسەلاّتەكانه، سەیرى مادەى (٥) له رەشنووسى دەستورى هەمیشەیى عیّراق نوسراوه، هەروەها مادەى (٣) له پرۆژه دەستورى هەمیشەیى هەریّمى كوردستان، وه دەسەلاّتى یاسا دانان به مەلیك یان پاشا یان ئەنجومەنى گەل دەبەستریّت، سەیرى مادەى (٦١) و (٧٣) له رەشنوسى دەستورى هەمیشەیى عیراق بكه، لەگەلّ مادەكانى (٤٠) و (٥٣) و (٥٤) له پرۆژەى رەشنوسى دەستورى هەمیشەیى كوردستان بكه ./ هەروەها ئەمەش هاوتایه لەگەلّ دەستورى ولاّتەكانى دیكەى وەك كویّت و ئوردون و غەیرى ئەوانیش ....

واته: ئەی هەردوو هاوڕێی بەندیخانەکەم: ئاخۆ چەند خوایەکی جیا جیا (موتەفەریق) بپەرسترێن چاکترە، یان هەر یەك خوای تاك و تەنها و زاڵ و بە دەسەلأت بەسەر هەموو شتێکدا ؟؟ ئەوەش چاك بزانن ئەوانەی ئێوە لە جێگەی خوا دەیان پەرستن تەنها چەند ناوێکی بێ ناوەڕۆکن، ئێوە و باب و باپیرانتان بە ئارەزووی خۆتان ناوتان ناون و کردوتانن بە خوا/ وە خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی بۆ ڕاستی پەرستنی ئەوانە نەناردووە، وە هەموو حوکم و بریارێك تەنها و تەنها هەر هی خوایە، وە دەبێت تەنها هەر ئەو حاکم و بڕیار بەدەست بێت، وە فەرمانی داوە کە: ئێوە دەبێت تەنها بەندایەتی بۆ ئەو بکەن و ئەو بپەرستن و گوێڕایەڵی ئەو بکەن، نەك لە حیزب و عەشیرەت و گروپ و خێڵ ....، هەر ئەو ئاینە (یەکتاپەرستی) ڕاست و ڕەواو پایە دارە، کە پێم ڕاگەیاندی و بانگەوازم بۆ کردی، بەڵام زۆربەی خەڵکی نازانن کە ئایینی یەکتاپەرستی (تەوحید) ڕاست و ڕەوا یە)).

جا یانی ئایا یوسف (علیه السلام) لە کاتی بێ دەسەڵاتی و دەست بەسەری و لاوازیدا بانگەوازی بۆ دەکات و ڕایدەگەیەنێت ... پاشان دوای دەسەڵات و بە هێز بوون دەیشارێتەوە و لێی پەشیمان دەبێتەوە!!؟؟

وەڵام مان بدەنەوە ئەی ئەوانەی خۆتان بە حەکیم و ژیر ئەزانن، ئەی ئەوانەی فەلسەفە سوتاندونی...!

پاشان ئێوە ئەی دەهاقینەکانی سیاسەت، سیاسەت مەدارەکان نازانن کە وەزارەتەکان دەسەڵات و سوڵتەی جێبەجێ کردن (تەنفیزی) یە و، پەرلەمانیش دەسەڵاتی شەرع دانان (تەشریع)ی یە ؟

وە لە نێوان ئەمە و ئەوەدا، واتە دەسەڵاتی جێبەجێکردن و شەرع دانان چەندەها جیاوازی و فەرق هەیە، هەر بۆیە لێرەدا ئەو پێوەر (قیاس) کردنەی کە بانگەوازی بۆ دەکەن ڕاست نییە و هەڵەیە ...[٢٨]

[٢٨]) هەندێك پێیان وایە و بانگەوازی ئەوە دەکەن کە وەزارەتەکان زۆر مەترسی دارترە لە پەرلەمانەکان، بەمەش پێیان وایە دەتوانن پەرلەمان بکەنە سەنگەر و بەرەیەکی خەبات و جیهاد دژی حکومەت، کە لەم بەرەدا جیهاد دەکەن جیهادێکی دەستوریانە!، وە خەبات دەکەن تێیدا خەباتێکی یاسایی یانە، وە تێدەکۆشن تێیدا تێکۆشانێکی

وه لەمەوه دەزانی كه بەلگه هێنانەوه و پشت بەستن به چیرۆكی یوسف (علیه السلام) لەسەر ڕێپێدان و شەرعاندنی پەرلەمانەكان قیاسێكی فاسیده و بەهیچ جۆرێك دروست نییه، وه هیچ ڕێگرییەكیش مان نییه له بەتاڵ كردنەوەی بەلگه هێنانەوه له چونه ناو وەزارەتەكان و بەژداری كردن تیایاندا، لەبەر هاوبەشی هەردوو پۆستەكه (جێبەجێ كردن و تەشریعی) له كوفردا ...

دووەم: پاشان قیاس كردنی زۆرێك له گومڕاو سەر لێ شێواوەكانی وەزارەتەكان، كه له ژێر سێبەری حوكام و كار بەدەستە طاغوتی یه كانن، و تەشریع لەگەڵ خوای گەورەدا دائەنێن و موحارەبه و دژایەتی شوێن كەوتوانی دینی خوای گەوره و ئەولیائەكانی دەكەن و، دۆستایەتی دوژمنەكانی خوای گەوره دەكەن، لەسەر كار و پیشەی یوسف (علیه السلام) قیاسێكی فاسید و باتڵ و بەتاڵه، له چەند ڕوویەكەوه :

١- ئەو كەسانەی دەبنه وەزیر و كاربەدەست له ژێر سێبەر و سایەی ئەم حوكام و حوكمەتانەی كه حوكم به غەیری حوكمی خوای گەوره دەكەن، هیچ چاری نییه و ناچاره و دەبێت ئیلا گوێڕایەڵی و ڕێزی دەستووره دانراوه وەزعی یەكەیان بگرێت، و وەلائو ملكەچی و دڵسۆزی هەبێت بۆ طاغوت، كه خوای گەوره یەكەم شت فەرمانی داوه كه پێی كافر ببێت و لێی

دیبلۆماسی و ئاشتی یانه، وه كوێراییان داهاتووه و نابینن كه شەرع دانان (تەشریع) زۆر خراپتر و مەترسی دارتره له جێبەجێ كردن (تەنفیز)، وه بەتایبەتیش ئەو تەشریعەی كه پێی دەڵێن جیهاد و تێكۆشان و خەبات كردن له پێناویدا، هیچ كاتێك له پەرلەماندا ناكرێت هەتا موتابیق و هاوتا نەبێت لەگەڵ مادەكانی دەستوور و دینی دیموكراسی، وه هەتا بۆئەوەی بەباشی تێبگەی سەیری ڕەشنوسی دەستوری هەمیشەیی عێراق بكه مادەی (٦): (ئەنجومەنی نوێنەران ئەم ئەركانەی خوارەوەی له ئەستۆدایه: ١- دانانی یاسا فید ڕاڵییەكان) وه هەروەها مادەی (٧٣) له ڕەشنوسی هەمیشەیی عێراق : (سەرۆك كۆمار ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەیه: .... سێهەم: پەسەند كردن و دەر كردنی ئەو یاسایانەی ئەنجومەنی نوێنەران دایدەنێن، یاساكانیش به پەسەند كراو دادەنرێن پاش تێپەڕ بوونی (١٥) ڕۆژ بەسەر ناردنیان بۆ سەرۆك كۆمار)، وه مادەی (٤٠) له پرۆژه دەستوری هەرێمی كوردستانی عێراق: (پەرلەمانی كوردستان دەسڵاتی تەشریع و یاسا دانان و سەرچاوەی بڕیار دانه لەسەر پرسه چارە نووس سازەكانی گەلی هەرێمی كوردستان)، وه مادەی (٥٣) له پرۆژه دەستوری هەرێمی كوردستان : (پەرلەمان بێجگه لەو ئەركەی به پێی یاسا كارپێكراوەكانی هەرێم پێی دەسپێردرێن، ئەم ئەركانەشی لەسەر شانه، ١- دانانی تەشریع و یاسا له هەرێمی كوردستان)، وه هەروەها مادەی (٥٤) له پرۆژه ڕەشنوسی دەستوری هەرێمی كوردستانی عێراق: جگه له حوكمی برگەی (حەوتەم)ی مادەی (٦٥)،كه لەم دەستووره‌دا هاتووه، پەرلەمان بۆی نییه واز له دەسەڵاتەكانی یاسا دانانی خۆی بهێنێت).

دەربچێت و دژایەتی و دوژمنایەتی بکات، خوای گەورەش دەفەرموێت: ﴿ يُرِيدونَ أن يَتَحاكَموا إلى الطاغوت وَقَد أُمِروا أن يَكفُروا بِهِ ﴾ ٦٠). واتە: مونافیقەکان بۆ برینەوە و داد وەری کێشەکانیان دەیانەوێت بچن بۆلای (طاغوت) و بەرنامەی غەیری بەرنامەی خوای گەورە، لە کاتێکدا فەرمانیان پێ کراوە کە بەو بەرنامانە کافر ببن و لێی دەربچن)).[٢٩]

---

[٢٩]) تێبینی یەکی گرنگ :

هۆکاری دابەزینی ئایەتەکە:

ئیمامی (ئەحمەد) و (حاکم) و (بەیهەقی) و (طەبەری) و (ئیبن کەثیر) و غەیری ئەوانیش بە سەنەدێکی صەحیح ڕیوایەتیان کردووە بە تەحقیقی زانای فەرمووده ناس احمد شاکر و شێخ ئەلبانی، کە ((جارێکیان پیاوێکی جولەکە و بەناو موسوڵمانێك (مونافیق)یَك کێشەیەك کەوتە نێوانیان، جا بۆ چارەسەر کردنی کێشەکە، کابرای جولەکە وتی: بابچینە لای محمد هەتا حوکم و داد وەریمان بکات، کابرای بەناو موسوڵمانیش (مونافیق) وتی نەخێر با بچینە لای (کەعبی کوری ئەشرەف)ی جولەکە، پاشان جولەکەکە وتی: من دەڵێم با بچینە لای پێغەمبەرەکەتان، کەچی تۆ بۆلای کەعبی بەرتیل خۆرم دەبەیت؟!، ئیتر کابرای بەناو موسوڵمان (مونافیق) بە ناچاری لەگەڵیدا چوو بۆلای پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم)، وە پاش باس کردنی کێشەکەیان، بەقازانجی کابرای جولەکە تەواو بوو، پاشان کابرای بەناو موسوڵمان (مونافیق) وتی من بەم حوکم و بڕیارە ڕازی نیم و قایل نابم، دەبێ بچین بۆلای ئیمامی عومەر (ڕەزای خوای لێ بێت)، کابرای یەهودیش شوێنی کەوت و ڕازی بوو/ ئەوەبوو چون بۆلای ئیمامی عومەر و کێشەکەیان بۆ باس کرد، وە کابرای یەهودی خێرا پێی ووت: ئەی عومەر بزانە پێش تۆ ئێمە چووین بۆلای ئەبا قاسم (محمد) و، بڕیاری بۆ مندا و مافەکەی گەڕاندەوە بۆ من، کەچی ئێستا ئەم بەناو موسوڵمانە قایل و ڕازی نابێت بە حوکمی محمد و، هێناومە بۆلای تۆ، هەتا تۆ حوکم مان بکەیت/ ئیمامی عومەریش فەرمووی: جا چۆن شتی وا دەبێت؟! ، کابرای بەناو موسوڵمان (مونافیق) وتی: بەڵێ/ ئیمامی عومەر فەرمووی: کەوایە کەمێك چاوەڕوان بن، ئێستا حوکم تان ئەکەم، ئیمامی عومەر بەپەلە هەڵسا و گەڕایەوە بۆ ماڵەوە و شمشێرەکەی هێناو، یەکسەر بەبێ قسە کردن دای لە ملی کابرای بەناو موسوڵمان (مونافیق) و سەری پەڕان، و فەرمووی: ((**ومن لم يرضى بحكم الله و رسوله فهذا حُكمُهُ**)) واتە: هەرکەس ڕازی نەبێت بە حوکمی خوا و پێغەمبەرەکەی ئەوە حوکمی ئەبێت، یان ئاوا ئەدەم لە ملی))، ئیتر ئەوە بوو خوای گەورە ئەم ئایەتەی ناردە خوارەوە: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾. بۆ زیاتر سەیری تەفسیری طەبەری و ئیبن کەثیر و ارشاد الرحمن و ابن عەباس بکە ...

بەڵکو جگە ئەمانەش بە مەرج و ناچاری دەبێت سوێندیان بۆ بخۆیت لەسەر ئەم کوفرە، پێش ئەوەی پلەی وەزیری وەربگریت ڕاستەوخۆ بە تەواوەتی، ئەمەش تەواو وەك ئەندام پەرلەمانەکان... [30]، پاش ئەمە هەرکەس پێی وابێت یوسفی راستگۆی کوری ڕاستگۆی بەڕێزی

---

[30]) وەك ئەمە لە مادە دەستوورییەکانی زۆربەی وڵاتانی دونیادا هاتووە، کە پێویستە سەرۆك یان سەرۆك وەزیران یان وەزیرەکان، یان ئەندامی پەرلەمانەکان، پێش ئەوەی دەست بکەن بە کارەکانیان و مەنصەب و پلەکانیان بدرێتێ، سوێنێکی گەورە لە بەردەم سەرۆك و مەلیك و گەورەکانیان بخۆن و بڵێن: ((اقسم بالله العظيم، أن أكون مخلصا لل ملك (أو للرئيس أو للوطن) وأن احافظ على الدستور)).لە مادەی (٥٠) لە رەشنوسی دەستوری هەمیشەیی عێراقدا هاتووە: ((ئەندامی ئەنجومەنی نوێنەران سوێندی دەستوری دەخوات لە بەردەم ئەنجومەندا پێش دەست بەکار بوون، بەم شێوەیەی خوارەوە: سوێند بێت بە خوای گەورە و مەزن، ئەرك و بەرپرسیارێتی یاساییم بە لێپڕاوانە و دڵسۆزانە جێبەجێ بکەم، و پارێزگاری لە سەربەخۆیی و سەروەری عێراق بکەم، و بەرژەوەندی گەلەکەی لەبەر چاو بگرم، و شەونوخونی بکەم بۆ سەلامەتی ئاسمان و زەوی و ئاو و سامان و ڕژێمە دیموکراسی و فیدراڵییەکەی، و کار بکەم بۆ پارێزگاری لە ئازای یە گشتی و تایبەتیەکان و سەربەخۆیی دادگاو پابەند بوون بە جێبەجێ کردنی یاساکان، بە ئەمانەت و بێلایەنی یەوە، خواش شایەتی ئەوەیە کە دەیڵێم)).

وە مادەی (٤٤) لە پرۆژە دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراقدا هاتووە: ((ئەندامی پەرلەمان پێش دەست بەکار بوونی، ئەم سوێندە دەستوری یە دەخوات: بە خوای گەورە سوێند دەخۆم، کە بەرژەوەندی گەلی هەرێمی کوردستان و یەکێتی و کەرامەت و ماف و ئازادییەکانی هاوڵاتیان و سامانی گشتی بپارێزم و، پابەندی حوکمەکانی دەستوور ببم، و ئەرکی ئەندامێتی بە راستی و دڵسۆزی یەوە ئەنجام بدەم)).

وە هەروەها لە هاوشێوەی ئەمەدا لە مادەی (٧٩) دا هاتووە: لەسەر هەر ئەندامێك لە ئەندامەکانی هەردوو ئەنجومەنی پیاو ماقوڵان و نوێنەران پێش دەست کردن بە کارەکانیان لە پێش ئەنجومەنەکەی سوێندێك بخوات کە ئەمە دەقەکەیەتی: سوێند بە خوای گەورە دەخۆم، کە دڵسۆز بم بۆ پاشاو نیشتمان، وە پارێزگاری لە دەستوور بکەم .. تا دوایی).

جا توخوا پێغەمبەر یوسف (عليه السلام) هەستاوە بە کاری وا ؟؟

وە نەکەی هەڵبخەڵەتێی و فریو بدرێیت و تێبکەویت بە فرتو فێڵ و تەلبیساتی هەندێك لە بە فیتنە چووەکان، کە دەڵێن و دەفلتێنن: سوێند دەخۆین لەسەر پارێزگاری دەستوور، و پاشان لە دڵی خۆماندا بە جیاواز دەڵێین: (لە سنوری شەرعدا)، ئەوە بابزانن خۆیان و خەڵکی هەڵدەخەڵەتێنن، وە پێیان دەڵێین یاسای سوێند لە شەریعەتی ئیسلامدا بەو جۆرە نییە، بەڵکو بەم جۆرەیە : ((**ليس اليمين على نية الحالف**)) واتە سوێند لەسەر نییەتی سوێند خۆر نییە، واتە لەسەر نییەت و ئیرادەی خۆی قبوڵ نییە، ئەگەر بەوشێوەی جەنابتان بێت، کە بانگەشەی بۆ دەکەن، ئەوە تەواوی گرێبەست و مەرج و هەموو سوێنەکانی خەڵکی فاسید دەبێت و دەرگای درۆ و گاڵتە بازی بەڕووی هەموو گاڵتە باز و ساختەچی یەکاندا دەکرێتەوە، بەڵام وەك پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لە صەحیحی موسلیمدا دەفەرموێت: ((**أليَمين على نِيَة المُستحلِف**)). واتە: سوێند لەسەر نییەتی سوێند دەرەکەیە، یان سوێند دەرەکەیە، نەك سوێند خۆرەکە)). واتە لەسەر نییەتی ئەو کەسەیە کە کەسەکەی دیکە

کوری ڕاستگۆی بەڕێز، ئاوا بووە و بەم جۆرەی کردووە، لەگەڵ ئەوەشدا خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ يوسف٢٤).
واتە: ئێمە یوسفمان پاراست لە کاری خراپە و فەحشائو داوێن پیسی، ئەویش بە هۆی ئەو ئیمانە دامەزراوەیەوە کە هەی بوو، بۆ ئەوەی لە ئایندەشدا لە هەموو کارێکی خراپ و مونکەر لای بدەین و بیپارێزین، چونکە یوسف بەندەیەك بوو لە بەندە هەڵبژێر دراوەکانی خۆمان)). ئا ئەوە بێ باوەڕ ترین و کافر ترین و گەنترین بوونەوەرە، وە دەرچووە و هەڵگەڕاوەتەوە لە ڕێباز و میلەتی ئیسلام، بەڵکو زۆر لە (ئیبلیس) پیس ترو خراپتر و شەڕەنگێز ترە، کاتێك سوێندی خوارد و بێجگەی کرد: ﴿فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ * إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾.
واتە: شەیتان سوێندی خوارد بە عیزەتی خوای گەورە و وتی: سوێند بێت بە عیزەتت، ئەبێت هەموو بەندەکانت گومرا بکەم و لە دین لایان بدەم، تەنها ئەوانەیان نەبێت کە بەندەی پاك و هەڵبژاردەی تۆن، یان ئەوانە نەبێت کە من دەسەلاتم نییە بەسەر یاندا و ئەولیائی خۆتن)).ص٨٢-٨٣).

بە نەص و دەقی ئایەتی قورئان، یوسف (علیه السلام) لە بەندە هەڵبژێردراوەکانی خوای گەورەیە، بەڵکو لە سادە و تایبەت ترینیانە، ئەوەتا خوای گەورە لە سەروی حەوت ئاسمانەوە شایەتی بۆ دەدات!!

٢- ئەوانەی دەبنە وەزیر لە ژێر سێبەری ڕاحەتی ئەو حوکمەتانەدا ، ئەگەر سوێندی یاسایی و دەستوری بخۆن یان نەی خۆن، بێ گومان دەبێت ئیلا بێ ئەمسەراو سەر، هەر پشتگیری و گوێڕایەڵی یاسا و قانونە کوفری و بێ باوەڕی یە داڕێژراوەکەیان بکات و لانەدات و پێچەوانەی نەبێت و لێی دەرنەچێت، چونکە ئەو هیچ نییە، تەنها ئەوە نەبێت کە بەندەیەکی دڵسۆزە بۆی و، خزمەت کارێکی گوێڕایەڵە بۆ دانەرەکانی، لە هەق و ناهەق و باتڵ و فسق و ستەم و زوڵم و کوفر و بێ باوەڕی.

جا ئایا یوسفی ڕاستگۆ (صدیق) بەم جۆرە بوو، شتی وای کردووە؟؟، هەتا کاری ئەو بگونجێت بۆ بەڵگە هێنانەوە لەسەر دروستی و وەرگرتنی پۆست و پلەی گەلی کوفر و بێ

سوێند دەدات، نەك خاوەن سوێنەکە ... بۆیە ئەو سوێنانەتان لەسەر نییەتی ئێوە نییە، بەڵکو لەسەر نییەت و ئیرادەی ئەو طاغوتەیە کە سوێندتان ئەدات، یان سوێندی داون .

باوەڕی ؟؟ ، جا **هەركەس** شتێك لەم تۆمەت و شوبهەو قسە بەتاڵانە بداتە پاڵ كوری پێغەمبەری خوای كوری پێغەمبەری خوای كوری پێغەمبەری خوای كوری خۆشەویستی خوا، ئەوە هیچ گومان و شەكما نییە لە كوفری و بێ باوەڕی و زەندیقی و دەرچوونی لە ئیسلام و مورتەد بوونەوەی ئەو كەسە، جا هەركەس هەیە با ببێت ..

چونكە خوای گەورە دەفەرمویێت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل ٣٦) واتە ئێمە بۆ هەموو گەل و نەتەوەیەك (قەومێك) پێغەمبەرێكمان ڕەوانە كردووە، هەتا بەندایەتی خوای گەورە بكەن و واز لە بەندایەتی و گوێڕایەڵی (طاغوت) بهێنن)).

چونكە ئەمە ئەصل و بنچینەی بنچینەكان و گەورەترین بەرژەوەندی و مەصلەحەتە لە بووندا لای پێغەمبەر یوسف (علیه السلام)، و تەواوی پێغەمبەر و نێردراوەكانی دیكە ...

جا ئایا دەچێتە عەقڵەوە، كە لە خۆشی و ناخۆشی و كاتی لاوازی و بەهێزیدا، بانگەوازی خەڵكی بۆ بكات، پاشان هەر خۆی لێی پەشیمان بێتەوە و هەڵی بوەشێنێتەوە و بچێتە ڕیز و سەرانی موشریكانەوە؟؟ چۆن شتی وادەبێت، لەگەڵ ئەوەی خوای گەورە بە بەندە پاك و هەڵبژێر دراوەكانی خۆی وەسفی كردووە ...

هەندێك لە زانایانی تەفسیر، لە تەفسیری ئایەتی: ﴿ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ ﴾ سورةتی یوسف ٧٦). واتە: لە بەرنامە و دەستوری پاشای (میصر)دا نەبوو، یوسف (علیه السلام) براكەی خۆی بگرێ و گلی بداتەوە لای خۆی و بیكاتە كۆیلە، لە باتی دزییەكە، بەڵكو تەنها ئەوەندەی بۆ هەبوو كە برێكی لێبدا و دوو قاتی شتە دزراوەكەش پێی بژێرێت، بەلاٚم لە شەریعەتی باببیدا، ئەو حوكمە هەبوو، واتە دز بكرێتە كۆیلە، بۆیە كردی و لەسەر شەریعەتی بابی حوكمی دا بەسەر (بنیامین)ی برایدا)).[٣١]

---

[٣١]) سەیری تەفسیری ئیبن عەباس و ئیبن كەثیر و طەبەری و غەیری ئەوانیش بكە .

ئەصلی چیرۆكەكە بەم جۆرە بوو:

پاش ئەوەی پاشای میصر، خەونێكی بینی و كەس نەبوو بۆی ڕاڤە بكات، بەلاٚم پێغەمبەر یوسف (علیه السلام) خوای گەورە كەسێكی لە زیندان (سجن)دا بۆ كردە هۆكاری ناساندنی بە پاشای (میصر) و

ئەم چیرۆکە قورئانی یە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی، کە پێغەمبەر (یوسف) قانون و یاسای پاشای (میصر)ی جێبەجێ نەکردووە، بەڵکو هیچ حساب و ئیعتبارێکیشی بۆ دانەناوە، بەڵکو لەسەر ئایینی باب و باپیرانی بووە و هەر بە شەریعەتی ئەوان کاری کردووە ...

ئایا لە وەزارەت و پەرلەمانەکانی طاغوتەکانی ئەم ڕۆژگارەدا شتی لەم جۆرە هەیە، شتی وا جێی دەبێتەوە !!؟؟ بارودۆخی وەك وەزیر تیایدا وەك ئەوە بێت هەروەك دەڵێن:

خەوەکەی بە فەرمانی خوا بۆ ڕاڤە کرد، پاشای (میصر)یش لەسەر ئەو زانست و عیلمە کە بە گێڕانەوەی خەو هەیبوو، کردی یە دەسەڵاتدار، ئەوەش بە نەصی ئایەت هەر بە فەرمانی خوای گەورە بوو، کرایە دەسەڵاتدار، پاشان زۆری نەبرد قات و قڕی گرانی لە وڵاتی (کەنعان) سەری هەڵدا، وە براکانی (یوسف) کە لە (کەنعان) دەژیان و ئەصل و خاکی یوسف بوو، بە فەرمانی پێغەمبەر (یەعقوب)ی بابیان (علیە السلام) پەنایان بردە بەر (میصر) و هاتن لەوێ زەخیرە و خواردن و ئازوقە بکڕن، کاتێك کە چوونە ژوورەوە بۆلای (یوسف) ئەم ئەوانی ناسییەوە، بەڵام ئەوان (یوسف)یان نەناسییەوە،چونکە ئەوان هەر لە منداڵی یوسفەوە نەیان بینیبوو، پاش ئەوەی پێغەمبەر یوسف بە دەستی خۆی بارە خۆراك و ئازوقەکەی بۆ ڕێك خستن، لە دوای بڕێکی زۆر پرسیار و وەڵام لێیان ووتی: برایەکی باوکی تان هەیە دەبێت ئەم جارە هاتنەوە بیهێنن بۆم، چونکە بۆیان باس کرد کە برایەکی تریان هەیە لای باوکیانە لە خاکی کەنعان، وە فەرمووی: جا ئەگەر ئەم جارە هاتنەوە بۆلام و ئەوتان بۆ نەهێنام هیچ شتێك تان نادەمێ، وە بێ ئەو مەیەنەوە، پاشان براکانی گەڕانەوە بۆلای باوکیان و بۆیان باس کرد، پاش قسە و جیدالێکی زۆر، (یەعقوب)ی باوکیان ڕازی بوو کە (بنیامین) بنێرێت لەگەڵ یان بۆ لای (یوسف)، واتە بۆ (میصر)، بەڵام (یوسف) ویستی بە ژیرانە خۆ بەوان بناسێنێ، بۆیە بۆ جاری دووهەم کە (بنیامین) یان بۆ هێنا، بردی یە لای خۆیی و هەموو شتەکانی تێگەیاند، وە پێشی ووت کە بەتەمایە لە ڕێگای شتێکەوە گلی بداتەوە، بۆیە کاتێك کە خواردن و ئازوقەی بۆ ئامادە دەکردن، (عەیار)ی پاشاکەی خستە ناو بارەکەی (بنیامین)ەوە، کە ڕۆشتن بە جارڕەرێکی ووت: جارڕبدات و پێیان بڵێت: ئێوە دزیتان کردووە، ئەوانیش سوێندیان خوارد کە نەیان دزیوە، بەڵام یوسف ووتی : (عەیار) پێوانەکە لە باری هەرکەسێکتان بوو، هەر ئەوکەسە بۆخۆی تۆڵەی ئەو (عەیار)ە بێت، واتە دەکرێتە کۆیلە، چونکە لە شەریعەتی بابیدا (یەعقوب)، هەرکەس دزی بکردایە لە جێگای دەست بڕین دەکرایە کۆیلە، بەڵام لە دەستوری ئەو کاتەی پاشای (میصر) دا، دەبوایە بڕێکی باشیان لێ بدایە و ئەو شتەشیان دوو بەرامبەر پێ بژاردایە، بەڵام یوسف دەسەڵات و سوڵتەی تەواوەتی (مطلق)ی هەبوو، ئەم کارەی نەکرد، بەڵکو بە پێی ئایینی بابی (یەعقوب) بنیامینی کردە کۆیلە .. بۆ زیاتر سەیری تەفسیری سورەتی (یوسف) بکەرەوە ...

(دەولـەتێك لـەناو دەوڵـەتێك)، ئەگـەر شتـى وا بـوونى نـەبێت دە كەواتـە ئـەم قیاسـە بـە هـیچ جۆرێك لێرەدا جێی نابێتەوە .

٣- پێغەمبـەر یوسـف (علیـه السـلام) هـەموو ئـەو وەزارەتـەی كـە پێـی بەخشـرابوو، بـە دەسەڵات و فەرمان و تەمكینی خوای گەورە بوو، چونكە خوای گەورە لە هـەردوو ئایـەتی (٢١و ٥٦)ی سورەتی (یوسف) دا دەفەرموێت: ﴿ وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ ﴾. واتـە: ئێمـە لـە خاكی (میصر) دا پلە و پایە و دەسەڵاتمان بە یوسف دا)). هەندێك لە موفەسرین دەفـەرموون: مَكَنا:أي مَلَكنا/ ئەوە دەسـەڵات و پایەیـەك بـوو لای خـوای گـەورەوە پـاش (٧) سـاڵ ئەزیـەت و تـەعزیب و سـجن ، وە بـۆ پاشـا و جگـە ئـەویش نییـە كـە زەرەری پـێ بگەیـەنن، یـان دووری بخەنەوە لە مەنصەب و پۆستەكەی، هەتا ئەگەر پێچەوانەی پاشا و حوكم و سوڵتەكەشی بكات ...

جا بۆ ئەو بێ شەرم و بێ ئابڕوانە، كە ئەمڕۆ بوونەتە وەزیر و ئەندام پەرلەمان لە ژێر سـێبەر و سـایەی (طـاغوت)ەكـان، دە تـوانن لـەو مەنصـەب و پۆسـتە ڕسـوایی و زەلاڵەتەیانـدا دەسەڵاتی بەو جۆرەیان هەبێت، كـە لەڕاستیدا یـاری و گاڵتـە بـازی و مەسخەرەیەكە بەدەست طاغوتەوە، هـەتا قیـاس بكرێـت بـە دەسـەڵات و ویلایـەت و گرتنـە ئەسـتۆی پێغەمبـەر یوسـف (علیه السلام)، لەگەڵ ئەو هێز و دەسەڵاتەی كە هەیبوو ؟؟

٤- پاشان پێغەمبەر یوسف (علیه السلام) دەسـەڵات و (حەصـانە)ی تـەواوەتی (مطلق)ی وەزارەتەكەی لە پاشاوە وەرگرت و پێدرا، چونكە خـوای گـەورە دەفـەرموێت: ﴿ فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴾. یوسف٥٤). واتە: كاتێك یوسف هاتـە لای پاشـا (مـەلیك) و دوانـدی و وتو وێژی لەگەڵ كرد، پاشا پێی ووت: بەڕاستی لەم ڕۆوە لای ئێمە پیاوێكی ئـەمین و خـاوەن دەسەڵات و پلە و پایەیت)). ئیتر هەموو دەسـەڵات و ئـازادی تـەواوەتی (مطلق)ی پێـدرا، بـەبێ كەم و كورتی لە وەزارەتەكەیدا، بۆیـە خـوای گـەورە دەفـەرموێت: ﴿ وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوأُ مِنها حَيثُ يَشاء ﴾. واتە: ئێمە لە خاكی (میصر) دا پلە و پایە و دەسـەڵاتمان بـە یوسف دا، و لە هەر جێگایەك خۆی بیەوێت دادەنیشێت)).

ئیتر هەرچی بكات هیچ موراقەبـە كـار و چاودێرێك نییـە بەسـەر هـیچ هەڵسو كـەوت و كـار و كردەوەیـەكی یـەوە، جـا هەرچـییەك بێـت، جـا ئایـا لـەم ڕۆژگـارەدا شـتی لـەم جـۆرە لـە

وەزارەتەکانی حوکامە (طاغوت)تی یەکاندا هەیە، یان تەنها دەسەڵات و حەصانەی بەتاڵ و درۆ و دەلەسەیە ... ئەگەر وەزیر یاری و گەمەیەکی بە کلکی خۆی کرد یان ئەگەر شتێکی لێ دەرکەوت لە پێچەوانە و موخالەفە کردن و دەرچوونی لە فەرمانی سەرۆك و گەورە یان دینی پاشا و مەلیك، خێرا لادەبرێت، دوایش لەبەر حەیا نەچوونی لەناو خەڵکی دەڵێت لەبەر قبوڵ نەکردنی گەندەڵی دەستم لە پۆستەکەم کێشایەوە !!، لای ئەوان وەزیر چییە؟؟ لە خزمەت کار و خادیمێکی سیاسەتەکانی پاشا و سەرۆك، چۆن بیەوێت بە ئارەزووی خۆی فەرمانی پێدەکات و ڕێگری لێ دەکات و لای دەبات، و دەیهێنێ و دەیبا، وە حەق و مافی ئەوەشی نییە پێچەوانەی یەك فەرمانی سەرۆك یان پاشا یان دەستووره دانراوەکە بکات، خۆ ئەگەر پێچەوانە و دژی خوای گەورە و شەریعەت و دینەکەشی بێت .

خۆ هەرکەس (بە ئەندازەی مسقاڵی دەنکە گەنمێك) گومان بەرێت یان پێی وابێت و شتێك لەمانە بچوێنێت و بشوبهێنێت بە دەسەڵات و حاڵ و کاری گرتنە ئەستۆکەی پێغەمبەر یوسفەوە (علیه السلام)، واتە ئەو وەزیری یە کوفری و بێ باوەڕی یە جوانەی خۆی بشوبهێنێت بە یوسفەوە، ئەوە قێزەون ترین و گەورەترین بوهتانی کردووە، وە کافر و بێ باوەڕ بووە بە خوای گەورە، وە پاکانەی خوای گەورەی بۆ یوسف بەدرۆ خستۆتەوە ...

ئەگەر زانرا کە وەزیرایەتی و دەسەڵات و حاڵی یوسف (علیه السلام) لە وەزارەتەکانی ئەم ڕۆژگارەدا بوونی نییە، ئەوە ئیتر هیچ مەجالێك نییە بۆ قیاس کردن و چواندنی، ئیتر با ئەو بێ ئیش و چەنا باز و دەم بازانەش بازاڕی درۆیان ببێچنەوە و واز لەو جۆرە هاڕاوە و وڕێنانەیان بهێنن و هەرکەس بڕواتەوە بۆ ماڵی خۆی.

سێیەم: لە وەڵام و ڕەدە بەتاڵ کەرەوەکانی ئەم شوبهە و گومانە، ئەوەیە کە هەندێك لە ئەهلی تەفسیر دەگێڕنەوە کە پاشا (مەلیك) ئیمانی هێناوە بە خوای تاك و تەنها و بانگەوازی یوسف، ئەمەش لە (موجاهید) ی قوتابی (ئیبن عەباس)ەوە گێڕدراوەتەوە، ڕەزای خوایان لێ بێت، ئەم قسەش پاڵنەری شایەتی ئەم چیرۆکەیە لە بنەڕەتدا ...

وە ئێمە مل دادەنەوێنین بۆ خوای گەورە، وە پێمان وایە و باوەڕمان وایە کە شوێن کەوتنێکی گشتی یان ڕواڵەتی ئایەتێك لە کیتابی خوای گەورە شایەنترە لە قسە و تەئویلات و شەق شەقە و فلتە فلتە و چەنە بازیی خەڵکی، کە بەتاڵ و بێ بنەمان لە بەڵگە و بورهان و

چەند گومان و شوبهەیەکی شەیتانی زیاتر بەولاوە هیچی تر نین، ئەوەشی بەڵگەیە لەسەر ئەم قسەیە، وتەی خوای گەورەیە لە بارەی پێغەمبەر یوسفەوە (علیه السلام) دەفەرموێت: ﴿وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ﴾. واتە: ئێمە لە خاکی (میصر) دا پلە و پایە و دەسەڵاتمان بە یوسف دا)).

ئەمەش بە کورتییە و گشت گیری یە، و خوای گەورە لە چەند شوێنێکی دیکەی قورئاندا بارو دۆخی ئەو بڕوا دارانەی ڕوون کردۆتەوە، کە لەزەویدا دەسەلاّت و تەمکین دەگرنە دەست و لەبارەیانەوە دەفەرموێت: ﴿ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾الحج٤١). واتە: ئەوانەی کەوا شایستەی ئەوەن کە خوا یارمەتییان بدات و بەرگرییان لێ بکات، کەسانێکن ئەگەر خوا لەم زەوییەدا پایە دارو و بەهێزیان بکات و دەسەڵاتیان بداتێ، نوێژە فەرزەکان بە ڕێك و پێکی دەکەن، ملکەچی فەرمانی خوای گەورە دەبن، و زەکات دەدەن و، فەرمان بە یەکتاپەرستی و چاکە ئەکەن و، ڕێگری کاری شیرك و کوفر و خراپە و فەساد دەگرن و ڕووبە ڕووی فەسادو هێزی شەڕ ئەوەستن، وە کۆتایی و سەرەنجامی هەموو کارەکانیش هەر بۆ خوای تاك و تەنهایە)).

ئەمەش هیچ گومانی تێدا نییە کە (یوسف) سەلامی خوای لێ بێت لەوانە بووە، بەڵکو لە سادە و هەڵبژێر دراوەکانی بووە، کە ئەگەر خوای گەورە لە زەویدا دەسەلاّت و مەکانەتیان پێ بدات فەرمان بە یەکتاپەرستی دەکەن و ڕێگری لە شیرك و کوفر دەگرن، وە هیچ شەکو گومانێکی تێدا نییە هەرکەس بە دینی ئیسلام شارەزا بێت گەورەترین مەعروف یان چاکە بریتیە لە (تەوحید) یەکتاپەرستی، کە ئەصل و بنەمای ئوصول و بنچینەی بانگەواز و دەعوەی یوسف و باب و باپیرانی بووە، سەلامی خوا لە هەموویان بێت .

وە گەورەترین مونکەر و خراپەش بریتیە (شیرك)، کە یوسف هەموو کات ئاگاداری دەکردنەوە خۆیانی لێ بپارێزن و دوژمنایەتی و رقە بەرایەتی خواکانیانی دەکرد، وە بەڵگەیەکی زۆر ئاشکرا و براوەیە کە یوسف دوای ئەوەی خوای گەورە دەسەلاّت و تەمکینی پێدا، ڕاستگۆ بوو بە ڕێبازی باپیرانی یەعقوب و ئیسحاق و ئیبراهیم، وە فەرمانی کردووە بەم بەرنامە و ڕێبازە و دژایەتی و بەرەنگاری هەڵوەشێنەرەوەکانی و هەموو ئەوشتانەشی کردووە

كه پێچەوانه و دژی ئەو ڕێبازە بوون، وه یوسف (علیه السلام) جگە لە حوكمی خوای گەورە حوكمی بە هیچ شتێكی دیكە نەكردووە، وە پەناشی بۆ حوكمی غەیری حوكمی خوای گەورە نەبردووە، وە پەنای بۆ خوا شەرع دانەرەكان و طاغوتە پەرستراوەكان لە جێگەی خوای گەورە نەبردووە، وە قەت نەچوّتە پاڵیان و موالاتی بۆیان نەبووە و پشتی نەگرتوون و شوێن یان نەكەوتووە و تەسلیمی فەرمانیان نەبووە، وەك چۆن ئەمڕۆ بە فیتنە چووەكان دەیكەن لە پلە و پۆستەكانیاندا ....

یوسف شتی وای نەكردووە (جا چ جای) هاوبەشیان بكات و لەگەڵ یان بەژدار بێت، لە دانان و نووسینی تەشریعات و شەریعەت دانانیان، و تێكەڵاوی دەستوریان ببێت، وەك چۆن ئەمڕۆ بە فیتنە چووەكانی پەرلەمانەكان دەیكەن، بەڵكو زۆر بێ باكانە دژایەتی و نكوڵی ئەو حاڵ و بارەیانی كردووە، و ئەو خراپە و مونكەرەیانی گۆڕیوە و فەرمانی بە (تەوحید) یەكتاپەرستی كردووە و بانگەوازی بۆ كردووە و هەوڵی بۆ داوە، وە ئەوەی پێچەوانەی بو بێتەوە و دژی وەستابێت دووری خستۆتەوە و لایبردووە و هەڵیوەشاندۆتەوە، جار هەركەس بوبێت (كائنا من كان) ... وە ئەمەش بە دەق و نەصی ئایەتی خوای گەورە ... وە هیچ كەس باس و وەسفی راستگۆی كوڕی دوو ڕاست گۆكە ناكات بە جگە لەم باس و وەسفە، مەگەر كافرێكی بێ باوەڕی پیس نەبێت، كە دەرچوبێت و بەری بوبێت لە ڕێبازە پاك و خاوێنەكەی...

وە ئەوەشی بەڵگە لەسەر ئەمە دەدات، بەڵگەیەكی ئاشكرا و تەئكید و بێ كومان، تەفسیری ئایەتەكەی سورەتی (یوسف)ە كە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ﴾. یوسف٥٤). واتە: پاشای میصر ووتی: یوسفم بۆ بهێنن، با بیكەمە یار و نزیك و پرس و ڕای خۆم، بۆ ڕاگرتنی دەوڵەتەكەم، جا كاتێك یوسف هاتە لای پاشا (مەلیك) و دواندی و وتو وێژی لەگەڵ كرد، پاشا پێی ووت: بەڕاستی لەم ڕۆژە لای ئێمە پیاوێكی ئەمین و خاوەن دەسەڵات و پلە و پایەیت)).

ئایا دەبێت چ قسەیەك بێت لێرەدا كە یوسف بە پاشا (مەلیك)ی میصری ووت؟ یان پاشای میصر گوێبیستی چی بوو؟ كە وا خێرا بەو جۆرە پێی سەرسام بوو، وە یوسفی كردە دەسەڵاتدار و جێی باوەڕی خۆی؟ ئایا وای دەبینی یان پێت وایە یوسف خەریكی باس و

خواستى پاكانەى خۆى بووە لە بوهتانەكەى عەزيزى ميصر (زولەيخا) بۆى، كە كۆتايى هاتووە و ڕاستى تيايدا دەركەوتووە؟! ... يان واى دەبينى باسى وەحدە و يەكێتى نيشتيمانى كردووە؟! يان باسى كێشەى ئابورى و ئيقتصادى كردووە ؟! يان ... وە ... وە يان چى؟؟

لێرەدا هيچ كەس بۆى نييە هەر لەخۆيەوە قسەبكات و تەفسيرى ئايەتەكە بكات بە نەزانى و نەبوونى بەڵگە و عيلم و تفەنگ بە تاريكيەوە بنێت، خۆ ئەگەر هەركەس لە خۆيەوە قسەبكات و تەفسيرى بكات، ئەوە درۆزنە و لە درۆزنەكانە، بەلاّم ئەوەى ديارە و ئاشكرايە لە تەفسيرى وتەى خواى گەورە ﴿فَلَمَّا كَلَّمَهُ﴾ واتە: جا كاتێك يوسف قسەى لەگەڵ پاشا كرد)). زۆر ڕوون و ئاشكرايە لە وتەكەى خواى گەورە كە دەفەرموێت: ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطاغوت ﴾ النحل ٣٦ واتە ئێمە بۆ هەموو گەل و نەتەوەيەك (قەومێك) پێغەمبەرێكمان ڕەوانە كردووە، هەتا بەندايەتى خواى گەورە بكەن و واز لە بەندايەتى و گوێڕايەڵى (طاغوت) بهێنن)).

وە هەروەها وتەى خواى گەورە: ﴿ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ الزمر٦٥ واتە: سوێند بێت وەحى كراوە بۆ تۆو هەموو پێغەمبەرانى پێش تۆش، ئەگەر شەريك بۆ خواى گەورە برِيار بدەيت، ئەوە بێگومان هەموو كردەوە چاكەكانت پوچەڵ دەبێتەوە، و لەڕەنج بە خەسارەكانيش دەبيت)).

وە هەروەها وتەى خواى گەورە لە بارەى گرنگترينى گرنگەكان (أهم المهمات) لە بانگەواز و دەعوەى يوسف (عليه السلام) دەفەرموێت: ﴿ إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُون * وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ﴾ سورةتى يوسف ٣٧ — ٣٨).

واتە: چاك بزانن كە من ڕێبازى (ميلەتى) ئەو كەسانەم واز لێهێناوە، كە باوەريان بە خوا و ڕۆژى دوايى نييە، وە بۆخۆم كەوتومەتە شوێن ڕێبازى باب و باپيرانم: ئيبراهيم و ئيسحاق و يەعقوب، هەركەسێكى ديكەش ئاوا بكات، هەر ئاوا سەركەوتو دەبێت، وە بۆ ئێمەش نييە (خانەوادەى پێغەمبەران و شوێن كەوتوانيان) هيچ شتێك بكەينە هاوبەش و هاوەڵى خواى گەورە)).

هەروەها وتەی خوای گەورە لە بارەیەوە: ﴿ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾

سورةتى يوسف ٣٩-٤٠).

واتە: ئەی هەردوو هاوڕێی بەندیخانەکەم: ئاخۆ چەند خوایەکی جیا جیا (موتەفەریق) بپەرسترێن چاکترە، یان هەر یەك خوای تاك و تەنها و زاڵ و بە دەسەلاّت بەسەر هەموو شتێکدا ؟؟ ئەوەش چاك بزانن ئەوانەی ئێوە لە جێگەی خوا دەیان پەرستن تەنها چەند ناوێکی بێ ناوەڕۆکن، ئێوە و باب و باپیرانتان بە ئارەزووی خۆتان ناوتان ناون و کردوتانن بە خوا/ وە خوای گەورە هیچ بەلگەیەکی بۆ ڕاستی پەرستنی ئەوانە نەناردووە، وە هەموو حوکم و بڕیارێك تەنها و تەنها هەر هی خوایە، وە دەبێت تەنها هەر ئەو حاکم و بڕیار بەدەست بێت، وە فەرمانی داوە کە: ئێوە دەبێت تەنها بەندایەتی بۆ ئەو بکەن و ئەو بپەرستن و گوێڕایەڵی ئەو بکەن، نەك لە حیزب و عەشیرەت و گروپ و خێڵ ....، هەر ئەو ئاینە (یەکتاپەرستی) ڕاست و ڕەواو پایە دارە، کە پێم ڕاگەیاندی و بانگەوازم بۆ کردی، بەلاّم زۆربەی خەڵکی نازانن کە ئایینی یەکتاپەرستی (تەوحید) ڕاست و ڕەوا یە)).

هیچ گومانی تێدا نییە، کە ئەمە گەورەترین و گرنگترین قسە و بانگەوازی پێغەمبەر یوسف بووە، وە ئەمەیە دینی دامەزراو و پتەو لای ئەو، وە ئەصل و بنەمای نچینە و ئوصولی بانگەواز و دەعوەی و ڕێبازو، ڕێبازی باب و باپیرانی، ئەگەر فەرمانی کرد بە چاکەیەك ئەوە گەورەترین چاکەیە کە دەیزانێت، وە ئەگەر نەهی و ڕێگری کرد لە خراپەیەك، ئەوە نکوڵی و ڕێگری لێ نەکردووە ئەگەر پێچەوانە و دژی ئەصل و بنچینەی بانگەواز و کارەکانی خۆی نەبووبێت، واتە یەکتاپەرستی (التوحيد) ... ئەگەر ئەمەش جێگیر بوو، ئەوە وەلاّمی مەلیك بۆی ئاوا دەبێت: ﴿إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ﴾. يوسف٥٤). واتە: بەڕاستی لەم ڕۆژەوە لای ئێمە پیاوێکی ئەمین و خاوەن دەسەلاّت و پلە و پایەیت)).

ئەمەش بەلگەیەکی ئاشکرایە لەسەر ئەوەی کە پاشا (مەلیك) شوێن پێغەمبەر یوسف (عليه السلام) کەوتووە و ڕازی بووە لەسەری، وە میلەت و ڕێبازی کوفر و بێ باوەڕێ خۆی جێ هێشتووە و شوێن میلەت و ڕێبازی ئیبراهیم و ئیسحاق و یعقوب و یوسف کەوتووە، سەلامی خوایان لێ بێت .

یان ئەگەر دەتەوێت بڵێ: هیچ نەبێت، یان لە کەمترین بارو دۆخدا لێی گەڕاوە لەسەر یەکتاپەرستی (تەوحید) و ڕێباز و میلەتی باب و باپیرانی، یان تەواوی ئازادی ڕەهای بۆ ڕەخساندووە، بە قسەکردن ودەعوە و بانگەوازی یوسف بۆ ڕێبازی یەکتاپەرستی، وە گەوچ کردنی هەموو سەرپێچی کارانی، وە فەرمانی پێ نەکردووە بە شتێك کە دژی یەکتاپەرستی بێت و هەڵی بوەشێنێتەوە، وە ئەوەندەت بەسە بۆ زانینی جیاوازییەکی گەورە لە نێوان ئەم بارو دۆخەی یوسف (علیه السلام) .... لەگەڵ بە فیتنە چووەکان لە شوێن کەوتوانی طاغوتەکان و یارمەتی دەرەکانیان، لە وەزارەتەکانی ئەمڕۆ، یان بەژدار بووەکانیان بۆ شەرع دانان و تەشریع لە پەرلەمانەکانیان ...[٣٢]

---

[٣٢]) تێبینی:

هیچ کەسێك لەسەر ئەو قسەی ڕابردوو چەواشە نەبێت، لە بەڵگە هێنانەوە بەوتەی خوای گەورە کە لە سورەتی (غافر) لەسەر زوبانی باوەڕدارێکی گەلەکەی فیرعەونەوە دەفەرموێت: ﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِن قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِّمَّا جَاءَكُم بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ اللَّهُ مِن بَعْدِهِ رَسُولًا﴾[٣٤] واتە: سوێند بەخوا (یوسف)یش لە پێشدا بە چەندان بەڵگە و نیشانەی ڕوونەوە هاتە لاتان بۆ ڕێنمونیتان، کەچی لە پەیامەکەی ئەویش کە پێی هاتبوو بۆتان، هەر لە گومان و دوو دڵیدا بوون، هەتا کاتێك یوسف مرد، ئەوسا وتتان: ئیتر خوا دوای ئەو هیچ پێغەمبەرێکی تر نانێرێت)). لەبەر چەند هۆکارێك:

١- ئایەتەکە بەڵگەیەکی ئاشکراو بێ گومان نییە، لەسەر ئەوەی کە مەبەستی ئایەتەکە پێی (یوسف کوری یەعقوب) بێت، نەخێر ... ڕەنگە ئەو (یوسف)ە مەبەست پێی (یوسف)ێکی دیکە بێت، چونکە هەندێك لە زانایانی تەفسیر دەفەرموون ئەو (یوسف)ە (یوسف)ی کوری یەعقوب نییە، بەڵکو (یوسف) کوری (ئەفرانیم) کوری یوسف کوری یەعقوبە، واتە کوڕەزای پێغەمبەر (یوسف) خۆیەتی، کە بۆ ماوەی (٢٠) ساڵ لەناویاندا بانگەوازی کردووە، ئەمەش لە هاوەڵی موفەسیر (عبدالله ی کوری عەباس)ەوە گێڕدراوەتەوە، واتە ئەمە تەفسیری ئیبن عەباسە، هەروەها ئەمەش وتەی ئیمامی شەوکانی و سەعدی یە، وە دەتوانیت بۆخۆشت سەیری تەفسیری (قرطبي) بکەیت، شتێکی ئاشکراشە بەڵگە ئەگەر ئەگەری کەوتە ناو، بەکار نایەت بۆ بەڵگە هێنانەوە ...

٢- خۆ گریمان ئەگەر، یان فەرزەن، ئایەتەکەش مەبەستی پێی (یوسف کوری یەعقوب) بێت، سەلامی خوایان لێ بێت، بەهەمان جۆر ئایەتەکە بەڵگەیەکی ئاشکرا نییە لەسەر ئەوەی کە پاشا (مەلیك)ی میصر لەسەر کوفر و بێ باوەڕی خۆی ماوەتەوە، بەڵکو مەبەستی ئایەتەکە پێی لەسەر زۆربەی بەنو ئیسرائیلە ...

٣- ئایەتەکە باسی کوفر و بێ باوەڕی (بەواح) ڕوون و ئاشکرای نەکردووە، بەڵکو باسی شەکو گومانی کردووە، وە گومانیش دەکرێت لە کاتێکدا لە دڵدا بشاردرێتەوە، وە لە کاتێکی تردا ئاشکرا بکرێت، جا ئەگەر ئەوە جێگیر بوو کە (یوسف) پایە دار و دەسەڵات دار کراوە لە زەویدا، و فەرمانی بە یەکتاپەرستی و چاکە کردووە و، ڕێگری لە شیرك و خراپە گرتووە، وەك پێشتر باسمان کرد، ئەوە لە هیچ کەسێك قبول ناکات

چوارەم: ئەگەر لەوانەی باسمان كردوو ڕونمان كردەوە بەباشی تێگەیشتی، وە بە تـەواوی بـۆت بـووە یـەقین و دڵنـیـایی، كـە بـوون بـە وەزیـری یوسـف، یـان گرتنـە ئەسـتۆی وەزارەت بـۆ یوسف، پێچەوانەی یەكتاپەرستی (تەوحید) نەبووە، وە دژو پێچەوانە و هەڵوەشێنەری میلـەت و ڕێبازی ئیبراهیم نەبووە، وەك چۆن ئەمە حاڵی ئەوانەیە كە لەم سەردەمەدا دەبنە وەزیر .

پاشان گریمان یـان فـەرەزەن وای دانـێین كـە پاشای میصـر لەسـەر كوفر و بـیرو بـاوەری باپیرانی خۆی مابێتەوە ... ئەوە كاركردن و گرتنە ئەستۆی یوسف بۆ ئـەو ویلایـەت و فـەرمان ڕەواییە بابەتێكە لە بابەتە فەرعی و لاوەكـی یـەكان، كـە لـە بنچینەی ئاییـنـدا هـیـچ گرفتێكـی لەسەر نییە، لەبەر ئـەوەی لـە پێشـتردا بۆمـان سـابت بـوو، یـان بۆمـان جێگیر بـوو، كـە یوسـف شیرك یان كوفر یان پشتگیری كافران یان شەرع دانـانی لەگـەڵ خـوای گـەورە نـەكردووە، بـەڵكو فەرمانی بە یەكتاپەرستی (تەوحید) كردووە، و ڕێگری نكوڵی هەموو ئەو خراپانەشی كـردووە وەك شـیرك و كـوفر و تەشـریع و پشـت گـیری كـافران، وە هـەروەها خـوای گـەورەش لـە بـارەی

كە لەبەردەمیدا و بە ئاشكرا (شـیرك) بكات ... بـەڵكو هـیـچ كەسـێك زاتـی كـاری خراپـە و مونكـەر ناكات، چـونكە ئـەو حـاكم و دەسـەڵات دار و لەهـەمان كاتیشـدا پێغەمبـەری خـوا بـووە، وە خـراپترین شـت لای ئەو(شیرك) بووە، بەلاَم لەوانەیە ئەمەی لە دڵیدا شاردبێتەوە، و لە ڕواڵەتدا ڕێباز و میلەتی ئیمانی نیشان دابێت، ئەویش لە ترسی سوڵتان و دەسەڵاتداری حـەق ... ئەمـەش پێـی دەوترێت نیفـاق و دوو ڕوویـی، وە دوو ڕوانیش لە دونیادا بە ڕواڵەت هەڵسوكەوتیان لەگەڵ دەكرێت، وەك خـوای گـەورە دەفـەرموێت: ﴿**حَتّى إِذا هَلَكَ قُلتُم لَن يَبعَثَ اللَّهُ مِن بَعدِهِ رَسولًا**﴾٣٤) واتە: هەتا كاتێك یوسف وەفاتی كرد، ئەوسا وتتـان: ئـیتر خوا دوای ئەو هیچ پێغەمبەرێكی تر نانێرێت)). ئەمـە بەڵگەیـە لەسـەر ئیمـانی ئـەوان، بـە پێغەمبـەرێتی یەكەی، ئەگەر بە ڕووكەش و ڕواڵەتیش بێت ...

وە لێرەدا ئاگادارییەك پێویستە، بۆ هەندێك لەو بە فیتنە چووانەی كە لە شوبهە و گومانـەكانیان دان بـۆ ئەم بابەتە، باسی باوەڕ دارەكەی خزمی فیرعەون دەكەن، بە بەڵگەی ئەوەی ئیمانەكەی خۆی شاردۆتەوە ... ئێمـەش پێیان دەڵێین: ڕووی بەڵگە لە كوێ یـە؟ لـە نێوان نیـزاع و مشـتومڕی ئێمـە و ئێـوە لـە چیرۆكی ئـەو كەسـە ئیمـان داردا؟ لە ڕاستیدا جیاوازی و فەرقێكی گەورە و فراوان هەیە لە نێوان شاردنەوە و كیتمانی ئیمان و شـاردنەوەی بـۆ كەسێكی بێ دەسەڵات، لەگەڵ بەشداری كردن لە كوفر و شیرك و تەشـریع و شـەریعەت دانـان و ـ كۆبونـەوە و دەست تێكەڵاو كردن لەسەر دینێك لە جێگەی دینی خوای گەورە، ئایا دەتوانن بۆمان بسەلێنن كـە ئـەو كەسـە ئیمانـدارەی ئێوە باسی دەكـەن شـەریعەتی دانـاوە، یـان خـەریكی تەشـریع بوو‌بێـت؟ وەك ئێـوە خـەریكی شـەرع دانـانن، یـان ئـەو بـەژداری لـە حـوكمی بـە غـەیری حـوكمی خـوای گـەورە كـردووە، وەك ئێـوە بـەژدارن، یـان ئـەو لەگـەڵیان لەسـەر دیموكراسی یان دینی غەیری خوای گەورە كۆبۆتەوە هەروەك ئێوە دەیكەن؟؟؟ لـە پێشـدا چاك لـە شـتەكان تێبگـەن پاشان بیكەنە بەڵگە .... ئەگەر نا واز لەو زۆر بڵێیی و چەنەبازی و شەق شەقانە بهێنن ...

مەسائيلە فەرعى و لاوەكى يەكان دەفەرموێت: ﴿لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾ المائدة٤٨).
واتـە: بـۆ هـەر يـەكێك لـە ئـەهلى كيتابـەكان يـەك بـە دواى يـەك شـەريعەت و مەنهـەجێكمان داناوە، يان بۆ هەر پێغەمبەرێك كە ناردوومانن شـەريعەت و مەنهـەجێكمان نـاردووە، يـەك بـە دواى يەك كتێب و بەرنامەمان بۆ ناردن، هەتا كۆتا شەريعەت كە ئيسلامە)).

جا دەكرێـت شـەريعەتى پێغەمبـەران لـە برِيـارە فـەرعى و لاوەكيەكانـدا جـۆراو جـۆر و جياواز بن، بەلاّم لە باب و باسى يەكتاپەرستى (تەوحيد)دا هـەموويان يـەكێكن، واتـە جيـاوازى يـان نييـە، بـەو بەلگـەى لـە صـەحيحى (بوخـارى)دا هـاتووە ئـەبو هـورەيرە دەگێرِێتـەوە پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموويەتى: ((نحن معاشر الأنبياء إخوة لعلات ديننا واحد)). واتـة : ئيَمـةى كوَمـةلَى ثيَغةمبـةران بـراين لـة باوكيَك و دايكـى جيـاواز، ديـن و ئاينمان يةكيَكة)). واتە: بران لە دايكى جياواز، بەلاّم باوكيان يەكێكە ... ئەمەش ئاماژەيـە بـۆ رێكى و هاوبەشى و رێككەوتن لە ئەصل و بنەماى يەكتاپەرستى و، جياوازى و جۆرا و جـۆرى لە فەرع و فروعـى ئەحكامـەكانى شـەرعدا ... چونكە دەكرێـت هەنـدێك جار شـتێك لـە بـابى شـەريعەتى پـێش خۆمانـدا حـەرام بووبێـت، پاشـان بـۆ ئيمـە حـەلاّل كـراوە، بۆنمونـە وەك (غەنيمـەت) كـە پێـى دەووتـرين دەسـتكەوتى جـەنگ، وە هـەروەها بـە پێچەوانەشـەوە، شـتێك بۆئەوان حەلاّل بێت، بەلاّم دوايى لەسەر ئێمە حەرام كرابێت، يان شتێك لەسەر ئەوانەى پـێش ئێمە قورس كرابێت بەلاّم دوايى لەسەر ئێمـە ئاسان كـراوە، ئـيتر بـەوجۆرە، لەبـەر ئـەوە هـەر شەرعێكى پێش شەريعەتى ئێمە شەريعەت نييە بۆ ئێمە، بە تايبەت ئەگەر شتێك بە بەلگەوە پێچەوانەى شەريعەت بێت .

هەروەها لە شەريعەتى ئێمەدا (ئيسلام) بەلگەى صەحيح هەيـە لەسـەر نادروسـتى ئـەو شتەى كە بۆ يوسف شەرعى بووە، سەلامى خواى لىٚ بێت، وە بۆ ئێمە دروست نييـە و حەرامـە لەسـەر مـان كـە ئـەنجامى بـدەين، بـەو بەلگـەى (ئـيبن حـەببان) و (ئـەبو يـەعلا) و ئيمـامى (طەبەرانى) و غەيرى ئەوانيش لە ئـەبو هورەيرە وە دەگێرِنـەوە پێغەمبـەرى خـوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموويەتى: ((لَيَأْتِيَنَّ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ يُقَرِّبُونَ شِرَارَ النَّاسِ، وَيُؤَخِّرُونَ الصَّلاَةَ عَنْ مَوَاقِيتِهَا، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلاَ يَكُونَنَّ عَرِيفًا، وَلاَ شُرْطِيًا، وَلاَ جَابِيًا، وَلاَ

خَازِنًا)).[٣٣] واته: بێ گومان هەندێك ئومەرائو كاربەدەست دەبنە فەرمان ڕەواتان، كە خەڵكی خراپ و نا مەسئول لە خۆیان نزیك دەكەنەوە و پۆست یان پێدەدەن و، نوێژەكان لە كاتی ئەفزەڵی خۆیاندا دوا دەخەن، ئەگەر هەر كەسێك لە ئێوە گەیشت بەو كار بەدەستانە، ئەوە بە هیچ جۆرێك نەبێتە: عەریف و، پۆلیس و، باج سێن و، گەنجینە وانیان)).

ئەوەی ڕاست بێت ئەوەیە ئەو كار بەدەستانەی كە پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) باسیان دەكات، كاربەدەستی كافر و بێ باوەڕ نین، بەڵكو فاجیر و سەفیهن، چونكە كەسی ئاگادار كار كە ئاگاداری شتێك دەدات، ئەوە بەردەوام باسی خراپی ئەو كارە دەكات، یان باس خراپ ترین شتی دەكات، خۆ ئەگەر ئەو حاكم و كار بەدەستانە كافر بوونایە پێغەمبەری خوا باسی دەكردن، بەڵام گەورەترین تاوان و جەریمە كە ئەوان دەیكەن تەنها بریتیە لە دواخستنی نوێژەكان و، نزیك كردنەوەی كەسانی خراپ لە خۆیان ... لێرەدا تەنها لەبەر ئەمە پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) ڕێگری و نەهی ئاشكرای كردووە لەوەی كە مرۆڤ ببێتە (خازن) واتە (گەنجینە وان) یان ... خۆ ئەگەر بوون بە پیشەی (گەنجینە) وانی حاكم و كار بەدەستانێكی فاجیر ڕێگری و نەهی لێكرابێت و لە شەرعی ئێمەدا حەرام بێت، ئایا ئەی چی بە بوون بە وەزیری گەنجینە وان، لەلای پاشا و مەلیكی كافر و كاربەدەستی موشریك ؟؟ ﴿قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيم﴾يوسف ٥٥) واتە: یوسف بە پاشای میصری

---

[٣٣]) صحيح: الحديث أخرجه ابن حبان في صحيحه كتاب السير باب طاعة الامامة حديث رقم ٤٦٦٩ ، وأخرجه ابي يعلى الموصلي في مسنده مسند ابي سعيد الخدري حديث رقم ١٠٧٧ ، واخرجه ابن حجر في المطالب العالية كتاب الخلافة باب العرافة حديث رقم ٢٢٢٢ رواه ابن حبان، وابو يعلا والطبري، وصححه الالبانى رحمه الله في السلسلة الصحيحة برقم (٣٦٠) / (٣٠٧/١) و صحيح الترغيب والترهيب برقم (٧٩٠)

تێبینی:

فەرموودەكە بەم شێوازەش هاتووە بەڵام شێخ ئەلبانی ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت سەنەدەكەی لاوازە:

روى الطبراني في "الصغير" و"الأوسط" عن أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (يكون في آخر الزمان لأمراء ظلمة، ووزراء فسقة، وقضاة خونة، وفقهاء كذبة، فمن أدرك ذلك الزمان منكم؛ فلا يكون لهم جابيا ولا عريفا ولا شرطيا).

واحسرتاه تقضي العمر وإنصرمت ** ساعاته بين ذل العجز والكسل

والقوم قد أخذوا درب النجاة وقد ** ساروا إلى المطلب الأعلى بلا مهل

ووت: بمكه به سەركار و بەرپرسی خەزێنه و گەنجینه و واریداتی میصر، چونکه من بۆ ئەو کاره چاودێرێکی باش و، پارێزەرێکی زانا و به ئاگام)).

ئەمە دەلیلێکی صەحیح و بەڵگە و بورهانێکی ئاشکرایه، لەسەر ئەوەی کە ئەمە لەشەرعی پێش خۆماندا بووه، وه ئەمەش له شەریعەتی ئێمەدا نەسخ بۆتەوه و سڕاوەتەوه ... والله أعلم.[٣٤]

وه (**هذه كفاية ... لمن أراد الهداية**) ئەمەش بەسە .... بۆ ئەو کەسەی هیدایەت و ڕێنمویی مەبەستە، بەڵام ئەو کەسەی بە چاك زانین و بە باش زانین و قسە و بۆچونەکانی ئەم و ئەو پێش بخات بەسەر بەڵگە و دەلیلە شەرعی یەکاندا، ئەوە ئەگەر چیاکان لە پێش چاویدا لێکبدەن هەرگیز هیدایەت و ڕێگەی ڕاستی دەست ناکەوێت .... ﴿وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ... ﴾ المائدة٤١). واته : هەرکەسێك خوای گەورە بیەوێت کافر و گومڕای بکات، ئەوە تۆ لەبەرامبەر خوادا هیچت پێ ناکرێت بۆی)).

وه له کۆتاییدا پێش ئەوەی قسەکانم لەسەر ئەم گومانە تەواو بکەم، بە پێویستی دەزانم کە ڕوونکردنەوەیەك بکەم لەسەر ئەوەی کە هەندێك لەو گومڕاو بە فیتنە چووانە کە شیرك و کوفریا تێکەڵ کردووە بەسەر یەکدا، و بە گومان و قسە و بە چاك زانینەکانیان، ڕێگە خۆش دەکەن بۆ چوونە ناو (وەزارەت) و (پەرلەمانە) شیرکی و کوفری یەکان، بەمەشەوە دانانیشن و ناوەستن، وه هەستاون بە تێکەڵ کردنی وتەیەکی شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە (رحمە الله) بە شوبهە و گومانەکانی خۆیان، لەبارەی گرتنە ئەستۆی وەزیریی پێغەمبەر یوسف لای پاشای میصر، وه ئەمە لە ڕاستیدا شاردنەوەی هەق و ڕاستی یە بە باتڵ و ناهەقی و درۆ، وه درۆکردن و ئیفترائە بەدەم شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیەوە ڕەحمەتی خوای لێ بێت، لە شتێکدا کە هەرگیز نەی ووتووە.

شێخی ئیسلام هەرگیز نەهاتووە چیرۆکی (یوسف) بکاتە بەڵگە بۆ بەژداری کردن لە تەشریع و شەرع دانان و کوفر و شیرك و حوکم کردن بە غەیری حوکمی خوای گەورە ... پەنا بەخوا ... بەڵکو ئێمە لێرەدا شێخی ئیسلام و دینەکەی بەڵکو تەنانەت عەقڵی ئەو کەڵە

[٣٤]) ئەمەیان گریمان ئەگەر وابوو، گریمان ئەگەر یوسف (علیه السلام) بوویە گەنجینە وانی پاشایەکی کافر.

پیاوە بە پاك ڕادەگرین لە هاوشێوەی ئەم جۆرە قسە ناشرینانە، کە تا ئێستا هیچ کەس زاتی ئەوەی نەکردووە ئەو جۆرە قسانە بکات، تەنها لەم دواییانەی ئاخیر نەبێت، کە کۆمەڵێك بێ شەرم و ئابڕو بانگەوازی بۆ دەکەن... وە دەڵێین: هەتا بەو جۆرەی ئەگەر قسەکەشی لەم بارەوە نەخوێنینەوە، چونکە قسەی لەم جۆرە هیچ کەسێکی ژیر و عاقڵ نایڵێت، جا چ جای (فەزڵەن) لە زاری پیاوێکی عالم و ڕەبانی و لەخوا ترسی موجاهید وەك شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە (لانزکیه على الله).... جا چۆن شتی وا، کە ئەو قسە و هەڵوێستی لەم بارەوە ڕوون و ئاشکرایە ... کە هەموو قسەکانی هەر دەڕژێن بەسەر (قاعیدە) ی : ((درء أعظم المفسدتين، وتحصيل أعلى المصلحتين، عند التعارض)). واتە: دوور خستنەوەی دوو خراپە و مەفسەدەی گەورە، بە بەدەست هێنانی بەرز ترینی دوو بەرژەوەندی و چاکە ، لەکاتی دژ بوونەوەیاندا)).

وە زانیت کە گەورەترین مەصلەحەت و بەرژەوەندی لە بووندا بریتیە لە بەرژەوەندی (تەوحید) یەکتاپەرستی، وە گەورەترین خراپە و مەفسەدەش بریتیە لە خراپە و مەفسەدەی شیرك و هاوبەشی دانان (تندید) ... هەروەها شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە باسی کردووە، کە (یوسف) سەلامی خوای لێ بێت، ئەوەی لە توانایدا بووە کردوویەتی و هەستاوە پێی بۆ عەدل و دادگەری و چاکە و ئیحسان، هەروەك لە (حِسبَة) دا، کاتێك باس و وەسفی گرتنە ئەستۆ و ویلایەتی یوسف دەکات دەفەرموێت: ((وَفَعَلَ مِنَ العَدلِ والخَير ما قَدَرَ عليه و دعاهُم إلى الإيمان والإحسان بحسب الامكان)).[35] واتە: ئەوەی لە توانایدا بووە کردوویەتی بۆ داد گەری و عەدالەت و خێر و چاکە، وە بانگەوازی کردووە بۆ ئیمان و چاکە کاری، بە پێی توانا)).

هەروەها دەفەرموێت: ((لكن فعل الممكن من العدل والاحسان)). واتە: بەڵام ئەوەی لە توانایدا بووە، کردوویەتی لە عەدل و چاکە کاری)).

وە هەرگیز باسی ئەوەی نەکردووە کە (یوسف) سەلای خوای لێ بێت شەریعەتی لەگەڵ شەرعی خوای گەورە دانابێت، یان بەژداری لە حوکمی غەیری حوکمی خوای گەورەدا

---

[35]) مجموع الفتاوى (ج٢٨/ ص٦٨).

كردبێت، یان شوێن (دیموكراسی) و دینه بەتاڵ كەرەوەكانی دینی خوای گەورەی كەوتووە، وەك ئەوە حاڵی ئەو گومڕاو بە فیتنە چووانەیە، كە وتە پاكەكانی ئەو كەڵە پیاوە بە شوبهە و بەڵگە بەتاڵ و سەقەتەكانیانەوە دەبەستنەوە و تێكەڵی دەكەن، بۆ گومڕا كردن و سەر لێ شێواندنی ئەجەر و گوجەرەكان و، شاردنەوەی هەق وراستی بە ناهەق و باتڵ و، نوور و ڕووناكی بە زەلاّم و تاریكی ...

پاشان ئێمە ئەی برایانی یەكتاپەرست ... قائید و بەڵگەمان كە هەموو كات دەگەڕێینەوە بۆلای كاتی نیزاع و ناكۆكی، تەنها وەحی یە و هیچی تر نییە بەولاوە، واتە وتەی خوای گەورە و وتەی پێغەمبەرەكەی (صلى الله عليه وسلم) ... وە هەموو كەس لە دوای پێغەمبەرەوە قسەی لێ وەردەگیردرێت و دەشدرێتەوە بە ڕویدا، خۆ ئەگەر هاوشێوەی ئەوەی كە پێتان وایە لە شێخی ئیسلامەوە ترابێت، وە حاشا كە شێخی ئیسلامیش شتی وای نە ووتووە، هیچ كاتێك نە لەو، وە نەلە هیچ زانایەكی لەو گەورەتری وەرناگرین، هەتا بەڵگەی صەحیح لە قورئان و سوننەتمان بۆ نەهێنێت ... ﴿قُلْ إِنَّمَا أُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ﴾. الانبياء٤٥).واتە: ئەی (محمد) پێیان بڵێ من تەنها بە وەحی –نیگا- ئاگادارتان دەكەمەوە)) ... ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾. البقرة ١١١). واتە: پێیان بڵێ دە بەڵگەكانتان بهێنن ئەگەر ڕاست دەكەن)).

لەبەر ئەوە ئاگادار بە ... وە (تەوحید) یەكتاپەرستی بە ددانە خرێ كانت بگەزە و بیگرە، وە نەكەیت لە ڕێگە لابدەیت یان بە هەڵەدا بچیت، بە تەلبیسات و فرت و فێڵ و پڕو پاگەندەی شوێن كەوتوانی شیرك و دوژمنانی یەكتاپەرستی... وە یان پێت وابێت زەرەر مەند دەبیت بە موخالەفە و پێچەوانە كردنیان، وە هەموو كات لە ئەهل و دەستەی وەستاو لەسەر دینی خوای گەورە بە، وەك پێغەمبەری خوا باسیان دەكات و دەفەرموویێت: ((لا يَضُرُّهُم مَن خالَفَهُم وَلا مَن خَذَلَهُم حَتى يَاتِيَ أمر الله وَهُم علـى ذلك)). واتە: هەركەس پێچەوانەیان بوەستێتەوە زەرەریان پێ ناگەیەنێت، وە ئەوەشی كە دژایەتی و زەم و بەر بەرەكانێیان دەكات، هەتا فەرمانی خوا دێت ئەوان هەر ئاوا دەمێننەوە لەسەر دینی خوای گەورە و هەق و یەكتاپەرستی)).

گوماني دووەم:

(أن النجاشي لم يحكم بما أنزل الله ومع ذلك كان مسلما)

(نەجاشی) پاشای (حەبەشە) بە حوكمی خوای گەورە حوكمی نەكردووە، لەگەڵ ئەوەشدا موسوڵمان بووە

بەهەمان جۆر، هەوەس بازەكان هەر بە چیرۆكی پێغەمبەر (یوسف)ەوە سەلامی خوای لێ بێت نەوەستان، بەڵكو بازیان هەڵدا بۆ چیرۆكی پاشای حەبەشی كەناوی (نەجاشی) بوو، هەتا بیكەنە پینە و پەرۆ كردن بۆ كار كردنیان لە ژێر سێبەری راحەتی طاغوتە شەرع دانەرەكان، جا ئایا ببنە فەرمان ڕەوا، یان ئەندامی پەرلەمان یان شتی تر...

زۆر چاو قاییمانە دەڵێن: نەجاشی حوكم و فەرمان ڕەوایی نەكرد بە حوكمی ئەوەی خوای گەورە ناردویەتی، هەتا پاش موسوڵمان بونیشی، وە هەر لەسەر ئەمەش مایەوە هەتا مرد، وە لەگەڵ ئەمەشدا پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) بە بەندەیەكی صالح و چاكە كاری ناو بردووە، و نوێژی نادیار (صلاة الغائب) یشی لەسەر كرد و، فەرمانی بە هاوەڵەكانیش كرد كە نوێژی لەگەڵدا لەسەر بكەن بە نادیاری ... و هاوشێوەی ئەم قسە لارو لەوێرانە، كە لە دڵانێكی ڕەش و نەخۆشەوە نەبێت هەرگیز دروست نابن و دەرناچن .

ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە پێیان دەڵێین:

یەكەم: پێویستە لەسەر ئەو كەسەی كە ئەم شوبهە بەتاڵە دەكاتە بەڵگە، پێش هەموو شتێك دەبێت بە بەڵگەی صەحیح و ئاشكرا و ڕەوان و بڕاوە، بۆمان بسەلمێنێ كە نەجاشی پاشای حەبەشە حوكمی نەكردووە بەوەی كە خوای گەورە دای بەزاندووە بۆ سەر پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)، واتە حوكمی نەكردووە بە حوكمی ئیسلام پاش موسوڵمان بونیشی .

هەرچەندە بۆخۆم زۆر پێداچوونم كردووە بۆ هەموو قسەكانیان لەسەرەتاوە بۆ كۆتا، بەڵام لە قسە و قسەڵۆك و قالو قیلی ئەم ئەو بەولاوە هیچی تر لە هەگبەیاندا نییە، وە تەنها بەڵگەیەكی ڕاست و صەریح لە كیتاب و سوننەتدا نابینیت لەسەر ئەم باسە لە قسەو قسەڵۆكە كانیاندا، وە خوای گەورەش دەفەرموێت: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾. البقرة ١١١).

واتـه: پێیـان بڵـێ ده بەڵگـەكانتان بهێـنن ئەگـەر ڕاسـت دەكـەن)). خـۆ ئەگـەر بـە بەڵگـە و بورهانەوە نەهاتن لەسەر ئەم باسە، ئەوە لە ڕاست گۆكان نـین، بـەڵكو ئەوانـە لـە ساختەچی و درۆزنەكان ...

دووەم: ئەوەی كە لەنێوان ئێمە و ئەواندا شتێكی ئاشكرا و حاشا هەڵنەگرە، ئەوەیـە كـە (نەجاشی) پێش كامڵ بوون و تەواو بوونی (شەریعەت) مردووە، وە ئەو ڕێك بە دەقیقی پێش دابـەزینی ئایـەتی (١١١)ی سـورەتی (البقـرة) مـردووە، كـە خـوای گـەورە دەفـەرموێت: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾. واته: ئەمرۆ ئاییینەكەتانم بۆ كامڵ و تەواو كردوون، وە چاكە و بەرەكەتی خۆم ڕشتووە بەسـەرتاندا، كـە ئـایینی ئیسلام دین و ئاین تان بێت)). ئەم ئایەتە لە (حَجُ الوَداع) حەجی ماڵ ئاوایی دابەزی و نازڵ بـوو، وە نەجاشی پاشای حەبەشەش بە ماوەیـەكی زۆر پـێش فـەتح و ڕزگـار كردنـی (مەككە) مـردووە، وەك چۆن (حافظ) ئیبن كەثیر و غەیری ئەوانیش باسیان كردووە ...[٣٦]

جا ئەوەی لەسەر نەجاشی پێویست بـوو لـەو سـەردەمەدا كـە حوكمی پـێ بكات، حـوكم كردن و كاركردن بووە بـەوەی كـە پێـی گەیشتووە لـە ئـایینی ئیسلام، چونكە حـوكم كـردن و كاركردن لەم كاتەدا دەبێت تەنها بەوە بێت كە پێی گەیشتووە لە شەریعەت، ئەگەر شتێكی پـێ نەگات هەر لەخۆوە كار و حوكم بە چی بكات؟؟، چونكە خـوای گـەورە دەفـەرموێت: ﴿وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ﴾. واتـه: ئـەم قورئانـەم بـۆ نێـردراوە هـەتا ئێـوەی پـێ بترسێنم و ئاگادارتان بكەمەوە لە سزای خوای گەورە و عەزابی دۆزەخـی، وە بـۆ هـەر كەسـێكی دیكەش كە پێی دەگات)).

وە هـەروەها شـتێكی ئاشكراشـە لای هـەمووان، كـە لـەو سـەردەمەدا هۆكـار و وەسـیلەكانی نەقڵ و گواستنەوە وەك ئێستا نەبووە، ئەگەر هەندێك حوكم و دەقی شەریعەت نـازڵ ببووایـە، ئەوا خێرا بە ئاسانی بـە مـرۆڤ نەدەگەیشت و بـڵاو نەدەبوویـەوە، مەگـەر دوای سـاڵانێكی زۆر نەبوایە، یان لەوانەشە هەر كەس نەی زانیبایە هەتا خەڵكی خۆیان پاش بڕینی ڕێگایـەكی زۆر نەچونایە بۆلای پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، هەورەها دین ئێشتا شتێكی نوێ بـووە و قورئـان بـە لێشاو دادەبـەزی و شـەریعەتیش كامـڵ و تـەواو نـەكرابوو ... وە لەسـەر ئەمـەش

[٣٦]) البداية والنهاية (ج٣/ص٢٧٧).

بەڵگەیەکی زۆر ئاشکرا هەیە، کە لە صەحیحی بوخاری و جگە ئەویشدا هاتووە کە (عبدالله ی کوری مەسعود) خوای لێ ڕازی بێت دەگێڕێتەوە: ((كنا نسلم على نبي صلى الله عليه وسلم في الصلاة فيرد علينا، فلما رجعنا من عند النجاشي سلمنا عليه، فلم يرد علينا، وقال: إن في الصلاة شغلا)). واتە: ئێمە پێش ئەوەی بچین بۆ حەبەشە لە نوێژدا سەلامان لە پێغەمبەری خوا دەکرد (صلى الله عليه وسلم) وە ئەویش وەلامی دەدایەوە ، بەلاّم کاتێك لە حەبەشە و لای نەجاشی گەراینەوە پێغەمبەری خوا لە نوێژدا بوو سەلامان لێکرد بەلاّم وەلاّمی نەداینەوە و، پاش تەواو بوونی نوێژەکە فەرمووی : ((إنَ في صَلاةِ لَشُغْلاً)) واتە لە نوێژدا وتوێژ هەیە لەگەڵ خوای گەورەدا)).[37]

ئەگەر ئەو هاوەڵە بەرێزانە کە لەلای (نەجاشی) پاشای (حەبەشە) بوون، ئەم هەواڵەیان پێ نەگەیشتبوو، لەگەڵ ئەوەی زمانی (عەرەبی)یان بە چاکی دەزانی و، بەردەوام هەموو کات چاودێری هەواڵ و فەرمانی پێغەمبەری خوا بوون (صلى الله عليه وسلم)، کە قسە کردن لە نوێژدا نەسخ بۆتەوە و سڕاوەتەوە، لەگەڵ ئەوەی کە نوێژ عیبادەتێکی ئاشکرایە و پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لە شەو و ڕۆژێکدا پێنج جار بە کۆمەڵ و جەماعەت بۆ خەڵکی

---

[37]) تێبینی:

واتایی ((لَشُغلاً)) ئەوەیە : لە نوێژدا مەشغوڵ بوون و سەرقاڵ بوون بە خوێندنی قورئان و پاڕانەوە وذیکر و تەعظیمی خوای گەورە هەیە ... لەبەر ئەوە دروست نییە خۆ مەشغوڵ کردن و سەرقاڵ بوون بە شتی دیکەوە لە قسە و جوڵە.

وە هەروەها لە فەرمودەی دیکەدا کە موسلیم دەیگێڕێتەوە بۆمان ، ئیبن مەسعود دەڵێت : **((فقال لی بیده هكذا))** وە لە ریوایەتێکی دیکەدا دەفەرموێت : **((فأشارَ إلي))** واتە بەدەست ئیشارەتی بۆ کردین و وەلاّمی داینەوە ،،،، وە فەرموودەکەی بوخاری کە دەڵێت : وەلاّمی نەداینەوە مەبەست پێی بە وتە بووە واتە بە دەم وەلاّمی نەداینەوە ، بەلاّم بەدەست وەلاّمی داینەوە.

وە فەرمووەدەکەش بەڵگەی ئەوەیە کە سەلام کردن لە کەسی نوێژ خوێن دروستە ئەگەر لە نوێژدا بێت ، وە پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) کە سەلامیان لێ کرد نکوڵی لێ نەکردن ، وە نەسخیش نە بۆتەوە ، بەلکو ئەوەی نەسخ بۆتەوە تەنها وەلاّمدانەوەی سەلامە بە دەم ، واتە بە وتە ، بەلاّم وەلاّم دانەوەی سەلام بە ئیشارەت هەر وەك خۆی ماوەتەوە .. وەك لە فەرموودەکەدا هاتووە ..

دەكرد ... ئەی ئایا چی بە تەواوی عیبادەت و پەرستش و تەشریع و حدود و سنورە شەرعی یەكانی دیكە كە هیچ كات وەك نوێژ كردن ڕۆژی (پێنج) جار دووبارە نابنەوە ؟؟؟

ئەی هیچ كام لەوانەی كە شوێن شیركی (دیموكراسی) كەوتوون، ئەمڕۆ دەتوانن بڵێن و بانگەوازی ئەوە بكەن، كە قورئان و ئیسلام یان دینیان پێ نەگەیشتووە، هەتا قیاسە فاسد و چەوت و باتڵەكەی بە حاڵی نەجاشی یەوە بشوبهێنێت، لە كاتێكدا نە ئاین بۆخۆی كامڵ و تەواو بوو بوو، نە تەواوی ئاینیش بەو گەیشتبوو ؟؟؟

سێیەم: پاشان ئێمە بەڵگەی ڕاست و صەحیح مان لەبەردەستدایە، هەر لە قورئانەوە بۆ فەرموودە پاشان بۆ وتەی هاوەڵان و شوێن كەوتووان و زانایانی ئەهلی سوننە و جەماعەت، كە (نەجاشی) پاشای حەبەشە كابرایەكی یەكتاپەرست بووە و، حوكمی بە حوكمی خوای گەورە كردووە (بما أنزل الله)، وەهەر بەیەك تاپەرستی (موەحید)ی مرد، چونكە نەصی ئایەتی لەسەرە و، خوای گەورە لە سورەتی (ئەلمائیدە)دا لەبارەیەوە دەفەرموێت : ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ المائدة: ٨٢) واتە ...... ئەی محمد : بێ گومان دەبینی و بۆت دەردەكەوێت كە بەسوود ترینی خەڵكانی جیهان بەرانبەر ئەوانەی باوەریان هێناوە، ئەو كەسانەن كە ووتیان : ئێمە نەصارا و هاوەڵی عیسایین (علیه السلام)، چونكە هەندێكیان تێدایە زانا و خواپەرست و گۆشە گیرن، خۆیان یەكلا كردۆتەوە بۆ خوا، وە خۆبەزل زان و فیزاوی نین)) ... زانایانی تەفسیر وەك ئیمامی (طەبەری) و (جەلالەدینی سیوطی) و (جەلالەدینی ئەلمحەلا)، كە پێیان دەڵێن (الجلالين) و (ئیبن كەثیر) و (ئیبن عەباس) و زۆرێكی دیكە دەفەرموون : ئەم ئایەتە لەبارەی نەجاشی و هاوەڵەكانییەوە هاتە خوارێ (نازڵ) بوو، كاتێك (جەعفەری كوری ئەبو طالیب)ی ئامۆزای پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لە حەبەشە پەنای بۆ بردن و سورەتی (یس) ی بۆ خوێندن، بەو جۆرە ئەوان تێر گریان و بە فرمێسك ڕیشیان تەڕبوو/ وەك لە ئایەتەكەدا هاتووە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ * وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ * فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾...[38] هەتا ئیمامی طەبەری دەفەرمویت : کاتێك نەجاشی گوێبیستی بوو کەوتە ڕێ هەتا بێت بۆلای پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) بەڵام لە ڕێگەدا کۆچی دوایی کرد و مرد، ئیتر پێغەمبەری خوا هەر لە مەدینە هاوەڵەکانی ئاگادار کردەوە و نوێژی نادیار (صلاة الغائب) لەگەڵ هاوەڵە بەڕێزەکاندا لەسەر کرد ... وەك لە صەحیحی بوخاری و موسلیمدا هاتووە

چوارەم: ئەگەر ئەمە سابت بوو، ئەوە پێویستە بزانرێت کە (نەجاشی) پاشای (حەبەشە) حوکمی بە حوکمی خوای گەورە کردووە، واتە حوکمی بەوە کردووە کە خوای گەورە بۆ پێغەمبەری ناردووە (صلی الله علیه وسلم)، وە هەرکەسیش گومانی پێچەوانەی ئەمە ببات بەوە بڵێت (نەجاشی) حوکمی بە حوکمی خوای گەورە نەکردووە، ئەوە هیچ ڕێگا و مەجالێك نییە بۆ بە ڕاست دانان و باوەڕ کردن و وەرگرتنی قسەکەی، مەگەر بە بەڵگە و بورهانی ڕاست و دروست نەبێت، وە خوای گەورەش دەفەرمویت: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾. البقرة ١١١). واتە: پێیان بڵێ دە بەڵگەکانتان بهێنن ئەگەر ڕاست دەکەن)).. وە هەموو ئەوانەشی چیرۆکی (نەجاشی) دەکەنە بەڵگە و، هەموو ئەو شتانەی کە باسی دەکەن لەبارەیەوە، بەڵگەن لەسەر یان نەك بەڵگەبن لەسەرمان، چونکە هەموو بەڵگەکان ئەوە دەسەلمێنن کە (نەجاشی) فەرمان ڕەوا و حاکم بووە بەوەی کە خوای گەورە ناردوویەتی لەو کاتەدا لەو حوکمانەی کە پێی گەیشتبوون، چونکە :

---

[38]) واتای ئایەتەکە بەم جۆرەیە:

((هەرکە گوێیان لەو قورئانە دەبێت (واتە نەجاشی و ئەوانەی کە لەگەڵیدان) کە بۆ پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دابەزێنراوە، دەبینی فرمێسك لە چاویان دەڕژێ و، دڵیان ترسی خوای لێ دەنیشێ و بە کوڵ دەگرین، چونکە لە ئاستی حەق و ڕاستی چاك تێگەیشتوون، ئەوساش لەناخی دڵیانەوە دەڵێن: پەروەردگارمان... ئێمە باوەڕمان هێنا بەو قورئانەی ناردت، تۆش لەگەڵ شایەتاندا ناومان بۆ ڕاستی و هەقیانەتی قورئان بنوسە و بمان کەرە ڕیزی ئوممەتی محمد (صلی الله علیه وسلم)، دەشڵێن: جا چیمانە باوەڕ بە یەکتاپەرستی خواو، بەو ڕاستیەی لە قورئاندا هاتووە نەهێنین؟، بەتەماشین پەروەردگارمان لەگەڵ پیاو چاکاندا بمانباتە بەهەشت، ئینجا خوای گەورەش لە بەرامبەر ئەوقسەوە کردیان و پارانەوە: بەچەندان باخ و باخاتی بەهەشت، کە جۆگەو ڕوبارێکی زۆری لە (شیرو، هەنگوین و، عەرەق، و ئاو) بە خوڕ بە بەریاندا دەڕوات پاداشتی دانەوە، وە بۆ هەتا هەتاش تێیدا دەمێننەوە، ئەوەش پاداشتی هەموو چاکە کارەکانە، یان هەموو یەکتاپەرستەکانە، ئەوانەش کە نکوڵی یەکتاپەرستی یان کردوو باوەڕیان بە نیشانە و ئایەتەکانی ئێمە نەبوو، ئەوانە هاوەڵی ئاگری دۆزەخن)).

١- ئەوەی لەو کاتەدا لەسەر (نەجاشی) واجب بووە، شوێن کەوتنی ئەوە بووە کە خوای گەورە ناردویەتی و دایبەزاندووە، واتە: بەجێگەیاندن و شوێن کەوتنی یەکتاپەرستی (تەوحید) و، باوەڕ هێنان بە پێغەمبەرایەتی (محمد) صلی الله علیه وسلم، وە بەوەی کە عیسا بەندەو پێغەمبەری خوایە/ .... وە نەجاشی ئەمەشی کرد، کاتێك پەیامەکەی کە بۆ پێغەمبەری خوای (صلی الله علیه وسلم) ناردوو و ڕەوانە کرد .[39]

٢- وە هەروەها پەیمان (بەیعەت)ەکەی (نەجاشی) بە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و کۆچ کردن بۆلای، لەو کتێبەی کە باسمان کرد (نەجاشی) باسی ئەوە دەکات: (کە خۆی و کورەکەی لەسەر دەستی (جەعفەر) و هاوەڵەکانی پەیمان (بەیعەت) یان داوە بە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و باوەڕیان هێنا بە خوای گەورە، وە هەروەها (نەجاشی) کورەکەی خۆی کە ناوی (أریحا بن الاصحم ابن حجر) بوو نارد بۆلای پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و، ڕایسپارد و پێی ووت کە بە پێغەمبەری خوا بڵێت: (إن شئت أن آتيك فعلت يا رسول الله، فإني أشهد أن ما تقول حق). واتە: ئەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئەگەر دەتەوێت بێم بۆلات ئەوە دێم، چونکە من شایەتی دەدەم و باوەڕم وایە، ئەوەی کە تۆ دەیڵێیت هەقە)). جا پێ دەچێت یان لەوانەیە (نەجاشی) ڕاستەوخۆ پاش ناردنی ئەم نامە و ڕاسپاردەیە مردبێت، یان پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) لەو کاتەدا ئەمەی لێ نەویستبێت، واتە نەی ویستبێت کە (نەجاشی) بچێت بۆلای، جا گشت ئەمانە هەمووی شتی نادیار و نا ئاشکران لە چیرۆکەکەدا، بۆیە بڕیار دان پێی لەسەر شتێك یان کردنی بە بەڵگە لەسەر شتێك بە بڕاوەیی دروست نییە، چ جای ئەوەی لە باسەکانی یەکتاپەرستی (تەوحید) و بنچینە (ئوصول)ی یەکانی دیندا بێت...

٣- وە هەروەها پشتگیری و سەرخستن و نوصرەتی (نەجاشی) بۆ پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و دینەکەی و هاوەڵەکانی، ئەمەش کارێکی زۆر گەورە و گرنگ بوو، کە

[39]) سەیری کتێبەکەی (سليمان الاشقر) بکە بە ناونیشانی (حكم المشاركه في الوزاره والمجالس النيابيه) کە لە (زاد المعاد)ەوە وەری گرتووە (ج٣/ص٦٠)/ عمر الاشقر سالی (٢٠١٢) لە تەمەنی (٧٢) ساڵیدا مرد.

(نەجاشی) لە (حەبەشە) كۆچ بەر (موهاجیر)ەكانی سەرخست و لای خۆی گلی دانەوە و پاراستنی و ئەمن و ئاسایشی بۆ دابین كردن، و تەسلیم و رادەستی قورەیشی نەكردنەوە، وە نەشی هێشت یان رێی نەدا بە (نەصارا) خاچ پەرستەكانی (حەبەشە) كە دەست درێژی بكەنە سەریان و ئازاریان بدەن، لەگەڵ ئەوەشدا كە ئەوان (جەعفەر) و هاوەڵە كۆچ بەرەكان بە ئاشكرا بیرو باوەرو عەقیدەی خۆیان لەبارەی (عیسا)ەوە (علیه السلام) دەردەبڕی و بانگەوازیان بۆ دەكرد ...

وە بگرە جگە لە هەموو ئەمانەش لە كتێبەكەی (ئیبراهیم الاشقر)دا هاتووە دەڵێت: ((أنه (النجاشي) بعث بابنه و معه ستون رجلا من أهل الحبشة إلى النبي صلى الله عليه وسلم)). واتە: نەجاشی كوڕەكەی و (٦٠) پیاوی دیكەی لە ئەهلی (حەبەشە) نارد بۆلای پێغەمبەری خوا)). ئەمەش تەنها لەبەر سەرخستن و پشتگیری و شوێن كەوتنی پێغەمبەری خوا بوو (صلى الله عليه وسلم) .

وە لە فەرموودەیەكی (صەحیح)یشدا هاتووە كە بورەیدە لە باوكییەوە دەگێڕێتەوە: ((أن النجاشي أهدى لرسول الله صلى الله عليه وسلم خفين ساذجين أسودين فلبسهما)).[٤٠] واتە : لەو سەفەرەی كوڕەكەی (نەجاشی) پاشای حەبەشە بۆلای پێغەمبەری خوا (پاش ئەوەی باوەڕی هێنا) جوتێك خوفی ڕەشی سادەی بە هەدیە نارد بۆ پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) ، كە ئەویش لەپێی كردن)).

لەگەڵ هەموو ئەم بەڵگانەشدا (عمر الاشقر) بە دەست و قاچەوە تێكەوتووە و، بانگەوازی ئەوە دەكات كە (نەجاشی) حوكمی بە شەریعەتی خوای گەورە نەكردووە، وە ئەمەش وەك زانیت درۆ و دەلەسە و بوهتانە بەدەم ئەو بەندە یەكتاپەرستەوە .

بەڵكو حەق ئەوەیە كە (نەجاشی) حوكمی بە شەریعەتی خوای گەورە كردووە لە هەموو ئەو شتانەی كە پێی گەیشتبوون لە شەرائیعەكانی ئایینی ئیسلام، وە هەركەسیش پێچەوانەی ئەمە بڵێت هەرگیز باوەڕی پێ ناكرێت، تەنها بە بورهان و بەڵگەی راست و

---

[٤٠]) حسن صحيح : رواه ابن ماجة في كتاب اللباس – باب الخفاف السود برقم (٣٦٢٠) و حسنه الالباني وقال حديث حسن .من طريق بريدة.

دروست و بڕاوه نەبێت، خۆ ئەگەر نا ئەوه لە درۆزنەكانه و حسابی ئەوانی بۆ دەكرێت، خوای گەورەش دەفەرموێت: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾. البقرة ١١١). واتە: پێیان بڵێ دە بەڵگەكانتان بهێنن ئەگەر ڕاست دەكەن)).

چوارەم: بێ گومان وێنه و نمونه له چیرۆكی (نەجاشی) دا بۆ حاكم و فەرمان ڕەوایەكە كه هەر له بنەرەتدا كافر بووە و پاشان هەر له كارو مەنصەبەكەی خۆیدا بووە كه موسوڵمان بووە، جا صدق و راستگۆی و موسوڵمان بونەكەی دەرخستووه به تەسلیم بوون و رازی بوونی تەواوەتی بۆ فەرمانی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، ئەویش به ناردنی كوڕەكەی و پیاوانی قەومەكەی بۆلای پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، وه كوڕەكەی بنێرێت بۆلای هەتا پێغەمبەری خوا ڕێگەی بدات (نەجاشی) بابی بچێت بۆلای پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، وه هەتا سەرخستن و پشت گیری و شوێن كەوتنی خۆی بۆ پێغەمبەری خوا و دینەكەی دەربخات و ئاشكرا بكات، وه دژایەتی و بەرائەتی خۆی بۆ ئایین و ڕێبازی گەل و باپیرانی دەربخات و ئاشكرا بكات، كه دژو پێچەوانەی بیرو باوەڕی ڕاست و هەق بوون ...

وه هەروەها هەوڵی ئەوه دەدات كه هەق جێبەجێ بكات و، فێری ئایین ببێت و، نزیك ببێتەوه له بەرنامه و ئایینی راست و دروست، وه هەر لەسەر ئەو بیرو باوەڕە بە خوای گەورە بگات و بمرێت، ئەمانەش هەمووی پێش تەواو بوون و كامڵ بوونی شەریعەت و گەیشتنی بەو بوون بە تەواوەتی ...

ئەمانه وێنه و باسه راستەكانی ئەم ڕووداوەن، كه له دەقەكانی قورئان و فەرموودە و ئەثەرە راست و صەحیحەكاندا باس كراوه و سابت و جێگیر بووە، وه ئێمه تەحەدا دەكەین كه هەركەس بێت و وێنەیەكی جیاواز لەمەمان بۆ بسەلمێنێت، وه هەركەسێك شتێك لە پێچەوانەی ئەمە دەزانێت و پێی وایە ئەم شتە بەم جۆرە نییە، ئەوە عەرز و ئەوە گەس، با به بەڵگە و بورهانی راست و دروستەوە بێتە پێشەوە، وە بۆمان بسەلمێنێت، نەك بۆ ئێمە بەڵكو بۆ ئیمامی بوخاری و موسلیمیش بسەلمێنێ .... بەلاّم به بەڵگە و بورهان نەك بە قسەو فەلسەفە لێدان...

ئەوەی دەكرێتە بەڵگە و پێوەر و قیاس هێنانەوە لەسەر ئەم باسە، بێ گومان قیاس و پێوەرێكی پیس و جیاوازە، بە ئەندازەی جیاوازی ئەرز و ئاسمانەكان، ئەویش وێنە و نمونەی

كۆمەڵێکە لەخەڵکی کە خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام بەبێ ئەوەی خۆیان بەری بکەن لە دژو هەڵوەشێنەرەوەکانی ئیسلام، بەڵکو خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام و لەهەمان کاتدا زۆر بە ئاشکرا و فەخرەوە خۆیان داوەتە پاڵ دژو هەڵوەشێنەرەوەکانی ئیسلامیش، ئەوان هەرگیز خۆیان بەری نەکردووە و تەبەرایان نەکردووە لە دین و ئایینی (دیموکراسی)، وەك چۆن نەجاشی تەبەرای کرد لە دین و ئایینی مەسیحی (نەصرانی) یەت ...

نەخێر بەڵکو بگرە هێشتا ستایش و مەدحی دەکەن و بەشان و باڵیدا هەڵدەدەن و لە هەموو شوێنێکەوە بانگەوازی خەڵکی دەکەن بۆ چونە ناو ئەم دینە شیرکی و کوفری یەوە ... وە هەر لە خۆیان خوا و ئەرباب هەڵدەبژێرن و دەیکەنە سەرچاوەی شەریعەت و تەشریع لەسەر هەواو هەوەسی خۆیان بۆ خەڵکی دادەنێن ... وە بگرە لەگەڵ یان بەژدار دەبن لەو تەشریع و یاسا دانانە کوفری یە، کە بە گوێرەی بەندەکانی دەستووره داڕێژراوە دانراوەکەی دەستی خۆیانە، وە زۆر سادەو ئاسان لەگەڵیان تێکەڵ دەبن و هاوبەشیان دەکەن لەسەر ئەو ئایینە کوفری یە، هەر لە ئەندام و وەزیرانیان و غەیری ئەوانی دیکەش ... وە زۆر سور و پێداگرن لەسەر ئەو شیرك و بێ باوەڕی یە، وە دوژمنایەتی ئەو کەسانەش دەکەن کە دژی دەوەستن و پێچەوانەی ڕەفتار دەکەن و هەوڵ دەدەن بۆ تێك دان و لەبن دەرهێنان و ڕوخاندنی ...وە هەموو ئەمانەش پاش تەواو بوون و کامڵ بوونی ئاین و، پێگەیشتنی قورئان و فەرموودە و بگرە (ئەثەر)ی شە....

جا توخوا ... بۆ خوا، ئایا ئەم قیاس کردنە ڕاستە ؟ کەسێك پاش کوفر و شیرك باوەڕ دەهێنێ و دەگەڕێتەوە بۆلای ئایینی ئیسلام و هەوڵی فێر بوون و گەیاندنی و جێبەجێ کردنی فەرمانەکانی دەدات، پێش ئەوەی کە ئەو ئایینە کامڵ و تەواو ببێت لەگەڵ ئەو کەسەی کە نەفس و هەوەس و شەهوەتی خۆی کردۆتە خواو شەریعەتی خۆی و خەڵکی؟ لە کاتێکدا شەریعەت کامڵ بووە و، قورئان و سوننەتی پێ گەیشتووە، ئایا ئەم دوو شتە کۆ دەکرێنەوە؟ ئایا ڕەوایە ئەم دوقیاسە کۆ بکرێنەوە ؟

والله ما اجتمعا ولن يتلاقيا حتى تشيب مفارق الغربان

بەڵێ !! کۆدەبنەوە و یەکسانن، بەڵام لە میزان و تەرازوی هەق و ڕاستیدا نا ... بەڵکو لە میزان و شایەنی (مطففين)، ئەوانەی کە خوای گەورە چاویانی کوێر کردووە لە ئاست هەق و

راستيدا ... تەرازوو بازەكان ، هەر بۆيە كوێرانە دیندارى دەكەن بۆ دینى دیموكراسى و هەڵوەشێنەرەوەى ڕێباز و میلەتى یەكتاپەرستى ....

﴿وَيۡلٌ لِّلۡمُطَفِّفِينَ * ٱلَّذِينَ إِذَا ٱكۡتَالُواْ عَلَى ٱلنَّاسِ يَسۡتَوۡفُونَ * وَإِذَا كَالُوهُمۡ أَو وَّزَنُوهُمۡ يُخۡسِرُونَ * أَلَا يَظُنُّ أُوْلَٰٓئِكَ أَنَّهُم مَّبۡعُوثُونَ * لِيَوۡمٍ عَظِيمٖ * يَوۡمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾

سورة المطففين (١-٦).

گومانى سێیەم:

(تَسمِيَةُ الدِيمُقراطِيَة بِالشُورى)

ناو بردنى (ديموكراسى) بە ڕاوێژ و شورا (الشورى)

ئەمەش بەهەمان جۆر وەك گومانەكانى چیرۆكى پێغەمبەر (یوسف) و چیرۆكى پاشاى حەبەشە كە ناوى (نەجاشى) بوو، كرایە ناو یارى و گاڵتە بازى یەكانى هەڵگەراوە كان لەدینى ئیسلام بۆ دینى دیموكراسى، هەتا هەندێك لە عەمامە بەسەرە چڵكاو خۆرەكان، لەسەر منارەى مزگەوتەكانەوە هاوار یان كردووە بۆ ئەم شوبهە بەتاڵە، وە لە نوێژى جومعەدا و لە (خیرالایام)دا وتویانە: (دەبێت بە سورەتى الشورى بگوترێت پەرلەمان). والعیاذوا باللە، ئەو سورەتەى كە خواى گەورە بۆ بەندە پاك و یەكتاپەرستەكانى خۆى نارد، ئێستە بەندە پیس و موشریكەكانى شەیتان خۆیان كردووە بە خاوەنى...

بۆیە سەیر نەبێت لامان ئەگەر عەمامە بەسەرێكى مورتەد بڵێت: خواى گەورە بە پێغەمبەرى (صلى اللە علیە وسلم) فەرمووە ﴿وَأَمۡرُهُمۡ شُورَىٰ بَيۡنَهُمۡ﴾. وە دەفەرموێت: ﴿وَشَاوِرۡهُمۡ فِي ٱلۡأَمۡرِ﴾. ئەم ئایەتانە مەبەست پێى لە پەرلەمانە... یان ئەم ئایەتانە پەرلەمانیش دەگرێتەوە، چونكە ئەویش هەر شوراو مەشوەرەتە ... ئیتر بەم جۆرە (دیموكراسى) یان ناو ناوە بە (شورى)، بۆ تێكەڵ كردنى ئەم زاراوە شەرعى یە بەم مەزهەب و ڕێچكە كوفرى و بێ باوەڕى یە، هەتا دوایش سەر لەو خەڵكە نەزان و داماوە بشێوێنن و بیان كەنە پلیكانەى قادرمەى سەركەوتنى خۆیان بەسەریاندا ...

ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە پێیان دەڵێین:

یەکەم: گۆڕینی زاراوە و ناوەکان هیچ بایەخێکی نییە، مادەم راستی و شتەکان هەر وەك خۆیان بن و نەگۆڕابن ... جا هەندێك لەو حیزب و دەستانەی کە بەندایەتی بۆ دیموکراسی دەکەن، بانگەوازی ئەوە دەکەن گوایە ئەوان بۆیە بانگەشە بۆ دیموکراسی دەکەن و کاری لەسەر دەکەن، مەبەستیان پێی ئازادی را دەر برین و قسە کردن و بانگەوازە، وەك خۆیان دەڵێن لەبەر بەرژەوەندی و مەصلەحەتی دەعوە!..[41] لەم جۆرە فڵتە فڵتانە .

پێیان دەڵێین: گرنگ نییە ئێوە چی ناودەنێن و چۆن لێی تێدەگەن و چۆن دەیشەرعێنن ... بەڵکو گرنگ ئەوەیە کە ئەو (دیموکراسی)یە چییە کە حاکمە (طاغوت)ەکان جێبەجێی دەکەن و بانگەوازی ئێوەی بۆ دەکەن، بۆ بەژداری کردنی و ئەنجام دانی دەنگ دان (ئینتخابات) لە پێناویدا و، وە یاسا و تەشریع دانان و فەرمان رەوایی کە ئێوە بەشداری تێدادەکەن بەگوێرەی ئەو دەبێت؟؟؟ جا ئەگەر بە خەڵکی پێکەنین و فێڵتان لێ کردن، ئەوە هەرگیز ناتوانن ئەمە لەگەڵ خوای گەورە بکەن، ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ﴾. االنساء ١٤٢). واتە: بەراستی دوو ڕووەکان (مونافیقەکان) دەیانەوێت خوای گەورە هەڵبخەڵەتێنن، کەچی نازانن خوای گەورەی هەڵخەڵەتێنەری ئەوانە)).[42] وە ﴿يُخَادِعُونَ اللَّهَ

---

[41]) وە بێ گومان ئەو ئازادی رادەربرین و وشەیە کە دیموکراسی دەیەوێت و دایناوە، ئازادییەکی باتڵی بێ باوەرییە، چونکە کاتێك دیندارانی دیموکراسی خوازی بانگەوازی دیموکراسی و ئازادی رادەربرین دەکەن، مەبەستیان پێی ئازادی درکاندنی فەرمان و وتەی خوای گەورە نییە بە تەنها ، بەڵکو مەبەستی سەرەکی و بنچینەییان ئازادی قسەو گوفتاری طاغوت و کافرو و مولحید و موشریکەکان و ئازادی دەربرینی بیرو باوەری هەڵگەرانەوە لە دین و جنێو دان و تەعن دانە لە هەموو موقەدەساتەکان، ئەم کوفر و بێ باوەری یەش لەوانەیە جێبەجێ کرابێت بە ئاشکرا لە وڵاتانی ڕۆژئاوا (غەرب) ، بەڵام دیموکراسی یەتی وڵاتە عەرەبی یەکان ئەوە تەنها ئازادی گشت کوفر و ئیلحاد و زەندیقەیەکی تێدایە ، واتە تەنها ئازادی یە بۆ ئەو کارانە، وە ئیسلامیش لایان کۆت و زنجیر کراوە و دوور خراوەتەوە، وە ئەم بانگ خوازانەش گەورەترین هیواو ئاواتیان ئەوەیە کە خەڵکی بگەیەننە ئەو دیموکراسی یەی ڕۆژئاوای بێ باوەری یە و جێبەجێی بکەن، وە کوفریش یەك میلەتە، وە پلە پلەشە ، جا ئاگاداربە .

[42]) تیبینی: جیاوازی هەیە لە نێوان زانایاندا، لە بارەی مەبەست لە وشەی (خدع) هەندێك لە موفەسرین بۆ ئەوە چوون کە دوو روەکان وا دەزانن بەوەی نوێژ دەکەن و هەندێك لە فەرائیزەکانی ئیسلام جێبەجێ دەکەن، ئیتر خوێن و ماڵی خۆیان دەپارێزن لە شمشێری ئیسلام، وە دەیانەوێن بە رواڵەتی موسوڵمانەکان فریو بدەن، نازانن کە خوای گەورە ئەم حوکمەی بۆ فریو دانی ئەوان داناوە، واتە هەتا هەڵیان بگرێت بۆ سزای دوا رۆژ، هەندێکی دیکەش

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ البقرة٩) واته: دوو ڕووەكان بەلای خۆیانەوە و بەحسابی خۆیان خوای گەورە و بەندە ئیماندارەكانی فریو دەدەن و هەڵیان دەخەڵەتێنن، بەلاّم نازانن و بێ شعورن بەرامبەر ئەوەی كە تەنها خۆیان فریو دەدەن و خۆیان هەڵدەخەڵەتێنن)).

جا گۆڕینی ناوی شتەكان، بریارو حوكمەكان ناگۆڕێت، وە حەرامێك حەلاڵ ناكات، یان حەلاڵێك حەرام بكات، پێغەمبەری خوا (صلى الله علیه وسلم) دەفەرموێت: ((لتستحلن طائفة من أمتي الخمر باسم يسمونها إياه)).[٤٣] واته: بێ گومان كۆمەڵێك لە ئوممەتی مـن، مەی حەلاڵ دەكەن بە ناوی دیكەوە)). یان مەشروب حەلاڵ دەكەن بە ناوی دیكەوە)).

لەگەڵ ئەمەدا زانایان ئەو كەسەیان كافر كردووە كە جنێو دەدات بە یەكتاپەرستی (التوحيد)، یان دژایەتی بكات، وە ناویان لێ ناون بە لەدین دەرچووەكان یان بێ باوەڕەكان، وە هەروەها ئەوەشیان كافر كردووە كە شیرك بە چاك دەزانێ و بانگەشەی بۆ دەكات و كاری پێ دەكات و ناوی تری لێ دەنێت، واته شیرك دەكات لە ژێر ناونیشانی كاری دیكەدا ...[٤٤]/ وەك ئەوانە دەیكەن، دینی شیرك و بێ باوەڕی (دیموكراسی)یان ناو ناوە بە (الشورى) ... بۆ ڕێگە پێدانی و رأزاندنەوەی و بانگەشە كردنی خەڵكی بۆ چونە ناوی ... فبُعداً بعداً.

دووەم: قیاس كردن و چواندنی (دیموكراسی) موشریكەكان لەسەر (شورا)ی یەكتاپەرستان و، چواندنی (ئەنجومەنی شورا) بە ئەنجومەنەكانی كوفر و فسوق و تاوان و عصیان، قیاس و چواندنێكی سەقەت و باتل و بەتاڵە، چونكە تۆ پێشتر زانیت و بۆت ڕوون بوویەوە كە (ئەنجومەنی گەل یان نیشتمان) یان پەرلەمان مۆڵگە و پێگەیەكە لە مۆڵگە و پێگەكانی بت پەرستی و وەثەنی یەت، و كۆشك و سەرچاوەیەكی دیاری شیركە، كە خوا

بۆ ئەوە چوون كە خوای گەورە لە ڕۆژی دوواییدا نور و ڕوناكییەك دەدات بە دوو ڕووەكان وەك باوەڕ دارەكان، بەلاّم كاتێك دەگەن بە پردی سیرات دەكوژێتەوە، ڕەنگە والله اعلم مەبەست ئەمە بێت ... ئیتر دەڵێن (انظرونا نقتبس من نوركم » «الحديد: ١٣)سەدی.

[٤٣]) صحيح: رواه الامام احمد في مسنده عن عبادة بن صامت رضي الله عنه برقم (٢٢٧٠٤) و رواه ابي داود ، وصححه الالباني رحمه الله في سلسلة الصحيحة وصحيح الترغيب والترهيب، وغاية المرام برقم (٩٠) وقال حديث صحيح ...

[٤٤]) سەیری (الدرر السنية في أجوبة النجدية) بكە (ج/١ص١٤٥).

(ئـەرباب)ە كـانی ديموكراسـی يـەكانی تێـدا كۆبۆتـەوە، وە خـوا و پـەروەردگارە لـە يـەكتر جياوازەكـانی تێـدا كۆبۆتـەوە، و شـەريعەت و ياسا دادەنـێن لـە ئاينـدا و لەسـەر بنـەماو ياسا دەستوری يە زەمينی يە دەستكردەكەياندا..[45]، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ سورةتی يوسف ٣٩-٤٠.

واتە: ئەی هەردوو هاوڕێی بەنديخانەكەم: ئاخۆ چەند خوايەكی جيا جيا (موتەفەريق) بپەرسـترێن چاكترە، يـان هـەر يـەك خـوای تـاك و تـەنها و زاڵ و بـە دەسـەڵات بەسـەر هـەموو شـتێكدا ؟؟ ئـەوەش چـاك بـزانن ئەوانـەی ئێـوە لـە جێگـەی خـوا دەيـان پەرسـتن تـەنها چـەند ناوێكی بێ ناوەڕۆكن، ئێوە و باو و باپيرانتان بە ئارەزووی خۆتان ناوتـان نـاون و كردوتـانن بـە خوا/ وە خوای گەورە هيچ بەڵگەيەكی بۆ ڕاستی پەرستنی ئەوانە نەناردووە، وە هەموو حـوكم و بريارێك تەنها و تەنها هەر هی خوايـە، وە دەبێـت تـەنها هـەر ئـەو حـاكم و بـريار بەدەسـت بێـت، وە فـەرمانی داوە كـە: ئێـوە دەبێـت تـەنها بەندايـەتی بـۆ ئـەو بكـەن و ئـەو بپەرسـتن و گوێڕايـەڵی ئـەو بكـەن، نـەك لـە حيـزب و عەشـيرەت و گـروپ و خێـڵ ....، هـەر ئـەو ئاينـە (يەكتاپەرسـتی) ڕاسـت و ڕەواو پايـە دارە، كـە پـێم ڕاگەيانـدی و بانگـەوازم بـۆ كـردی، بـەڵام زۆربەی خەڵكی نازانن كە ئايينی يەكتاپەرستی (تەوحيد) ڕاست و ڕەوا يە)).

[45]) وەك لە مادەی (٦١) لە ڕەشنوسی هەميشەيی دەستوری عێراقدا هاتووە: ((ئەنجومەنی نوێنەران ئەم كارانەی لە ئەستۆ دايە: ١. دانانی ياسا فيدراڵيەكان))، هەروەها لە مادەی (٧٣)دا هاتووە: ((سەرۆك كۆمار ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەيە: ١،.٢،. ٣. پەسەند كردن و دەركردنی ئەو ياساو تەشريعانەی ئەنجومەنی نوێنەران دايدەنێن، تەشريع و ياساكانيش بە پەسەند كراو دەزانرێن پاش (١٥) تێپەر بوونيان بەسەر ناردنيان بۆ سەرۆك كۆمار)). وە مادەی (٤٠) لە پرۆژە دەستوری هەرێمی كوردستاندا هاتووە: ((پەرلەمانی كوردستانی عێراق دەسەڵاتی ياسا و تەشريع دانان و سەرچاوەی بريار دانە لەسەر پرسە چارە نووس سازەكانی هەرێمی كوردستان))، وە لە مادەی (٥٣) دا هاتووە: ((پەرلەمان بێجگە ئەو ئەركانەی بە پێی ياسا كار پێكراوەكانی هەرێم پێی دەسپێر درێن، ئەم ئەركانەشی لەسەر شانە: ١.دانانی تەشريع و ياسا لە هەرێمی كوردستان)). وە هەروەها لە مادەی (٥٤) دا هاتووە: بەدەر لەو حوكمی برگەی (٧)ەمی مادەی (٦٥) كە لەم دەستورەدا هاتووە، پەرلەمان بۆی نييە واز لە دەسەڵاتی ياسادانان و تەشريعی خۆی بهێنێت)).

هەروەها دەفەرموێت: ﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ﴾ الشورى ٢١). واتە: ئاخۆ ئەو موشریکانە (ئەبو جەهل و شوێن کەوتوەکانی) چەند خوایەکی هاوبەشیان هەیە، کە بەرنامە و شەریعەتیان بۆ دادەنێن، لەوەی کە بۆیان نییە بیکەن و خوای تاك و تەنها ڕێگری لێ کردوون، ئەگەر بەڵێنی خوا نەبووایە بە دواخستنی سزا بۆ ڕۆژی دوایی، هەر زوو بریار درابوو لە نێوان ئەوان و ئیمان دارەکاندا، بە لەناو بردن و غەزەبی خوای گەورە بەسەر بێ ئیمان و موشریکەکاندا)).

جا قیاس کردنی شورا بە پەرلەمان، قیاس کردنی شیرکە بەسەر یەکتاپەرستی و تەوحیددا، وە ئیمان و بیرو باوەرە بەسەر کوفرو بێ باوەریدا ...وە قسە کردنە بە ناوی خوای گەورەوە بەبێ عیلم و زانست، بوختان کردنە بەدەم دینەکەیەوە و درۆکردنە بەسەر خوای گەورە وە، وە بێ باوەر بوون و دژایەتی کردن و نکوڵی کردنی فەرموودەکانی خوای گەورە و شێواندنی هەقە بەسەر ناهەقیدا بە درۆ و باتڵ و، تاریکی بەسەر نوور و ڕووناکیدا .

ئەگەر ئەمە ڕوون بوویەوە، با بەندەی موسوڵمان چاك بزانێت، کە جیاوازی و فەرقی ئاشکراو جەلی هەیە لە نێوان، ئەو (شورا)یەی کە خوای گەورە دایناوە بۆ بەندەکانی، لەگەڵ ئەو (دیموکراسی)یە دەست کردەی مرۆڤەکان، وەك جیاوازی نێوان ئەرز و ئاسمانەکان ... بەڵکو زۆر لەم جیاوازییە گەورەتر و وەك جیاوازی نێوان بەدی هێنەر و بەدی هێنراو، یان خالق و مەخلوق ، چونکە:

- ☐ شورا، ڕێباز و مەنهەج و نیزامێکی ڕەبانیی خواییە، بەڵام دیموکراسی لە دروست کراوی ئەو مرۆڤە کەم و کورتانەیە، کە شەهوەت و هەواو ئارەزوویان سەر و فیطرەتی لێ تێکداون ...
- ☐ شورا، لە شەریعەت و دین و حیکمەتی خوای گەورەیە، بەڵام دیموکراسی کوفرو بێ ئیمانی یە بە شەریعەت و دینی خوای گەورە، وە هەڵوەشێنەری حوکم و بریارە کانیەتی....
- ☐ وە شورا بۆ ئەو شتانە دەکرێت کە نەص و دەقی ئایەتی لەسەر نییە، بەڵام کاتی بوونی نەص و دەقی ئایەت ئەوە شورا ناکرێت، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا

مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾ ألاحزاب ٣٦). واته: بۆ هیچ پیاو و ئافرەتێکی باوەر دار نییه، کاتێك خـواو پێغەمبەرەکـەی (صـلی الله علیـه وسـلم) ، بڕیـاری هـەر کارێکیـان دا، بۆیـان نییـه سەرپشـك بـن لـە کارەکەیانـدا، وە هەرکەسـیش سەرپێچـی فـەرمانی خـوای گـەورە و پێغەمبەرەکـەی بکـات، ئـەوە ڕێگـەی ڕاسـت و هیدایـەت وون دەکـات و سـەر لـێ شـێواو دەبێت))./ بەلاّم دیموکراسی بریتیه لە سوکایەتی و گەمە کـردن و گاڵتـە بـازی بـە هـەموو شتێك و لە هەموو دەرگایەکەوە بە شەریعەت، وە فەرمان و حوکمەکانی خوای گەورە هـیچ بایەخ و حساب و ئیعتبارێکی بۆ ناکرێت، بەڵکو ئەوەی بایەخ و ئیعتبـاری بـۆ دەکرێـت، بـە تەواوی مـەعنا لـە ئـاینی (دیموکراسـی)دا تـەنها و تـەنها لـە حـوکم و بریـارو شـەریعەت و دەسـەلاّتی گـەل و میلەتـە لـە هـەم و مـەجال و کـارو بارێکـدا..[٤٦] ، هـەروەك لـە دەسـتووره نوسراوەکانیاندا هاتووە و نوسراوە و دەڵێن: ((ألامـة مصـدر السلطات جمیعـا)). واتـە: گـەل سەرچاوەی هـەموو دەسـەلاّتەکانە)). یـان دەڵـێن: ((التشـریع هـو وظیفـة الاولی للبرلـمان)). واته دانانی تەشریع و یاسا یەکەم فەرمان و کاری پەرلەمانە)).

- دیموکراسـی گـەل بـە بـەرزترین دەسـەلاّت دەزانێـت لـە بونـدا، کـە بریتیـە لـە بریـاری زۆرینەی گـەل، وە تەشـریعی زۆرینـە وە دیـن و ئـاینی زۆرینـە، واتـە زۆرینـە چـی بێـت و بیەوێت شەریعەت و دیـن ئـەوە دەبێـت، زۆرینـە حـەلاڵ دادەنێـت و حـەرام دادەنێـت، واتـە حـەلاڵ و حـەرام بەدەسـت زۆرینەیـە، وە زۆرینـە خـواو پـەروەردگارە لـە دیموکراسـیدا ... بـەلاّم لـە شـورادا گـەل یـان زۆرینـە پەیوەسـتە و فـەرمان پێکـراوە بـە سـەمع و تاعـەو گوێڕایـەڵی بـۆ خـوای گـەورە و پێغەمبەرەکـەی و ئـەمیرو پێشـەوای موسـوڵمانان، وە ئیمـام پەیوەست نابێت بە دەنگ و رای زۆرینـەوە و حـوکم و بریارەکـانی، بـەڵکو بـە پێچـەوانەوە

[٤٦]) ئەمەش بێ گومان لە دیموکراسی رۆژئاوا (غەربدا)، بەلاّم لە دیموکراسی وڵاتی خۆمان و عەرەبی بێ باوەر، بایەخ و ئیعتباری یەکەم و ئاخیر، سەرەتاو کۆتایی، تەنها بۆ پاشا یان ئەمیر یان سەرۆکە، چونکە بەبێ رازی بوونی ئەو قسەو گوفتاری گەل و نوێنەرەکانی و ئەنجومەنەکەی هیچ قیمەت و بەهایەکی نییە، هەمووی هەر بەدەستی ئەوە، چۆن بیەوێت و کەی بیەوێت دەیبەستێتەوە و هەڵی دەوەشێنێتەوە و یاری پێ دەکات بە کەیفی خۆی ...

زۆرینـــه فـــەرمان پێكـــراون بـــه گوێڕایـــەڵی و ســـەمع و تاعـــه بـــۆ ئـــەمیر یـــان پێشـــەوای موسوڵمانان، ئەگەر ستەم كارو جائیریش بن، مادەم فەرمان نەكەن به تاوان و بێ فـەرمانی خوای گەورە...[٤٧]

- ☐ دیموكراسی شایەن و میزان و خواكەی تەنها زۆرینەیە، وە هەر ئەو سەرچاوەی تەواوی دەسەلأتەكانە ... بەلأم له (شورا)ی ئیسلامدا زۆرینه هیچ شایەن و تەرازو و شوێنەوارێكی نییە، بەڵكو خوای گەورە له قورئاندا فەرمان و حوكمی داوە بەسەر زۆرینەدا به حوكم و فەرمانێكی زۆر ئاشكراو دەفەرموێت: ﴿ وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴾.ألأنعام ١١٦). واته: ئەی محمد (صلی الله علیه وسلم) ئاگاداربە، ئەگەر تۆ گوێڕایەڵی زۆربەی ئەوانە بكەیت كه لەزەوییدان، ئەوە له ڕێگەی خوای گەورە (هەق) گومرات دەكەن و لات دەدەن، چونكە ئەوانە تەنها شوێن گومان كەوتوون و، هەمیشە درۆو ساختەكاری دەكەن)).

هەروەها دەفەرموێت: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾یوسف ١٠٣). واته: ئـەی محمـد (صـلی الله علیـه وسـلم) زۆربـەی خـەڵكی نابنـە ئیمـان دارو پشـت لـه ئیمـان دەكـەن، هەرچەندە ئەگەر تۆش سووربیت لەسەر ئیمان هێنان یان)).

وە دەفەرموێت: ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ﴾. الـروم٨). واتـه: زۆربـەی خەڵكی ئیمان یان نییە بەوەی دەگەنەوە به خـوای گـەورە، واتـه زۆربـەی خـەڵكی باوەریـان بـه ڕۆژی دوایی و زیندو بوونەوە نییە)).

وە دەفەرموێت: ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾. یوسف١٠٦) واته: زۆربـەی خەڵكی یان ئەهلی كیتاب باوەر ناهێنن به خوای گـەورە، ئـیلا لـەو كاتـەدا شـەریك دادەنـێن بـۆ خوای گەورە)).

[٤٧]) ئاگاداربە ... ئەمە بۆ پێشەواو ئەئیمە و فەرمان ڕەوای موسوڵمانان كه حوكم به شەریعەتی خوای گەورە دەكەن، و دوژمنایەتی دوژمنانی خوای گەورە دەكەن، نەك بۆ سوك و ڕسواترین و سەفیه ترینی خەڵكی له فەرمان ڕەوا كافر مورتەدەكان، پشتیوان و ئەولیاكانی یەهودو نەصارا ... جا دووبارە ئاگاداربە !.

وه دهفهرمویێت: ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ البقرة٢٤٣).واته: بهڵام زۆربهی خهڵكی سوپاس و شوكری خوای گهوره ناكهن)).

وه دهفهرمویێت: ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾.يوسف٢١). واته: وه زۆربهی خهڵكی ئیمان به خوای تاك و تهنها ناهێنن و بێ ئیمانن)).

وه دهفهرمویێت: ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾الإسراء٨٩). واته: وه زۆربهی خهڵكی نهزانن)).

وه دهفهرمویێت: ﴿فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا﴾ يوسف٤٠) واته: زۆربهی خهڵكی جگه له سپڵهیی و بێ باوهڕی هیچی تریان ناوێت)).

ئهمه له وتهو فهرمایشتی خوای گهورهیهو لهم بارهوه له قورئاندا زۆر هاتووه، وههەروهها پێغهمبهری خوایش (صلى الله عليه وسلم) دهفهرمویێت: ((إنما الناس كإبل مائة لا تكاد تجد فيها راحلة)).[48] واته: بێگومان خهڵكی وهك سهد (١٠٠) ڕهوه وشتر وان، زۆر به گرانی و دهگمهن وشترێكی سواریان تێدا دهدۆزیتهوه)). ئیمامی بوخاری و موسلم له عبدالله ی كوری عومهرهوه ریوایهتیان كردووه، خوای گهوره له ههموویان ڕازی بێت، وه ههروهها له صهحیحی بوخاریدا ئهبو سهعیدی خودری ڕهزای خوای لێ بێت له پێغهمبهری خوداوه (صلى الله عليه وسلم) دهگێڕێتهوه فهرموویهتی: ((يقول الله تعالى يا آدم فيقول لبيك وسعديك والخير في يديك فيقول أخرج بعث النار قال وما بعث النار قال من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعين فعندها يشيب الصغير (وتضع كل ذات حمل حملها وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد)..)).[49] واته: خوای گهوره دهفهرمویێت:

---

[48]) متفق عليه: رواه البخاري ومسلم، وغيرهما من حديث عبدالله بن عمر رضي الله عنهما .

ڕوونكردنهوه: دیاره لای عهرهب وشتر دوو جۆره، جۆرێكیان ئهوهیه كه بهكاردرێت بۆ راحیله، واته بۆ سواری، كه ئهمه لای ئهوان زۆر به نرخه، وه جۆرێكی تریشیان كه بهكارنایهت بۆ راحیله، ئهمهش تهنها ئهدهن له ملی و ئهی كهن به قوربانی، جا ئاگاداربه له مهبهستهكهی پێغهمبهری خوا (صلى الله عليه وسلم) !

[49]) تهواوی فهرموودهكه بهم جۆرهیه:

يقول الله تعالى يا آدم فيقول لبيك وسعديك والخير في يديك فيقول أخرج بعث النار قال وما بعث النار قال من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعين فعندها يشيب الصغير { وتضع كل ذات حمل حملها وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد } قالوا يا رسول الله وأينا ذلك الواحد قال أبشروا فإن منكم رجلا ومن يأجوج ومأجوج ألف والذي نفسي بيده أرجو أن تكونوا ربع أهل الجنة أرجو أن تكونوا ثلث أهل الجنة أرجو أن تكونوا نصف أهل الجنة ما أنتم في الناس إلا كالشعرة السوداء في جلد ثور أبيض أو كشعرة بيضاء في جلد ثور أسود أو كالرقمة في ذراع الحمار .

ئەی ئادەم، ئادەم دەڵێت: (**لبيك وسعديك والخير في يديك**)، خوای گەورە دەفەرمویت: ئادەی ناردەی ئاگر دەربهێنە، وتی : ناردەی ئاگر چییە؟ خوای گەورە فەرمووی: لەهەر هەزارێك نۆسەدو نەوەدو نۆ)، ئالەو كاتەدا بچوك پیردەبێت، وە هەموو دووگیانێكیش كۆرپەكەی دادەنێت و لەباری دەچێت، وە خەڵكیش دەبینیت وەك سەرخۆشن، بەلاّم لە راستیدا سەرخۆش نین، بەڵكو سزای خوای گەورە زۆر سەخت و سامناكە)).[50] ئەم شەریعەت و بەرنامەی خواو دینی خوایە، كە بە ئاشكرا گومرایی و سەر لێ شێواوی و لادانی زۆرینە روون دەكاتەوە، هەر بۆیە خوای گەورە بریار دەدات و دەفەرمویت: ﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ﴾ سورةتی يوسف ٣٩-٤٠).واتە: هەموو حوكم و بریارێك تەنها و تەنها هەر هی خوایە، وە دەبێت تەنها هەر ئەو حاكم و بڕیار بەدەست بێت)).

بۆیە دیموكراسی لادانەو شوێن كەووتوان و بانگ خوازانی دیموكراسی قایل نابن و، ئامادە نین ملكەچ بن و رازی بن بە حوكمی خوای گەورە و شەریعەتەكەی، وە بگرە عینادی و نكوڵی دەكەن و دەڵێن: ((إنِ الحُكمُ إلا لِلأكثرِيَة)). واتە: حوكم و دەسەلاّت تەنها بۆ زۆرینەیە)). جا خەجاڵەتی و تیاچوون و دووریی بۆ ئەوانەی شوێنیان دەكەون و، لەسەر رێگە و رێگاكەیان دەرۆن و بەسەر دیموكراسی یە كوفری یەكەیاندا پێ هەڵدەنێن، هەرچەندە ریشی درێژ بێت و پۆشاكەكەی كورت بێت ... هەر لەم دونیادا پێیان دەڵێین بەڵكو تەوبە بكەن و بگەڕێنەوە بۆیان چاكترە و ئاسان ترە لەسەر یان، لەوەی لەو رۆژە گەورەدا بیبیستن و پێیان بووترێت، كە هەموو خەڵكی دەوەستێنرێن و كۆدەكرێنەوە بۆ خوای جیهانەكان، جا دەیانەوێت بچن بۆ حەوزی (كەوثەر) بۆلای پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، بەلاّم فریشتەكانی خوای گەورە رێیان لێ دەگرن و دەوترێت: إنَهُم بَدَلوا وَ غَيَروا، فيقولها ألنبي صلى الله عليه وسلم: ((سُحقاً سُحقاً لِمَن بَدَلَ بَعدِي)).[51] واتە: ئەوانە گۆڕییان، جا

تخريج السيوطي : (حم ن) عن أبي سعيد.

تحقيق الألباني : (صحيح) انظر حديث رقم: ٨١٤٢ في صحيح الجامع.

[50]) واتە لە هەزار (١٠٠٠)كەس خوای گەورە (٩٩٩)ی دەنێرێت بۆ دۆزەخ. / خوای گەورە پەنامان بدات.

[51]) متفق عليه: رواه البخاري (٦٢١٢) و مسلم (٢٢٩١).

پێغەمبەری خوا (صلی الله علیە وسلم) دەفەرموێت: دووری، دووری بۆ ئەوەی لە دوای من گۆڕی)).[52]

بەم شێوەیە (دیموکراسی) ئەساس و بنەماکەی لە خۆڵ و خاکی کوفر و بێ باوەری ئیلحادەوە سەری هەڵداو، لەسەر چاوەکانی شیرك و فەسادی ئەوروپا گەورەبوو، ئەو کاتەی کە دین یان لە ژیان جیا کردەوە، وە ئەم دەستەواژە لە ناو ئەو کەش و هەوا دروست بوو و سەری هەڵدا، کە هەموو ژەهرو فەساد و نارەوایی یەکی هەڵگرتووە و، کە ڕەگەکەی هیچ پەیوەندییەکی نەماوە بە خاکی ئیمان و باوەڕەوە، یان ئاودانی بیرو باوەرو چاکەوە ... وە لە خاك و جیهانی رۆژ ئاوادا هەرگیز نەی توانی خۆی بسەپێنێ ئیلا دوای جیاکردنەوەی دین نەبێت لە دەوڵەت، واتە هەتا ئەو کاتەی دین یان لە دەوڵەت و دەسەلاّت جیاکردەوە، جا پاش ئەوە ئیتر نێر بازی (لواط) و زینا و خواردنەوەی عەرەق و، تێکەلاّو کردنی ڕەگەزو خزمایەتی و، و جگە ئەمانەش لە خراپە و فاحیشەکانی دیکە، لەوەی دیارە و لەوەی نادیارە بۆی حەلاّڵ کردن ...

جا ئیتر پاش ئەمە هیچ کەس مشت و مڕو ستایشی دیموکراسی ناکات و، نایچوێنێت بە (شورا)، تەنها دووان نەبێت کە سێهەمیان نییە، یان دیموکراسی یەکی کافرو بێ دین، یان سوك و ڕسوایەکی نەزان بەماناو ناوەڕۆکەکەی ...

وە ئێستاش زەمانێك تێکەوتووین کە دەستەواژەکان بەسەر یەکدا تێکەڵ و پێکەڵ بووە و، هەموو شتە دژ بەیەکەکانی تێدا کۆبۆتەوە، خۆ پێمان سەیر نەبێت زۆرێك لە پشتیوانان و شوێن کەوتوانی شەیتان بەسەر شان وباڵی ئەم مەزهەب و ڕێچکە کوفری و بێ باوەری یەدا هەڵبدەن، بەڵکو سەیر لەوەدایە ئەوانەی کە خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام و بانگەوازی ئیسلام دەکەن، بەشان وباڵیدا هەڵدەنێن و دەیشەرعێنن، هەتا دوێنێ بوو خەڵکانێك بە (ئیشتراکی)یەت هەڵخەڵەتاو فریوی خوارد، کەسانێکمان لێ قوت بوویەوە بە بیدعەی (ئیشتراکیەتی ئیسلام)، و نەتەوە پەرستی (قەومی یەت)و عەرەبچیێتی یان (کوردایەتی) و تێکەڵ یان کرد بە ئیسلام... وە ئەمڕۆ زۆرێك لە وانەی بەسەر دەستوورە دەستکردە زەمینی

---

[52] (سحقا، سحقا): واتە دووری، دووری، وە لەسەر چاوگەکە داینراوە، وە دووبارەی کردۆتەوە بۆ دڵنیایی و جەخت کردنەوە.

يەكانـدا هەڵـدەنێن، و شـەرم ناكـەن لـە ناونـانى بەنـدەكانى بـە (فەقیهـەكان یـان شـارەزاكانى قـانون)، وەك چـواندن و شـوبهاندن بـە (فوقـەهاى شـەریعەت)، و هـەمان دەسـتەواژە شـەرعى یەكان بەكار دەهێننەوە، وەك (موشـریع) شـەریعەت دانـەر و، شـەریعەت و، حـەلاڵ و حـەرام و، جائیز و ڕێگە پێدراو و (مبـاح)، ڕێگـە پێنـەدراو (محظور)، وە پاشـان لەگـەڵ ئەمەشدا پێیـان وایە و وادەزانن، ئەوان لەسەر شتێكن، بەڵكو پێیان وایە ئەوان ڕێگا ڕاسـتەكەیان دۆزیوەتـەوە و لەسـەر ڕێگـا ڕاسـت و دروسـتەكەن ... ولاحـول ولا قـوة إلا بـالله العلـي العظـیم، سـوێند بـەخوا ئەمـەش هـیچ نییـە تـەنها ڕۆشـتنى عـیلم و عولـەماكان و، گەڕاندنـەوەى شـتەكان بـۆ كەسـانى غەیرى خۆى، وە چۆڵ بوون و بەتاڵ بوونى كەش و هەوا و زەمانەكـە بـۆ كەسـانى سـوك و بـێ ئابڕووەكان نەبێت، كە چۆن یان پێ خۆشبێت و حەز لێ بێ ئاوا دەكەن ...

جا داخ و حەسـرەتە، بـۆ ڕۆشـتن و نـەمانى عـیلم و عولـەماكان، وە داخ و حەسـرەت، بـۆ دین و، بانگ خوازە لەخواترس و دڵسۆزەكانى ...

وە سوێند بێـت بـە خـوا، نامۆیـە، نامۆییـەك كـە هاوشـێوەى نییـە، نـاڵێم لـە نـاو خەڵكە نەزان و عەوا مەكە، بەڵكو لە نێو زۆربەى ئەوانەى خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام و، ئەوانـەى كـە تێناگەن لە واتاو ماناى (لاإلـه إلاالله)، وە واجبـات و پێویسـتى و مـەرج و مەبەسـتەكانى نـازانن، بـەڵكو زۆربـەیان بەشـەو و بـەڕۆژ، هـەڵى دەوەشـێننەوە، وە زۆربـەیان خۆیـان لـە شـیرك و هۆكارەكـانى شـیركەوە گلانـدوە و، پاشـان پێیـان وایـە و واى دادەنـێن ئـەوان یەكتاپەرسـتن (موەحیـد)ن، بـەڵكو زۆر لـەوە زیـاترو پێشـیان وایـە كـە ئـەوان لـە بـانگ خـوازو داعیـەكانى یەكتاپەرستى (تەوحید)ن...

دەبا بەخۆیاندا بچنەوە، وە ئەگەر بۆ جارێكیش بووە بـا لـە كـۆڕێكى عیلمدا كـۆ ببنـەوە هەتا تێبگەن و فێرببن لە ڕاستى و حەقیقەتى مانـاى (لاإلـه إلاالله)، چونكە ئەمـە یەكـەم شـتە كە خواى گەورە لەسەر نەوەكانى ئادەمى فەرز كردووە كە بیزانن و فێرى ببن، وە هـەتا مـەرج و بەتاڵ كەرەوەكانى بزانن و فێرببن، پێش فێربوونى بـەتاڵ كـەرەوەكانى دەست نوێـژو نوێـژ، چونكە هەرگیز نوێژو دەست نوێـژ وەرناگیردرێت لـەو كەسـەى بـەتاڵى كردبنـەوە، خـۆ ئەگـەر پشتیان هەڵكردوو لوت بەرزى یان كـرد، ئـەوە خۆیـان نـەبێت هـیچ كـەس زەرەر ناكـات، بـەڵكو تەنها خۆیان ڕەنج بەخەسار دەبن ...

وه لێرەدا بە وتەیەكی بەرزو بەنرخی شێخی فەرمووده ناس (احمد) شاكری فەرمووده ناس كۆتایی بە قسەكانم دەهێنم، كە تێیدا ڕەدی هاوشێوەی ئەو كەسانە دەداتەوە كە وتەی خوای گەورە دەگۆڕن و تەحریفی دەكەن و قسە و درۆ بەناوی خوای گەورەوە دەكەن (پاك و بێگەردی بۆ خوای گەورە)، ئەویش بە بەڵگە هێنانەوەیان بە وتەی خوای گەورە كە دەفەرمووێت : ﴿وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ﴾. واتە: كارو باری نێوانیان بە پرس و مەشوەرەتە)). بۆ سەرخستن و جێبەجێ كردنی دیموكراسی كوفرو بێ باوەڕیی ...

لە پەراوێز (هامشی) پەرتوكی (عمدة التفسير).. [٥٣] دا و لە تەفسیری ئایەتی: ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾. دا و ئایەتی ﴿وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ﴾.دا دەفەرمووێت: ((اتخذها اللاعبون بالدين في هذا العصر _ من العلماء و غيرهم _ عدتهم بالتضليل في التاويل، ليواطؤا صنع الإفرنج في منهج النضام الدستوري الذي يزعمونه، والذي يخدعون الناس بتسمينه (النظام الديمقراطي)!، فاصطنع هؤلاء اللاعبون شعارا من هاتين الايتين، يخدعون به الشعوب الإسلامية أو المنتسبة للإسلام. يقولون كلمة حق يراد بها الباطل، يقولون: (الإسلام يأمر بالشورى) ونحو ذلك من الألفاظ)).

واتە: لەم سەردەمەدا گەمە كەرەكان بە ئایینی ئیسلام، لە زاناكان و غەیری ئەوانیش، كردویانە بە توشێوی گومڕاكردن بە تەئویل كردن، بۆ ئەوەی هەتا كارو كرداری ئیفرەنجی یەكان لەو نیزامە دەستوری یەی كە بانگەشەی بۆ دەكەن كۆبكەنەوە، كە بەهۆیەوە خەڵكی پێ هەڵدەخەڵەتێنن و لە خشتەیان دەبەن، ئەویش بەناو لێنانی بە (نیزامی دیموكراسی)!، جا ئەو گاڵتە چییانە لەو دوو ئایەتەی قورئان دروشمێك یان دروست كردووە، كە ئوممەتی ئیسلامی یان ئەو گەل و نەتەوانەی بۆ ئیسلام دەگەڕێنەوە پێ چەواشە دەكەن، ((قسەیەكی ڕاست و حەق دەكەن و مەبەستیش یان پێی ناهەقی و باتڵە))... [٥٤] / ئەویش دەڵێن: ئایینی ئیسلام فەرمان دەكات بە شورا، یان پرس و ڕاوێژ، ئەمانە و هاوشێوەی ئەم قسانە...

بەڵێ بەراستی وایە، ئیسلام فەرمان دەكات بە شوراو ڕاوێژ- بەڵام چ شورایەك و كام شورایە ئیسلام فەرمانی پێدەكات؟ خوای گەورە (سبحانه وتعالى) فەرمان دەكات بە

---

[٥٣]) عمدة النفسير، (ج٣/ هامش ص ٦٤-٦٥).

[٥٤]) ئەمەش وتەی ئیمامی عەلی یە، كاتێك بە خەواریجەكانی ووت.

پێغەمبەرەکەی (صلی اللە علیە وسلم) و پێی دەفەرموێت: ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾. واتە: ئەی (محمد) لە کارەکانتدا پرس و ڕاوێژو مەشوەرەت بە هاوەڵەکانت بکە، پاش پرس و ڕاوێژ، کاتێك لێ بڕایت بۆ ئەنجام دانی کارەکەت، پشت بەخوا ببەستە و بڕۆ کارەکەت جێبەجێ بکە)).[٥٥]

واتاو مانای ئایەتەکە ڕوون و ئاشکراو وازحە، هیچ پێویست بە تەفسیر ناکات و، تەئویل قبوڵ ناکات، ئایەتەکە فەرمانێکە بۆ پێغەمبەری خوا (صلی اللە علیە وسلم) پاشان بۆ ئەوەی دوای ئەو دەبێتە وەلی و لئەمر: کە ڕاو بۆچوونی ئەوانە بخاتە ڕوو، کە بە ئەهل و کەسانی خاوەن ڕاو بۆچونیان دادەنێت، ئەوانەن کە پێیان دەوترێت (أولو الأحلام والنهی) واتە کەسانەی ژیرو خاوەن فەهم و زیرەکین، لە شتێکدا یان لە باسێکدا کە جێگەی گۆڕینەوەی ڕاو بۆچونەکانە و جێگەی ئیجتهادە لە جێبەجێ کرنیدا، پاشان وتە و بۆچونی ئەوەیان کە لە نێوانیاندا بە حەق و صەواب و بەرژەوەندی دەزانێت هەڵ دەبژێرێت، پاشان سوردەبێت و پێداگر دەبێت لەسەر ئەنجام دانی و جێبەجێ کردنی، بەبێ ئەوەی پەیوەست بێت بە هیچ ڕاو بۆچونێکی هەندێکەوە یان کۆمەڵێکەوە یان کەسێکی دیاری کراوەوە، یان بە ڕاو بۆچونی زۆرینە، نە بەراو بۆچونی کەمینە، ئەگەر لەسەر شتێك یان بڕیارێك یەکلایی بویەوە ئەوە تەوەکول دەکات بە خوای گەورە، وە ئەو بڕیارە جێبەجێ دەکات لەسەر ئەوەی دەیبینێت ...

وە شتێکی بەڵگە نەویست و حاشا هەڵنەگرە، وە لەو شتانەیە کە هیچ پێویستی بە بەڵگە نییە، کە ئەوانەی پێغەمبەری خوا (صلی اللە علیە وسلم) فەرمانی کردووە بە موشاوەرە و پرس و ڕاوێژ کردن لەگەڵیاندا، وە ئەوانەی دوای ئەو فەرمان دەگرنە دەست ولەدوای ئەو شوێن کەوتەی دەکەن لەمەدا، بریتین لەو پیاوە چاك و صالحانەی کە لەسەر فەرمان و

[٥٥]) هەندێك لە زانایانی تەفسیر دەفەرموون: ئایەتەکە لە جەنگی بەدردا دابەزی، کاتێك پێغەمبەری خوا (صلی اللە علیە وسلم) ڕاوێژی بە هاوەلەکان کرد کە ئایا لەناو شاری مەدینەدا شەر لەگەڵ موشریکان بکەن، یان لە دەرەوەی شاری مەدینەدا، ئەوەبوو هاوەڵەکان دەرەوەی شاری مەدینەیان هەڵبژارد، بەڵام پێغەمبەری خوا (صلی اللە علیە وسلم) ناو شاری مەدینەی هەڵبژارد، بەڵام پاش گوێ گرتنی پێغەمبەری خوا لە ڕای هاوەڵە بەڕێزەکان، و بیرکردنەوە لە پێشنیارەکەیان، هاتە سەر ڕاکەی ئەوان و ڕاکەی ئەوانی پەسەند کرد و چوو بۆ ماڵەوە و پۆشاکی ئامادە کرد، هەرچەندە دوایی هاوەڵەکان لە ڕاکەیان پەشیمان بوونەوە و هاتنە سەر ڕاکەی سەرەتای پێغەمبەری خوا، بەلام پێغەمبەری خوا (صلی اللە علیە وسلم) ڕاکەی یەکەمی ئەوانی لای پەسەند بوو، بۆیە پەشیمان نەبوویەوە و فەرمانی کرد بچنە دەرەوەی شاری مەدینە بۆ شەرو کوشتار لەگەڵ موشریکان ... واللە أعلم

سنورەكانی خوای گەورە وەستاون، ئەوانەی كە تەقوای خوای گەورەیان هەیـە، و نوێژەكان بـە چاكی دەكەن و، زەكاتیان دەدەن، و تێكۆشەر و مەجاهیدن لە پێناوی خـوای گەورەدا، ئەوانـەی كە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیـه وسـلم) لـە بارەیانـەوە دەفەرموێت: ((لیلني منكم أُولُوا الأحلام والنُّهى))[56] واتـە : بائەوانـە لـە دوامـەوە بـن كـە ژیـرن و خـاوەن هـۆش و زیـرەكین و بەباشی لەدین تێگەیشتوون))....

ئەوان لە بێ باوەر و مولحیدەكان نین، وە لە دژو دوژمنـانی دینـی خـوای گـەورە نـین، وە فاجیرو سنور بەزێن و فەرمان كەر بە فەساد و خراپە كـاری و مونكـەرات نـین، وە لەوانـە نـین كە پێیان وایە بۆیان هەیە و دەتوانن شەریعەت و قانونێك دابنێن كە پێچەوانەی دینی خـوای گەورە بێت، وە شەریعەتی ئیسلام تێكبداو بی ڕوخێنـێ، وە ئەوانـە و ئەوانـە، لـە نێـوان كـافرو فاسقدا، شوێن و حوكمی دروستیان لە ژێر شمشێر (سەیف) یان قامچـی (السوط) دایـە، نـەوەك ڕاوێژو گۆڕینەوەی راو بۆچونەكانیان ....

وە ئایەتەكـەی دیكـەی سـورەتی (الشـوری) وەك وێنـەی ئـەم ئایەتـە وایـە لـە ڕوونـی و ئاشكرایی دا، ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ * وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ﴾. واتـە: ئـەو كەسـانەی كە بـەدەنگی بـانگی پـەروەردگاری خۆیانـەوە چـوون، ئـەویش بـە یەكتاپەرسـتی و گوێڕایـەڵی خـوای گـەورە، وە بـە ڕێك و پێكی نوێژیان كرد، وە كارو باریـان لـە نێـوان خۆیانـدا بـە مەشـوەرەت و پـرس و ڕاوێـژ بوو، وە لـەو ڕزق و ڕۆزییـەی پێمـان داون دەبەخشـن لـە ڕێگـەی خـوادا، وە ئـەو كەسـانەش كـە ئەگەر سـتەم و ناهـەقیان بەرامبـەر بكرێـت، تۆڵەی خۆیـان دەكەنـەوە، وە تەسـلیم و ملكەچـی ستەم كاران نابن، وە مل نادەن بۆیان)).

★ ★ ★

[56]) صحيح : رواه مسلم (٤٣٢) الصلاة .

گومانی چوارەم:

(مُشارَكَةُ النَبي صلى الله عليه وسلم في حِلف الفضُول)

بەژداریكردنی پێغەمبەری خوا(صلى الله عليه وسلم) لە پەیمانی (الفضول)دا

دووبارە كۆمەڵێكی دیكە لەو بەناو شارەزاو بانگ خوازە بەهەلاك چوانە، پەیمانی فزوڵیان تێكەڵ بەكارە گەن و فاسیدەكانی خۆیان كردوە، وە بەژداری كردنی پێغەمبەری خوایان (صلى الله عليه وسلم) پێش ناردنی قورئان و بانگەوازی پێغەمبەرایەتی پێغەمبەری خوا، دەچوێنن بە بەژداری كردن لە (پەرلەمان)ە شەرع دانەرە شیركی یەكاندا ...

لایان وایە ئەگەر كتێبەكانیان بەم گومانانە پڕ كردەوە و چاپێكی جوان و گران بەهای بۆ بكەن و بیڕازێننەوە دەتوانن ئەو هەقەی كە خوای گەورە بۆ زیاتر لە چواردە سەدەیە پاراستویەتی بیشێوێنن و بیشارنەوە، دیارە ئەوان بێ ئاگان لەوەی خوای گەورە هەرگیز كاری خائین و فاسیدەكان سەرناخات، وە هەركاتێك بێت پشتیان ئەشكێنێ و ڕسوایان دەكات، و لە سورەتی (یوسف) دا دەفەرموێت: ﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ﴾. ٥٢) هەر دەبێت هەموو كات هەق و ڕاستی یەكان سەربكەون بەسەر ناهەقی و درۆو باتڵەكاندا ... ئەمەش بێ گومان سوننەتێكی خوایی (ڕەبانی) یە، كە خوای گەورە دایناوە ...

ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە پێیان دەڵێین:

ئەو كەسەی ئەم شوبهە دەكاتە بەڵگە، یان ئەوەتا نازانێت پەیمانی فزوڵ (الفضول) چییە، وە وورێنە دەكات بەوەی نایزانێ، وە قسە دەكات لەوەی تێنەگەیشتووە و فێر نەبووە .

یان ئەوەتا ڕاستی و حەقیقەتی پەیمانەكە دەزانێت، بەڵام دەیەوێت هەق تێكەڵی ناهەق و باتڵ بكات بەسەر خەڵكیدا، هەتا ڕووناكی بپۆشێت بە تاریكی و شیرك بە ئیسلام .

چونكە پەیمانی (فضول) وەك (ئیبن ئیسحاق) لە سیرەكەیدا و (ئیبن كەثیر) لە (البداية والنهاية).[٥٧] داو (ئیمامی قورطبي) لە تەفسیرەكەیدا.[٥٨] وجگە ئەوانیش لە زانایان، دەگێڕنەوە

[٥٧]) البداية والنهاية لابن كثير رحمه الله (ج٢/ ص ٢٩١).

کاتێك ڕوویدا که: ((اجتمعت قبائل من قريش، في دار عبدالله بن جدعان _لشرفه و نسبه_ فتعاقدوا و تعاهدوا على ألا يجدوا بمكة مظلوما من أهلها إلا قاموا معه حتى ترد عليه مظلمته، فسمت قريش ذلك الحلف حلف الفضول، أي حلف الفضائل)). انتهى كلامه رحمه الله/... واته: پەیمانی (فضول) ئەوکاتە ئەنجام درا کە کۆمەڵێك لە هۆزەکانی قورەیش کۆبونەوە لە ماڵی (عبدالله کوری جودعان) ئەویش لەبەر شەرەف و نەسەبی، وە یەکیان گرت و ڕێك کەوتن لەسەر ئەوەی کە نابێت لە شاری (مەککە)دا هیچ ستەم لێکراوێك هەبێت، لە کەس و کاری خۆیان و جگە لە کەسوکاری خۆیان، ئیلا ئەوان دەچنە پاڵی و بەرگری لێ دەکەن هەتا ئەو کاتەی ماف و حەقەکەی بۆ دەگێڕنەوە، وە قورەیش ئەم پەیمانەیان ناونا بە پەیمانی (فضول) واتە پەیمانی چاکە کان)).

وە ئیمامی سیرە زان و موفەسیر، ئیبن کەثیری دیمەشقی (رحمه الله) لە پەرتوکی (البداية والنهاية) دا دەفەرموێت:

پەیمانی (فضول) بە شەرەف ترین و بەرز ترین پەیمان بووە لەناو عەرەبەکاندا کە تائێستا بیستراوە، وە یەکەم کەس کە بانگەشەی بۆ کردو قسەی لێ کرد، (زوبەیری کوری عبدالمطلب) بوو، وە هۆکارەکەشی ئەوەبوو کە پیاوێك لە (زوبەیدی) یەکان بە کۆمەڵێك کەل و پەلو شتومەکەوە هاتە ناو مەککە، وە (العاصی کوری وائل) شتەکانی لێ کڕی و پارەو حەقەکەی پێنەدا، وە کابرای (زوبەیدی) پەنای بردە بەر کۆمەڵێك لە هۆزە هاوپەیمانەکان، بەڵام پشتیان تێ کرد و ئامادە نەبوون یارمەتی بدەن لە سەندنەوەی حەقەکەی لە (العاصی کوری وائل)، و کابرای زوبەید یان تورە کرد، ئیتر کابرای زوبەیدی کاتێك ئەم خراپە و شەرەی بینی، بەرە بەیان لەگەڵ هەڵهاتنی خۆر چوویە سەر کێوی (ئەبی قوبەیس) ، کە لەو کاتەدا قورەیشی یەکان لە دەوری کەعبەدا بوون، و بەهەموودەنگی یەوە هاواری کردو ووتی:

يا آل فهر لمظلوم بضاعته	ببطن مكة نائي الدار والنفر
ومحرم أشعث لم يقض عنرته	يا للرجال وبين الحجر والحِجرِ
إن الحرم لمن ماتت كرامته	ولا حرام لثوب الفاجر الغدر

[58]) الجامع لأحكام القران (٦/٣٣) و (١/١٦٩) .

كه (زوبەیری كوری عبدالمطلب) ئەمەی بیست، خێرا هەستاو وتی: ئەو هەق خوراوە بۆچی پشت گوێ خراوە؟ ئیتر پاش ئەمە (هاشم) و (زوهرە) و (تیم بن مرە) لە ماڵی (عبدالله ی كوری جودعان) كۆبوونەوە، وە ئەویش خواردنێكی چاكی بۆ ئامادە كردن و، وە لە (ذي القعدة) ی مانگی (حەرام)دا پەیمان یان بەست و بەڵێن یان دا بەخوا، كە یەك دەست بن پێكەوە و لەگەڵ یەكدا لەگەڵ هەموو ستەم لێكراوێك دابن لە دژی هەر ستەم كارێك، هەتا هەق و مافەكەی بۆ دەگێڕنەوە، تاوەكو دەریا پارچە خوریەك تەڕ دەكات و، شاخی (ثەبیر) و (حەراش) چەسپاوبن لە شوێنی خۆیاندا، وە لەسەر یارمەتی و بژێوی ژیانیان كۆڵ نەدەن، لەبەر ئەمە قورەیش ئەم پەیمانەیان ناونا بە پەیمانی (فضول) چاكەكان، وە وتیان بەراستی ئەوانە چوونەتە ناو كاری چاكە و پیاوەتی یەوە، پاشان چوون بۆلای (العاصی كوری وائل) و شت ومەكەكانی كابرای (زوبەیدی)یان لێ سەندەوە، و بۆیان گەراندەوە ...

وە (قاسمی كوری ثابت) یش لە فەرموودەیەكی (غریب) نامۆدا باسی كردووە كە هۆكاری پەیمانەكە بەم جۆرە بووە:

كە پیاوێكی (خەثعەم)ی هات بۆ مەككە، بە مەبەستی حەج یان عومرە، وە كچێكی لەگەڵ خۆی هێنابوو كە پێیان دەووت: (القتول) و جوانترین و گەش ترین كچ بوو، ئەوەبوو (نەبیهی كوری حەجاج) لێی سەندو بردی شاردیەوە، وە خەثعەمی ووتی: كێ پشت گیریم دەكات لە دژی ئەو كابرایە، واتە (نەبیهی كوری حەجاج)؟ پێیان ووت: بڕۆ پەنا بەرە بەر هاوپەیمانانی (فضول)، ئیتر چوو بۆلای كەعبە و بە دەنگی بەرز هاواری كرد: ((یا لحلف الفضول)) ئەی هاوپەیمانانی (فضول) : ئیتر ئەوانیش لە هەموو لایەكەوە بەرەو پیری هاتن و، شمشێرەكانیان دەرهێنابو و دەیان ووت: ئەوە كۆمەكیت بۆ هات چیتە یان چیت دەوێت..؟[59]

---

[59]) ئاگاداربە:

ئەگەر ئێمە ئەمەمان كردە بەڵگە لەسەر دروستی پێك هێنانی یان دروست كردنی ڕێكخراوێك یان دەستەیەكی چەكدار بۆ سەر خستن و نوصرەتی ستەم لێكراوەكان و نكوڵی كردن و دژایەتی خراپە كارەكان، ئەگەر دەوڵەتی ئیسلامی نەما بێت و ئیمامیش نەبێت، بەو بەڵگەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) وەصف و سەنای داوە بەسەر ئەو پەیمانەدا، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو لەكاتی دەوڵەتی كوفرادا ئەو پەیمانە بەستراو، پێشەوایەك نەبوو ....

ئەویش ووتی: (نەبیهی کوری حەجاج) ستەمی لیّ کردوم بەوەی بە زۆر و ستەم کچەکەمی لیّ سەندوم و بردویەتی، ئیتر ئەوانیش چوونە پاڵی و لەگەڵی ڕۆشتن هەتا چوونە بەردەم دەرگای ماڵەکەی، ئەویش هاتە دەرەوە، و پێیان ووت: هاوار بەماڵت، خێرا ئەو کچە بگەڕێنەوە، چونکە ئەزانیت ئێمە کێین و لەسەر چی کۆبوینەتەوە و پەیمان مان بەستووە، (نەبیهـ) ووتی: باشە پێتان دەدەمەوە، بەس با تەنها ئەم شەو لام بمێنێتەوە هەندێك لەزەتی لیّ ببینم، وتیان : نەخێر ((ولا شخب لقحة)). واتە: نەخێر نایەڵین لات بمێنێتەوە ئەوە ندەی ئەندازەی دۆشینی حوشترێکیش)). ئیتر ئەویش ترسا و کچەکەی پێدانەوە ...

وە زوبەیر لەبارەی پەیمانی (فضول) دا وەڵیّ:

إن الفضول تعاقدوا و تحالفوا ... الا يقيم ببطن مكـــــة ظالم
امر عليه تعاقدوا و تواثقوا ... فالجار والمعتر فيهم سالم.[60]

جا لەو پەیمانەداو، لە دەوری ئەو مەبەستانەدا ئەو فەرموودە دادە باس دەکرێت کە ئیمامی (بەیهەقی) و (الحمیدی) ڕیوایەتیان کردووە ودەگێڕنەوە پێغەمبەری خوا (صلى الله علیه وسلم) فەرموویەتی: ((لقد شهدت في دار عبدالله بن جدعان حلفا ما أحب أن لي به حمر النعم ولو أدعى به في الإسلام لأجبت)).[61] واتە: من لە ماڵی عبدالله کوری جودعان بەژداری پەیمانێك بووم، کە بەلامەوە خۆشترە، لە حوشترە سورە کان، کە چاکترین حوشترە لەلای عەرەبەکان، خۆ ئەگەر لە ئیسلامیشدا بانگ بکرێم بۆی ئەوەی دەچم بەدەمیەوە و بەژداری تێدا دەکەم)).

دەڵێم: ئەگەر ئێمە ئەو بەڵگەیان بکەینە بەڵگە لەسەر ئەوەی وتم ئەوە بە بیدعە چیمان لەقەڵەم دەدەن، و چەندە هێرشیان دەکردینە سەرو قسەی ناشرین یان پیّ دەوتین ... بەڵاّم بەڵگە هێنانەوە پێی لەسەر دروستی سوێند خواردن لەسەر ڕێز گرتنی شیرك و بەژداری کردن لە تەشریعدا، بە گوێرەی مادەکانی دەستووری ئیبلیس، و جگە ئەمانەش لە گومڕایی و شیرکیات و لادانیان، ئەمەیان شتێکە عەقڵە پوتەکەیان وەریدەگرێت، جا دووری بۆیان دووری بۆیان ....

[60]) البداية والنهاية للحافظ ابن كثير .

[61]) رواه امام البيهقي في المصنف، والحميدي، وصححه الاباني رحمه الله في صحيح فقه السيرة، وقال حديث صحيح.

وه هەروەها ئیمامی (الحمیدی) له ڕیوایەتەکەدا ئەمەشی بۆ زیاد کردووه که پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) فەرموویەتی: ((تحالفوا أن یردوا الفضول علی أهلها وألا یعد ظالم مظلوما)). واته: هاوپەیمانی بکەن بۆ ئەوەی چاکەکان و حەقەکان بگەڕێننەوه بۆ خاوەنەکانیان، وه هەتا هیچ ستەم کارێك نەگەڕێتەوه و هەرەشە نەکاتە سەر ستەم لێکراوێك))...

ئێمەش لێرەدا پرسیار لەوانە دەکەین و دەڵێین:

★.. ئەی بەناو شارەزاکان و ئەهلی فیقه، باشە ئەم پەیمانە وچاکە و پیاوەتی ئەنجام دەرانی ئەم پەیمانە چ بەڵگەیەکی تێدایە و چ پەیوەندییەکی هەیە بە چوونە ناو ئەنجومەنێك، کە تێیدا شەریعەت لەگەڵ خوای گەورە دادەنێت، لەسەر بنەمای دەستووری ئیبلیس، کە ئەندامانی بە سوێند خواردن لەسەر ڕێز گرتن له (یاسق)ی کافرو یاساو، پشت گیری و موالات بۆ بەندە و طاغوتەکانی دژ بە خوای گەورە و شوێن کەوتووانی دینەکەی دەکەنەوە، ئەوانەی که بوونەتە پشت و پەنای دوژمنانی خوای گەورە و کوفرو له دین دەرچوون یان ؟؟؟

★.. ئایا پەیمانی (فضول) شیرك و کوفر و شەریعەت دانان لەگەڵ خوای گەورە و، ڕێز گرتن له دینێك جگە له دینی خوای گەورەی تێدا بوو، هەتا بیکەنە بەڵگە و بکرێتە بەڵگەیەکی ڕاست و صەحیح ؟؟؟

ئەگەر وتتان بەڵێ ...: ئەوە دیارە ئێوە پێتان وایە کە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) بەژداری کردووە لە بە بێ باوەری و شەریعەت دانان، وە شوێن دینێك کەوتووە لە جێگەی دینی خوای گەورە، خۆ ئەگەر ئەو لە ئیسلامیشدا بانگەوازی ئەمەی بۆ بکرایە ئەوە دەیکرد و دەهات بە دەمیەوە !! وە هەرکەس بۆچوونی بەم جۆرە بێت و پێی ئاوا بێت، ئەوە هەردوو جیهانەکان، جنۆکە و مرۆڤەکان شایەتن لەسەر بێ ئیمانی و هەڵگەڕانەوەی لە ئیسلام و زەندیقیەکەی....

خۆ ئەگەر وتیش تان ....: نەخێر هەرگیز کوفرو شیرك و شەریعەت دانانی تێدا نەبووە، بەڵکو خراپە و مونکەرێکیش لە مونەکەراتەکانی تێدا نەبووە، وە هەمموو ئەوەشی

تێیدا بووه بۆ سەر خستن و نوصرەتی ستەم لێکراوەکان و، بەهانا هاتنی ماڵ خوراوەکان و، هاوشێوەی ئەم کارە چاکانە بووە...

ئەی باشە چۆن زاتی ئەوە دەکەن کە ئەم قیاس و چواندنە حەلاڵ دەکەن و ڕێگە دەدەن بە خۆتان لەسەر چواندنی بە ئەنجومەن و مەجلیسەکانی کوفرو فسوق و یاخی بوون لە خوای گەورە ؟؟؟

⋆.. پاشان ئێمە لێرەدا پرسیارێکی زۆر ڕوون و ئاشکرایان لێ دەکەین، وە شایەتی یەکی ڕوونمان دەوێت لەسەر پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)، لە وەلاّمی ئەو پرسیارە : ﴿ستُكتبُ شَهادتهُم وَ يُسئلون ﴾ الزخرف ١٩). واتە: بێ گومان شایەتی یەکەیان دەنووسرێت و پرسیاریشیان لێ دەکرێت))...

جا ئەگەر کەسی بەژدار بوو لەو پەیمانی (فضول)ەدا، جا هەر چۆنێك بێت (من مەبەستم خودی پەیمانەکەیە)، ئەگەر پەیمانەکە وابوو: کە کەس نەتوانێت بەژداری تێدا بکات و ئامادەی ببێت ئیلا لە دەستپێك و سەرەتای هاوپەیمانەکەدا دەبێت سوێند بخوات لەسەر ڕێز گرتن و ئیحترام لە (لات) و (عوزا) و (مەنام)ی سێهەم، وە سوێند بخوات لەسەر سەرخستنی ئایینی بێ باوەری و کوفری قورەیش و پشتگیری و موالاتیان و، پشتگیری بت و جەهالەتیان ... پاش ئەمانەش ئینجا سوێند بخوات لەسەر سەرخستن و نوصرەت و پشتگیری ستەم لێکراوەکان و یارمەتی دانی دەست کورت و داماوەکان، و هاوشێوەی ئەم شتانە ...

دەڵێم: ئا لێرەدا ئەگەر بارو دۆخەکە ئاوا بوایە، پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) بەژداری تێدا دەکرد؟؟ یان وەلاّمی دەدایەوە ئەگەر لە ئیسلامدا دووبارە بانگ بکرایە بۆ هاوشێوەکەی ؟؟؟

وەلاّم مان بدەنەوە ئەی بەرژەوەندی خوازەکان و خاوەنی قسەو قسەلۆکەکان... ئەی خاوەنی ئاهەنگ و میهرەجاناتەکان ...

ئەگەر وتیان: بەڵێ، وەلاّمی دەدایەوە و بەژداری تێدا دەکرد، وە هەر بەو جۆرەش بوو، ئەوە تەواوی ئوممەت خۆیان لێ بەری کردووە، وە هەموو دروست کراوەکانی خوای گەورە شایەتی دەدەن لەسەر کوفرو لەدین دەرچوون یان ...

خۆ ئەگەر وتیشیان: نەخێر، حاشا وەلیلا، پاکی بێگەردی بۆ پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) شتی وا نەبووە ...

ئەوە دەڵێین: دە ئیتر بەسە فڵتە فڵت و چەنا بازی، ئیتر فێرببن و بزانن بەڵگە هێنانەوە چۆن دەبێت و بەچی دەبێت ...

گومانی پێنجەم:

(مَصلَحَةُ الدَعوَة)

بەرژەوەندی بانگەواز (الغايَةُ تُبَرِرُ الوَسيلَة)

((باركوا لاعنيكم.. من ضربك على خدك فأعرض له الآخر أيضاً، ومن أخذ رداءك فلا تمنعه ثوبك أيضاً.. ومن أخذ الذي لك فلا تطالبه)) (لوقا ٦ مختصراً من ٢٧ – ٣١).

[ئەم گومانەیان هەق وابوو بمان کردایەتە ڕیزی یەکەمی شوبهە و گومانەکانەوە، چونکە ئەم گومانە نامۆ نییە و زۆر لە مێژە شتێکی ناسراوە] ...

دەڵێن: چوونە ناو ئەم ئەنجومەنانەوە بەرژەوەندی و مەصلەحەتێکی زۆری تێدایە، بەڵکو هەندێك یان پێیان وایە: کە ئەو ئەنجومەنانە هەر لەبنەرەتدا بەژەوەندییەکی مورسەلە، وە دەڵێن: بانگەوازە بۆ لای خوای گەورە، وە بۆ کەلیمەی حەق، وە وتویانە: بۆ گۆڕینی هەندێك لە خراپەکاری و کەمکردنەوەی گوشارەکان لەسەر بانگ خوازەکان ... وە دەڵێن: چۆن دەبێت ئەو شوێن و ئەنجومەنانە چۆڵ بکەین بۆ نەصاراو شیوعی و ئەوانی دیکە ... وە هەندێکی دیکەش یان دەڵێن: بۆ بەرژەوەندی حوکمی شەریعەتی خوای گەورە و

سەپاندنی دینەکەی لە ڕێگای ئەم ئەنجومەنانەوە ... ئەمانەو جگە لە خەیاڵات و وڕێنە و هەواو هەوەسەکانی دیکەیان ...هەمووی هەر لەدەوری بەرژەوەندی بانگەواز دێن و دەڕۆن .[٦٢]

ئێمەش بە تەوفیقی خوای گەورە پێش هەموو شتێك لێیان دەپرسین و پێیان دەڵێین:

★.. ئایا کێ بەرژەوەندی و مەصلەحەتی دینەکەی و بەندەکانی دیاری دەکات و دەزانێت، خوای گەورە و زانا؟؟ یان قسەو گومان و بۆچونەکانی ئێوە ؟؟

ئەگەر وتیان : ئێمە.

★.. ئەوە پێیان دەڵێین: دە کەواتە دینی خۆتان بۆ خۆتان، دینی خۆمان بۆ خۆمان، ئەوەی کە ئێوە دەیپەرستن ئێمە نایپەرستین، ئەوەش ئێمە دەیپەرستین ئێوە نای پەرستن ... چونکە خوای گەورە (عزوجل) دەفەرمویێت: ﴿مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ﴾.الانعام٣٨). واتە: ئێمە لە قورئان (یان لوح المحفوظ) دا هیچ شتێك مان فەرامۆش نەکردووە)).

وە خوای گەورە لەسەر ئەو دیموکراسی خوازانە و هاوشێوەیان دەفەرمویێت: ﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾.القیامة٣٨) واتە: مرۆڤ وادەزانێت هەروا بەرەڵا دەکرێت و پشت گوێی دەخەین پاش مردنی و لێپرسینەوەی لەگەڵ ناکرێت ؟؟)).

وە دەفەرمویێت: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾. المؤمنون ١١٥). واتە: ئێوە پێتان وایە ئێمە ئێوەمان هەروا بەبێ هودە دروست کردووە و ناگەڕێنەوە بۆلامان ؟؟)).

---

[٦٢]) شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە ڕەحمەتی خوای لێ بێت لەم بارەوە فەتوایەکی دوورو درێژی هەیە، کە تێیدا ئەم جۆرە قسەو شوبهانە بەتاڵ دەکاتەوە، بەناوی بەرژەوەندی بانگەوازەوە، وە ئێمەش دیراسەمان کردووە و تەعلیق مان لەسەر داوە و پێشەکی مان بۆ داناوە و لە بلاّو مان کردۆتەوە بەناوی (القول النفیس في خدیعة الابلیس) دەتوانیت بگەڕێیتەوە بۆی بەسوودە ...

وە برایانمان لە (نور) بۆ بلاوکردنەوەی ئیسلامی لە دانیمارك هەستان بە چاپ کردنی و تۆمار کردنی لەسەر کاسێتی دەنگی ..

ئەمە لە دین و ڕێباز و میلەتی ئێمەدا ... بەڵام لە ڕێبازو دینی دیموکراسی دا، ئەم ئایەتە راسخ و موحکەمانە هیچ حسابو ئیعتبارێکی بۆ ناکرێت و لە هیچ شوێنێکدا جێی نابێتەوە، و هیچ شوێنێك نییە بۆیان، چونکە لای ئەوان مرۆڤ بۆخۆی موشریع و شەریعەت دانەرە، واتە هەر خۆیەتی خاوەنی دروست کردن و بنیات نانی شەریعەت، ئیتر چ پێویست بە قورئان دەکات ...! ، وە دەڵێن: بەڵێ: مرۆڤ هەروا بە خۆرایی دروست کراوە، وە ئازادی و حوریەتی رەهای هەیە لەوەی چی هەڵدەبژێرێت، و بڕیار لەسەر چی دەدات و چی ناوێت لە شەریعەت و تەشریع و دین... وە گرنك نییە ئەو شەریعەتەی کە دەیەوێت و هەڵی دەبژێرێت، لەگەڵ کیتابی خوای گەورەدا دەگونجێت یان دژی بێت، بەڵکو گرنگ ئەوەیە کە پێچەوانە و دژی دەستور و قانون نەبێت .

﴿أُفٍ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ألأنبياء٦٧ واتە: ئۆف (ئاخ) لە ئێوە و لەو شتانەش کە لە جێگەی خوای گەورە بەندایەتی بۆ دەکەن و دەیپەرستن، ئەوە ئێوە تاکەی عاقڵ نابن، تاکەی عەقڵ تان ناکەنە کار ؟)).[٦٣]

⋆.. خۆ ئەگەر وتیشیان: بەڵێ هەر خوای گەورە و بە دەسەڵاتە بەرژەوەندی و سنورەکان دیاری دەکات، چاکترین دیاری کردن، چونکە هەر خوای گەورە بەدی هێنراوەکانی بەدی هێناوە، وە هەر ئەویش زانایە بە بەرژەوەندی یەکانیان، چونکە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ألا يَعلَمُ خَلقَ وَهوَ لَطيفُ الخَبير﴾.ألانعام١٠٣). واتە: مەگەر خوای گەورە نازانێ کێی دروست کردووە و چۆنی دروست کردوە، لە کاتێکدا زۆر ووردبین و بە ئاگایە)).

⋆.. لێیان دەپرسین: گەورەترین بەرژەوەندی و مەصلەحەت لە بوندا چییە، کە خوای گەورە لە کتێبەکەی دا بڕیاری لەسەر داوە، وە هەر لەپێناویدا پێغەمبەرانی بۆ ناردووە، و کتێبەکانی دابەزاندۆتە خوارەوە، و جیهاد و شەهادەتیشی لەم ڕێگەدا داناوە، وە هەر لە پێناویشیدا دەوڵەت و خەلافەتی ئیسلامی دادەمەزرێت ... ئەی بانگ خوازانی خەلافەت ؟؟؟

[٦٣]) خوای گەورە لە سەر زاری پێغەمبەر (ئیبراهیم)ەوە دەفەرموێت، کاتێك پێغەمبەر ئیبراهیم سەلامی خوای لێ بێت شیرك و خراپی پەرستنی طاغوت و بت و پەیکەرەکانی بۆ گەل و قەومەکەی ڕوون کردەوە.

ئەگەر لە بەرژەوەندی یە بچوکەکاندا سەریان لێ تێك چوو، وە لە ئەصل و بنچینەکان لایاندا .

⋆.. ئەوە پێیان دەڵێین: دە ئیتر لە ورێنە و قسەی بێ تام بگەڕێن و، دانیشن و فێری ئەصل و بنەرەتی دینەکەتان ببن، فێری واتای (لاإله إلاالله) ببن، کە هیچ کات دەعوە و بانگەواز و جیهاد و شەهادەت وەرناگیردرێت ئیلا ئەوکاتە نەبێت کە (لاإله إلاالله) جێبەجێ کرابێت و هاتبێتە دی و واتاو ماناکەی زانرابێت .

خۆ ئەگەر وتیان: گەورەترین بەرژەوەندی لە بووندا بریتیە لە: پاککردنەوەی یەکتاپەرستی بۆ خوای گەورە، وە دوور کەوتنەوە لە هەموو ئەو شتانەی کە دژین و هەڵی دەوەشێننەوە، لە شیرك و تەندید .

⋆.. ئەوە پێیان دەڵێین: ئەی ژیرەکان، ئەی (ئولو ئەلباب)ەکان دەچێتە عەقڵەوە، یان عەقڵ دەی بڕێت، کە ئەم بەرژەوەندی یە گەورەی یەکلا کراوەی گشتی یە بڕوخێنن، و تێکەڵ بە (طاغوت)ەکان ببن لەسەر دینێك جگە لە دینی خوای گەورە، واتە (دیموکراسی)، وە شەریعەتێکی دیکە لە جێگەی شەریعەتەکەی وەربگرن و ڕێزی بگرن، واتە (دەستور)، وە شوێن کۆمەڵە پەروەردگارێکی شەرع دانەر بکەون لەگەڵ خوای تاك و تەنها و بە دەسەلات و قەهار ؟؟؟

بەمەش گەورەترین بەرژەوەندی بڕوخێنن لە بووندا، ئەویش یەکتاپەرستی (تەوحید) و، دەرچوون و کافر بوون بە (طاغوت) ... لەبەر هەندێك بەرژەوەندی لاوەکی و جوزئی و گومانایی نەشیاو ؟؟؟

چ پێوەرو چ عەقڵێك و چ شەرع و دینێك بەمە ڕازی یە، جگە دینی دیموکراسی کوفرو بێ باوەری نەبێت ؟؟؟

⋆.. ئەوە چۆن هەندێکتان جورئەتی ئەوە دەکات، کە پێی وایە و دەڵێت ئەم ئەنجومەنانە (مەجلیس) لە بەرژەوەندی یە مورسەلەکانە ... کە لە بنەرەتدا لای ئەوان (بەرژەوەندی مورسەل) بریتیە : لەوەی کە شەریعەت شاهیدی بۆ نەداوە، نە بە ڕێگە پێدانی نە بە هەڵوەشاندنەوەی)، ئەی ئایا پێتان وایە کە شەریعەتی ئیسلام شیرك و کوفری

هەڵنەوەشاندۆتەوە، وە هەموو ئاینێکی پوچەڵ نەکردۆتەوە کە ئایینی ئیسلام هەڵدەوەشێنێتەوە، وە هەموو ڕێباز و میلەتێك کە ڕێبازو میلەتی یەکتاپەرستی هەڵدەوەشێنێتەوە، ئیسلام پوچەڵی نەکردۆتەوە ..؟؟

*.. پاشان ئەوە چ بانگەوازێکە کە پێتان وایە بانگەوازی بۆ دەکەن، وە ئەوە چ حەقێکە کە پێتان وایە رێگری پێ دەکەن لەو ئەنجومەنە شیرکی یانەدا، پاش ئەوەی ئەصل و بنچینەی بنچینەکانی بانگەوازی ئیسلامی و جەمسەری گەورەی حەقی ئاشکراتان پۆشی و لەقەبرتان نا ؟؟ وە ئایا ئەم بنچینە ڕاست و ئەصیلە و بەرژەوەندی یە گەورە دەنێژرێت و لەقەبر دەنرێت هەتا لەسەر حسابی ئەو، مشتومڕو قسە لەسەر شتە لاوەکی و جوزئی و بچوکەکانی ئاین بکرێت ؟؟؟

پاشان کە موناقەشەی ئەو شتە جوزئی و لاوەکی یانە دەکەن – وەك ئەوەی هەوڵ دەدات بۆ حەرام کردنی عەرەق- دەچنە پاڵ چی و پشت بەچی دەبەستن لە داواکانتاندا و بەڵگە بەچی دەهێننەوە و چۆن قسە دەکەن ؟

ئایا دەڵێن: خوای گەورە فەرموویەتی، یان پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی ؟؟؟

پاشان ئەگەر پێتان وابوو یان ئەگەر واتان ووت: ئەوە درۆتان کرد، چونکە ئەوە هیچ حساب و ئیعتیبار و نرخ و بایەخێکی بۆ نییە لە دین و ئایینی دیموکراسی و شەریعەتی دەستور، ئیلا ئەوە نەبێت کە (دەستور) شایەتی لەسەر داوە، و نرخی بۆداناوە ... بێ گومان ئێوە دەڵێن: مادەی دووەم دەڵێ ... وە مادەی ٢٤ .. وە مادەی ٢٥ ... و هاوشێوەیان لە یاساکانی کوفر و گومڕایی، ئایا دوای ئەمە کوفرو شیرك و بێ باوەری تر هەیە؟؟ ئایا ئەوانەی ئەم ڕێگەیان گرتۆتە بەر هیچ بنچینە و ڕێبازو یەکتاپەرستی یەکیان بۆ دەمێنێ ؟؟

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾.النساء٦٠). ئەی محمد (صلى الله عليه وسلم) ئەوانەت نەبینیوە کە دەڵێن باوەڕیان بەوە هەیە کە دابەزیووە بۆت (قورئان) و بەوانەی بۆ پێش تۆش دابەزیووە، کەچی ئەو

موونافيقانه بۆ برینەوه و دادوەرى كێشەكانیان دەیانەوێت بچن بۆلای (طاغوت) و بەرنامەى غەیرى بەرنامەى خوای گەوره، له كاتێكدا فەرمانیان پێ كراوه كه بەو بەرنامانه كافر ببن و لێی دەربچن و كارى پێ نەكەن، وه شەیتانیش دەیەوێت گومڕایان بكات گومڕاییی كردنێكی بێ سنوور، بۆیه ئاوا سەر بۆ بەرنامه دونیایی یەكان شۆڕ دەكەن)).

وەڵاممان بدەنەوه ... ئایا دەكرێت شەریعەتێك یان قانونێك لەو پەرستگا شیركی و بت پەرستی یانەدا دابنرێت، به ڕێگایەك جگه لەم ڕێگه شیركی و كوفری یانه ..؟؟

وەڵاممان بدەنەوه ئەی بەناو قسه زان و خاوەن دیدو بۆچونەكان ؟؟!!

وه ئەو حوكم و فەرمان ڕەواییەی كه دەتانەوێت بۆ خوا بێت و لەسەری دەگرین، دەتانەوێت بەم ڕێگەو شێوازه بیگێڕنەوه ..؟؟

ئایا نازانن ئەمه ڕێگەیەكی بێ باوەڕی و داخراوه ... چونكه ئەگەر سەركەوتوش بوو – ئەگەر وامان دانا- ئەوه هەرگیز حوكم، حوكمی خوای گەوره نابێت، بەڵكو حوكمی دەستورو حوكمی گەل و حوكمی جەماوەر دەبێت .. وه هەرگیز حوكمی خوای گەوره نابێت و نابێته بەرنامەی خوای گەوره، مەگەر ئەوكاته نەبێت كه ملكەچ بوون بێت بۆ وتەی خوای گەوره و، دڵكرانەوه بێت بۆ شەریعەت و بەرنامەكەی و، بەندایەتی كردن بێت بۆی ... بەڵام ئەو كاتەی تەسلیم بوون بێت به دینی دیموكراسی و، شەریعەتی دەستور و دەسەڵات و حوكمی گەل و جەماوەر ... ئەوه ئەو حوكمه حوكمی (طاغوت)ه، هەر چەنده لەهەمان كاتیشدا لەگەڵ هەندێك حوكمی خوای گەورەدا موافق بێت و یەك بگرێتەوه، چونكه خوای گەوره (سبحانه وتعالی) فەرموویەتی: ﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ﴾ سورەتی یوسف ٣٩).واته: هەموو حوكم و بریارێك تەنها و تەنها هەر هی خوایه، وه دەبێت تەنها هەر ئەو حاكم و بڕیار بەدەست بێت)).

وەك چۆن ئەسەدو ئیسلام فەرمووی: ئەگەر لەسەدا نەوەدی حوكمیش بۆ خوابێت ئەوه هەر كوفره، چونكه لەسەدا دەكەی بۆ غەیری خوایه.

وه خواى گەورە نەى فەرمووە: ((إن الحكم إلا للناس)) واتە دەبێت حوكم تەنها بۆ گەل بێت))، بەڵكو فەرمووى ﴿إلا لله﴾ واتە دەبێت تەواوى حوكم هەر بۆ خواى تاك و تەنها بێت)).

وە هەروەها دەفەرمویێت: ﴿وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ المائدة٤٩. واتە: ئەى محمد (صلى الله عليه وسلم) هەر دەبێت لەناو هەموو خەڵكى و شوێن كەوتوانت و خاوەن نامە ئاسمانييەكان بەوە حوكم بكەيت كە خواى گەورە بۆى ناردويت، وە نەكەيت شوێن هەواو هەوەس و ئارەزووى خەڵكى بكەويت، وە ئاگاداربە كە لات نەدەن و هەڵت نەگێڕن لە هەندێك لەو شتانەى كە خواى گەورە بۆى ناردويت لە حوكم و بريارەكانى)). [٦٤]

دەبينين خواى گەورە دەفەرمويێت: ﴿بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾ بەوەى كە خواى گەورە ناردوويەتى)) وە نەى فەرمووە: ((بمثل ما أنزل الله)). بە هاوشێوەى ئەوەى خواى گەورە ناردويەتى)).

يان نەيفەرمووە: ((وان احكم بينهم بما نص عليه الدستور والقانون)). واتە: حوكم بكە لە نێوانياندا بەوەى كە لە دەستورو قانوندا هەيە و دانراوە))... بەڵكو ئەمە قسەى موشريكەكانە، لە بەندەى ديموكراسى و دەستورە دەستكردەكان ...

پاشان ئێوە لە كوێن؟ پاش هەموو ئەمانە ئێشتا ئێوە لەسەر گومڕايى و لادانەكەتان سوور و پێداگرن؟ ئەوە سەرى خۆتان لە خۆڵا ئەشارنەوە ؟؟ ... ئەوە تەجروبە و ئەزمونى ئەوانەى دەورو بەرى هاوشێوەى خۆتان نابينن؟ ئەوە لە جەزائيرو ئەوەش لە كوێت .. ئەمەش لە ميصر و ئەوانى ديكەش، ئايا تا ئێستاش تێنەگەيشتوون و دڵنيا نەبوون كە ئەمە يارى و

---

[٦٤]) هۆكارى دابەزينى ئايەتەكە بۆسەر تاقمێك لە يەهودى يەكان دابەزى، ئەوانيش (ئيبن سوريا، كەعب، شاس كاتێك كۆبونەوە و وتيان با بچين (محمد) لە خشتە بەرين، و پێى بڵەين لە مەسەلەى رەجمدا پشت گيرى مان بكە و با ئەو حوكمە تەعتيل بكەين و لايبەرين، ئەوسا ئێمەش لە هەندێك شتدا بە گوێت دەكەين، خۆشت باش دەزانى ئەگەر ئێمە شوێنت بكەوين تەواوى هۆز و تائيفەكانى ديكەش شوێنت دەكەون، بەلاّم پێغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) بە گوێى نەكردن، و حوكم و دادوەرى گەراندەوە بۆ لاى خواى گەورە ./ تەفسيرى ئبين عەباس و جگە ئەويش ....

گەمەیەکی کوفری و بێ ئیمانی یە، وە سەما گەیەکی شیرکی ڕێگە داخراوە، وە هەتا ئێستاش لەسەر ئەوە ساغ نەبوونەوە کە ئەم ئەنجومەنانە گەمەیەکن بە دەستی (طاغوت)ەوە، کەی بیەوێت دەیکاتەوە و کەی بیەوێت دایدەخات، وە چ کاتێك بیەوێت هەڵی دەوەشێنێتەوە.. ، وە هیچ قانونێکی تێدا دانانرێت، هەتا ئەو کاتەی (طاغوت) ڕازی دەبێت لەسەری و بڕیاری لەسەر دەدات .. [٦٥]

ئیتر بۆچی ئەوەندە پێ دادەگرن و سوورن لەسەر ئەم کوفرە ئاشکرایە ... وە لەسەر ئەم زەلیلی و بێ دەسەلاتی یە ئاشکرایە ؟؟

پاشان لەگەڵ ئەمەش دەبینین کۆ دەبنەوە و هەراو هوریا دەنێنەوە و دەڵێن: چۆن ئەو ئەنجومەنانە چۆڵ بکەین و بەجێیان بهێڵین بۆ شیوعی و بێ دین و خاچ پەرستەکان ... جگە لەوانیش لە مولحیدەکان ؟؟

خوای گەورە دەفەرمویێت: ﴿وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾آل عمران١٧٦). واتە: ئەی محمد (صلى الله عليه وسلم) خەفەت بارو دڵتەنگ مەبە، بەو مونافیق و بێ باوەڕانە کە پێشبڕکێ و پەلە دەکەن بۆ دژایەتی کردنی تۆ، ئەوانە بە هەڵگەڕانەوەیان و لەدین دەرچوونیان هیچ زیانێك ناگەیەنن بە خوای گەورە، وەك چۆن ئەگەر ئیمان و باوەڕیش بێنن

[٦٥]) مادەی (١٣٨) لقی پێنجەم لە ڕەشنووسی دەستوری هەمیشەیی عێراقدا هاتووە: (أ- ئەو یاساو بڕیارانەی ئەنجومەنی نوێنەران دەیان دات، ڕەوانەی ئەنجومەنی سەرۆکایەتی دەکرێن، بەمەبەستی ڕەزامەندی لەسەریان بە کۆی دەنگ .. ب- ئەگەر ئەنجومەنی سەرۆکایەتی ڕەزامەندی لەسەر نیشان نەدا، یاساکان دەگەڕێنەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران، بۆ دووبارە چاو پیا خشاندنەوەیان، ج- ئەگەر ئەنجومەنی سەرۆکایەتی ڕازی نەبوو لەسەر بڕیارو یاساکان بۆ جاری دووەم لە ماوەی (١٠) ڕۆژدا لەبەرواری گەیشتنیان، جارێکی تر دەگەڕێندرێنەوە بۆ ئەنجومەنی نوێنەران، لەم کاتەدا ئەنجومەنی نوێنەران مافی ئەوەی هەیە بە زۆرینەی (٣/٥) ی ئەندامەکانی بڕیاری لەسەر بدات، کە ئیتر ناتوانرێت نارەزایی لەسەر دەربڕدرێت، و بە پەسەند کراو دادەنرێت ...

وە هەروەها مادەی (٦٥) لە پرۆژە دەستوری هەرێمی کوردستانی عێراق: سەرۆکی هەرێم سەرە ڕای هەر دەسەڵاتێك، کە بەیاسا پێی بدرێت، ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەش پیادە دەکات ... دووەم: دەرکردنی ئەو بڕیارانەی کە پەرلەمانی کوردستان دایدەنێت، لە ماوەی (١٥) ڕۆژ لە وەرگرتنیانەوە بۆی هەیە لەو ماوەیەدا نارەزایی لەسەر هەموویان یان بەشێکیان دەربڕێ و بیان نێرێتەوە بۆ پەرلەمان بۆ چاو پیاخشاندنەوەیان، وە دواتر بڕیاری پەرلەمان لە بارەیانەوە بنەبڕ دەبێت))...

هیچ سودێك ناگەیەنن بە خوای گەورە، خوای گەورە ئەیەوێت لە دواڕۆژدا هیچ بەشێکیان نەبێت و بێ بەشیان بکات، وە خوای گەورە سزایەکی زۆر سەختی بۆ ئامادە کردوون)).[٦٦]

ئەگەر ئێوە لە دەستەو کۆمەڵی مولحید و بێ باوەڕەکانن، ئەوە پیرۆزتان بێت، ئەو بەش و بەژداری یەتان .. بەژداریان بکەن بە کوفرو شیرکیان ئەگەر دەتانەوێت، بەلاّم چاك بزانن کە بەژداری کردن لەو حالّ و بارەدا و بەو شێوەیە، تەنها لە سنورو حەدی دونیادا ناوەستێت، بەلّکو وەك خوای گەورە لە سورەتی (النساء) دا پاش ئەوەی حەزەر و ئاگاداری دەدات لە هاوشێوەی ئەو ئەنجومەنانە، وە فەرمان دەکات بە جیابوونەوەی شوێن کەوتوانی و بەژدار بووەکانی، و دانەنیشتن لەگەڵیاندا، ئەگەر نا ئەو کەسەی کەلەگەلّ یان دانیشتووە وەك ئەوان دەبێت و حسابی ئەوانی بۆ دەکرێت، بە ئاگادارییەوە دەفەرموێت: ﴿إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا﴾.١١٩) واتە: خوای گەورە کافرو دوو ڕووەکان لە ئاگری دۆزەخدا پێکەوە کۆدەکاتەوە)).

ئایا پاش هەموو ئەمانە، دڵنیا نەبوون و یەقین تان بۆ دروست نەبوو کە شیرکی ئاشکرایە، وە کوفرو بێ باوەری ڕوون و بێ خەوشە، وە ئایا نەتان زانی کە ئەوە ئایینێکە جگە لە ئایینی خوای گەورە ؟؟وە ڕێبازو میلەتێکە جگە لە ڕێبازو میلەتی یەکتاپەرستی و تەوحید ؟؟ ئیتر بۆچی هەر هەلاّ هەلاّتانە لەسەری ... وازیان لێ بێنن بۆخۆیان .[٦٧]

بەڵێ وازیان لێ بێن و لێی دوور بکەونەوە بۆ شوێن کەوتوانی ئەهل و میلەتی خۆی، وە شوێن میلەت و ڕێبازی ئیبراهیم بکەون (علیه السلام)، کە ئەو لە موشریکان نەبووە و حەنیف بووە، وە وەك نەوەکەی یوسف بلێن (علیه السلام)، کاتێك ئەو لاوازو بێ دەسەلاّت بوو لەو دیو دیوارەکانی بەندیخانەداو دەیفەرموو: ﴿ إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ

---

[٦٦]) ئیمامی قورطبي لە تەفسیرەکەیدا دەفەرموێت: ئەوانە کۆمەڵێك بوون لە ترسی موشریکەکان مورتەد بوونەوە، بۆیە پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) بە موورتەد بوونەوەیان زۆر غەمبار بوو ..

[٦٧]) ئەمەش شوبهەی موناقیقەکانی قورەیشە ئێستا بۆ ئەمانە ماوەتەوە، کاتێك خوای گەورە هیجرەتی لە مەککەوە بۆ مەدینە لەسەر پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) و باوەر دارەکان واجب کرد، هەندێك لە موناقیق و دوو ڕووەکان دەیان ووت: ئێمە چۆن ئەم خاکە چۆلّ کەین بۆ کافرەکان، یان بۆ قورەیشی یەکان، هەتا چۆن بیانەوێت ئاوا بکەن تێیدا، کە لە ئەصلدا لەبەر ئەمە وایان نەدەوت، بەلّکو لەبەر خاتری خۆیان و بۆ ئەوەی هیجرەت نەکەن ....

بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُون * وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ سورةتى يوسف ٣٧ – ٣٨).

واته: چاك بزانن كه من ڕێبازى (ميلەتى) ئەو كەسانەم واز لێهێناوه، كه باوەڕيان به خوا و ڕۆژى دوايى نييه، وه بۆخۆم كەوتومەته شوێن ڕێبازى باب و باپيرانم: ئيبراهيم و ئيسحاق و يەعقوب، هەركەسێكى ديكەش ئاوا بكات، هەر ئاوا سەركەوتو دەبێت، وه بۆ ئێمەش نييه (خانەوادەى پێغەمبەران و شوێن كەوتوانيان) هيچ شتێك بكەينه هاوبەش و هاوەڵى خواى گەوره)).

كەواته: دوور بكەونەوه له (طاغوت) و ئەنجومەنەكانى، وه بەرائەت و تەبەراى لىٚ بكەن و پێى كافرو بىٚ باوەر ببن مادەم ئاوايه.

ئەوەيه حەقى ڕوون و ئاشكرا ... وه نور و ڕووناكى ديار و بلێسەدار، بەلاٚم زۆربەى خەڵكى نازانن.

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطاغوت فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ﴾ النحل ٣٦) واته ئێمه بۆ هەموو گەل و نەتەوەيەك (قەومێك) پێغەمبەرێكمان ڕەوانه كردووه، هەتا بەندايەتى خواى گەوره بكەن و واز له بەندايەتى و گوێڕايەڵى (طاغوت) بهێنن، جا خواى گەوره ڕێنمويى و هيدايەتى هەندێكى لەو گەلانه كرد به ئيمان هێنانيان و بىٚ باوەر بوون يان به طاغوت، وه هەندێكيشان بەهۆى زۆرى تاوان و نكوڵى كردنيان گومڕايى يەخەى گرتن)).

﴿يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّار * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُون﴾ سورةتى يوسف ٣٩-٤٠).

واته: ئەى هەردوو هاوڕێى بەنديخانەكەم: ئاخۆ چەند خوايەكى جيا جيا (موتەفەريق) بپەرسترێن چاكتره، يان هەر يەك خواى تاك و تەنها و زاڵ و به دەسەلاٚت بەسەر هەموو شتێكدا ؟؟ ئەوەش چاك بزانن ئەوانەى ئێوه له جێگەى خوا دەيان پەرستن تەنها چەند ناوێكى بىٚ ناوەڕۆكن، ئێوه و باو و باپيرانتان به ئارەزووى خۆتان ناوتان ناون و كردوتانن به

خوا/ وه خوای گهوره هیچ بهڵگهیهكی بۆ ڕاستی پهرستنی ئهوانه نهناردووه، وه ههموو حوكم و بریارێك تهنها و تهنها ههر هی خوایه، وه دهبێت تهنها ههر ئهو حاكم و بڕیار بهدهست بێت، وه فهرمانی داوه كه: ئێوه دهبێت تهنها بهندایهتی بۆ ئهو بكهن و ئهو بپهرستن و گوێڕایهڵی ئهو بكهن، نهك له حیزب و عهشیرهت و گروپ و خێڵ ....، ههر ئهو ئاینه (یهكتاپهرستی) ڕاست و ڕهواو پایه داره، كه پێم ڕاگهیاندی و بانگهوازم بۆ كردی، بهڵام زۆربهی خهڵكی نازانن كه ئایینی یهكتاپهرستی (تهوحید) ڕاست و ڕهوا یه)).

خهڵكینه: لێی دوور بكهونهوه و بهرائهت بكهن له شوێن كهوتوانی و شیركهكهی، پێش ئهوهی كار له كار بترازێت ... وه پێش ئهوهی ئهو ڕۆژه بێت كه ئهوه بهرز ترین و گهورهترین شت دهبێت كه خۆزگهی بۆ دهخوازن، پاش لهدهست چوونی كاتهكهی و كارلهكار ترازان، كه ئهو ڕۆژه پهشیمانی و حهسرهت و ههناسه ههڵكێشان هیچ سوودی نابێت بۆتان ...

﴿ إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ* وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ﴾ البقرة ١٦٦_١٦٧).

واته: له ڕۆژی دواییدا، كاتێك سهركردهوه و پێشهوا (طاغوت) و موشریكهكان سزای دۆزهخ دهبینین، خێرا حاشا دهكهن له شوێن كهوتهكانیان و بهرائهتیان لێ دهكهن، وه ههموو ئهو پهیمان و بهڵێنانهیان بیر دهچێتهوه كه له دونیادا دابوویان بهیهك، یان كه هیوای گهڕانهوهیان نهما بۆ دونیا و تهوبه كردن، وه ئهوانهشی شوێن ئهو سهركرده و پێشهوا موشریكانه كهتبوون هاوار دهكهن و دهڵێن: خۆزگه ئهگهر ههر بۆ تهنها جارێكیش بووه دهگهڕاینهوه دونیا، ئهوه ئێمهش یهخهمان لێ ههڵدهتهكاندن و، بهرائهت و حاشامان لێ دهكردن، وهك چۆن ئهمڕۆ ئهوان (سهركرده و پێشهواو گهورهكانمان) خۆیان له ئێمه بهری كردوو حاشایان لێ كردین، ئیتر خوای گهوره بهو جۆره كار و كردهوهكانی خۆیانیان پیشان دهدات، بهههر دوولایان، سهركردهكان و ئهوانهش كه شوێن یان كهوتبون و گوێڕایهڵی یان بوون له دونیادا، وه دهبێته كۆڵ و كهسهر بۆ ههردوو لایان و، بۆ ههتا ههتاش ههر له ئاگری دۆزهخدا پێكهوه دهمێننهوه)).

وه هەر ئێستا لێی دوور بکەونەوە، وە هەر ئێستا دانی پێدا بنێن و بە خاوەنەکانی بڵێن -ئەگەر ئێوە لەسەر ڕێبازی ئیبراهیم و ڕێگەی پێغەمبەرانن – وەك چۆن ئێمە لە کۆتایی قسەکانماندا پێیان دەڵێین:

ئەی بەندەی قانونە دانراوە کان ... و دەستوورە دەستکردەکان

ئەی هاوەڵانی دینی دیموکراسی ... ئەی ئەرباب و پەروەردگارە شەرعدانەرەکان

ئێمە

بۆ نزیك بوونەوەمان لە خوای تاك و تەنهامان لە ئێوە بەرین و تەبەرا لە خۆتان و ڕێبازەکەتان دەکەین

وە بە خۆتان و دەستووره شیرکی و ئە نجومەنە بت پەرستییەکانتان بێ باوەڕ بووین و کوفرمان پێتانکرد

وە لە نێوان ئێمەو ئێوەدا دووژمنایەتی و ڕق و کینە و بوغز بۆ هەمیشە دەستی پێکرد و دەرکەوت هەتا ئەو کاتەی ئیمان دەهێنن بە خوای تاك و تەنها و بێ هاوەڵ

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى اله وصحبه وسلم

پێڕست

باسی: روونكردنەوەی ئەصل و بنەرەتی بنچینەی بنچینەكان لە بەدی هێنانی بونەوەر و ناردنی پێغەمبەران:
پێناسەی زاراوەی (طاغوت)
باسی ئەوەی كە شەرعدانەران لەگەڵ خوای گەورە طاغوتن و دووركەوتنەوە لێیان واجبە
بەرزترین و نزمترین پلەو دەرەجەكانی كافر بوون بە طاغوت
باسی: ئەوەی دیموكراسی دینێكی بێ باوەری یە و شوێن كەوتوەكانی موشریكن
پێناسە و راستی دیموكراسی
باسی گرنگترین تایبەت مەندییەكانی دیموكراسی و ئەوەی دیموكراسی كوفرێكی ئاشكرایە
دیموكراسی تەشریع و شەریعەتی زۆرینەیە یان حوكمی طاغوتە، بریتیە لە تەشریع و حوكمیان بە گوێرەی دەستور، نەك شتی تر
دیموكراسی بەرهەمی عەلمانی یەتی بۆگەنە
راستی و حەقیقەتی بەژدار بووەكان لە دیموكراسیدا
باسی: رەدو وەلاَم لەسەر شوبهەو گومانە باتڵەكان لەسەر شەرعاندنی دینی دیموكراسی
وەلاَمەكان لەسەر ئەو گومانانەی كە لە كتێبەكەی عمر الاشقردا هاتووە
گومانی یەكەم: كاری پێغەمبەر (یوسف) لەلای پاشای میصر
-گومانی دووەم: نەجاشی حوكمی نەكردووە بە حوكمی خوای گەورە لەگەڵ ئەوەشدا موسوڵمان بووە
گومانی سێهەم: ناونانی دیموكراسی بە (شورا) یان ئازادی بیرو را دەربرین
گومانی چوارەم: بەژداری كردنی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لە پەیمانی فضول
گومانی پێنجەم: بەرژەوەندی دەعوە و بانگەواز

بە فەزڵی خوای گەورە تەواو بوو

لە دوعای بەخێر بۆ ئیمەو تەواوی برا موجاهیدەكان بێبەش مان مەكەن

چاوەڕوانی ئەم پەرتووکانە بن:

(فیتنەی دیموکراسی)

(لابردنی گومانەکان لەسەر لە دین دەرچوونی دیموکراسی خوازان)

مافی لەبەرگرتنەوەو بڵاوکردنەوەی بابەتەکانی پێگەی گزنگ پارێزراوە

بۆ هەموو موسوڵمانێك